

Jack London

ÎNAINTE DE ADAM

Aceasta este o poveste din viața strămoșilor noștri, iar istoria lor este și istoria noastră. Considerăm de necontestat faptul că într-o bună zi am sărit jos din copacii care ne fuseseră până atunci locuință și am început să umblăm în două picioare, un fapt la fel de sigur ca și cel că într-un stadiu încă mult mai timpuriu ne-am târât afară din oceanul primordial, pe uscatul unde ne așteptau primele aventuri.

CAPITOLUL I

— Imagini! Imagini! Imagini! exclamă Phil Adams, începând să povestească într-un cerc de prieteni una dintre ciudatele lui povești despre visele care-l terorizaseră în copilărie.

— De multe ori m-am minunat de asta pe vremea când nu aveam destulă experiență. De unde-mi venea puzderia de istorii care-mi năpădeau visele, imagini pe care nu mi le arătase nimeni la lumina zilei? M-au chinuit toată copilăria acele arătări fantomatice și înfiorătoare care pătrundeau în visele mele în fiecare noapte, astfel că, încetul cu încetul, am ajuns la convingerea că sunt altfel decât ceilalți oameni, o creatură nefirească și blestemată.

Erau grozave poveștile pe care mi le spunea el despre aventurile din visele lui de fiecare noapte.

În copilărie nu se simțise cât de cât fericit decât în timpul zilei. Noaptea stăteau sub semnul fricii – și încă ce frică! Dintre toți oamenii care trăiau pe suprafața pământului, nici unul nu fusese nevoit să îndure o asemenea teamă. Teama lui Phil era un vestigiu din timpuri imemorabile, o moștenire din preistoria omenirii în devenire, o teamă care își croiește drum până în prezent și care-l teroriza acum pe băiat. Este posibil ca în Pleistocenul mijlociu *1 teama să-i fi stăpânit pe toți.

Cum se poate explica așa ceva? Cum își pot explica în mod rațional oamenii moderni existența și acțiunile acelor făpturi monstruoase și amăgitoare, dintr-o lume trecută, arătări care îl terorizau în vis pe prietenul nostru? Ce puteau presupune neinițiatii despre prietenia lui cu „Clăpăugul”, ce le păsa lor de chemările pătimeșe ale „Mlădioasei”, ce însemna pentru ei lăcomia și primitivismul lui „Ochi Roșii”?

<nota> 1 Pleistocen – prima epocă a Cuaternarului, în care a apărut specia umană, (n.tr.) în lipsa unor explicații suplimentare, toate acestea erau doar niște aberații strigătoare la cer, nimic mai mult. Și tot la fel de absurde erau și lucrurile pe care le povestea el despre oamenii care descoperiseră focul sau despre cei care trăiau în copaci, ori despre nesfârșitele sporovăieli ale tribului său.

Ce s-ar putea ști în zilele noastre despre tihna și intimitatea grotelor răcoroase dintre stânci, despre jocurile vesele de la locurile de adăpat, la asfințitul soarelui. Omul de astăzi nu a trebuit să îndure niciodată vântul tăios al dimineții într-un adăpost din copaci, iar gura lui nu cunoaște gustul dulce al cojii crengilor verzi.

Cercetând copilăria lui Phil ne apropiem puțin de miezul problemei, în timpul zilei era un băiat ca toți ceilalți. Noaptea era altfel. De când se știa, somnul îi fusese stăpânit doar de teamă. Doar arareori visele îi erau străbătute de o undă de fericire. De obicei îl stăpânea o stare de frică ciudată, stranie, care nu semăna cu nimic.

Senzația de teamă care îl cuprindea din când în când în timpul zilei era diferită ca de la cer la pământ de cea care-i bântuia visele; ultima era incomparabil mai intensă și mai persistentă.

Phil era un copil de oraș până-n măduva oaselor, mediul rural fiind pentru el ceva absolut necunoscut, și totuși nu visa niciodată scene citadine, nicidecum nu i se înfățișa în vis vreoa casă, și, cu atât mai puțin, vreun om de felul celor din zilele noastre, în timp ce în realitate el nu văzuse copaci decât în grădini sau în ilustrații, în visele sale cutreiera păduri nesfârșite. Și copacii din visele sale nu erau nicidecum imagini neclare, abstracte; erau precis conturați și reali. Fiecare arbore îi era familiar, fiecare cracă, fiecare rămurică, putea vedea și deosebi cu claritate diferitele soiuri de frunze.

Își amintea bine cum a fost când a văzut pentru prima dată un stejar pe când era treaz. Văzând forma frunzelor și crengile cioturoase a avut senzația dureros de vie că în vis mai văzuse de nenumărate ori acel soi de copac. Așa că mai târziu nu s-a mai minunat când a întâlnit și alți arbori, de exemplu brazi, pini, mesteceni sau dafini, îi cunoștea de mult pe toți, în fiecare noapte îi apăreau în vis.

La Phil era vorba de o contradicție a legilor visului, în măsura în care se poate vorbi de asemenea legi. De obicei se visează un amalgam de lucruri văzute sau trăite în cursul zilei sau ceva mai demult. Cu Phil se întâmpla exact dimpotrivă. Nimic din ceea ce vedea în vis, din ceea ce îl preocupa în vis, nu mai întâlnea treaz fiind. Visul și realitatea erau pentru el două lucruri diferite, deosebite ca de la cer la pământ.

Ca un copil de oraș ce era, Phil știa că alunele și nucile se iau de la băcănie, iar fructele de la vânzătorul de fructe. Cu totul altfel era în viața sa nocturnă. Acolo culesese de mult nucile din copaci sau de pe jos, printre trunchiuri, spărgându-le în dinții lui mari și ospătându-se cu ele. De asemenea, culesese deja mere și alte fructe din rugii și tufișuri.

Într-o zi i s-au pus pe masă pentru prima oară afine. Nu le mai văzuse niciodată înainte, dar acum, la vederea lor, i s-a trezit în minte amintirea pajiștilor înnoirate pe unde hoinărise în vis. Când mama lui i-a așezat în față un castron plin, el și-a băgat lingura în ele dar, chiar înainte de a le duce la gură, a știut ce gust aveau. Nu se înșelase, aveau într-adevăr același gust cu cel pe care-l simțise deja de o mie de ori în vis.

Șerpi? Cu mult înainte, dinainte chiar să audă pentru prima oară cuvântul, ei îl chinuiseră în somn. Îl pândeau prin luminișurile pădurii. Ridicau capul, repezindu-se în sus, lângă picioarele sale; foșneau prin iarba uscată și șerpuiau peste lespezile de piatră. Se încolăceau cu trupurile lor strălucitoare pe arbori și îl urmăreau până sus, sus de tot, până în vârf sau îl alungau de pe crengile care se îndoiu și trosneau, la înălțimi amețitoare. Șerpi! Cu limbile lor despicate, cu ochii rotunzi, cu pânțele lor acoperite cu solzi strălucitori, cu șuieratul și fâsâitul lor. Ah, îi cunoștea prea bine, îi știa deja demult atunci când i-a văzut într-o zi în mâinile unui îmblânzitor de șerpi, îi știa ca pe niște vechi prieteni sau, mai bine zis, ca pe dușmanii din nopțile sale pline de groază.

— O, acești codri fără sfârșit, cufundați în bezna plină de spaimă! a exclamat el o dată. Am colindat o veșnicie prin ei, ca o făptură înfricoșată și hăituită; eram speriat de cel mai mic zgomot, înspăimântat de propria mea umbră, cu toate simțurile încordate la maxim, totdeauna atent și gata s-o iau la fugă, pregătit în orice clipă să-mi salvez viața luând-o la sănătoasa. Fiarele pădurii mă considerau o pradă binevenită și mă hăituiu, astfel că eram tot timpul speriat de acei monștri nesătuți.

La vârsta de cinci ani a avut voie să meargă pentru prima oară la circ. S-a înapoiat acasă bolnav. Dar motivul n-a fost excesul de turtă dulce sau de limonadă. Chiar în momentul când a intrat în cortul menajeriei a răsunat în aer un răget puternic, îngrozit, s-a smuls din mâna tatălui său și s-a repezit ca un nebun înapoi spre intrare. Urlând de spaimă, s-a repezit către ceilalți vizitatori și a căzut la pământ. Tatăl lui l-a ridicat și doar cu mare greutate a reușit să-l liniștească, arătându-i ceilalți spectatori și explicându-i că în acel răget nu exista nici cea mai mică primejdie.

Totuși el tremura din tot corpul și doar după multe încurajări s-a lăsat condus din nou spre cușca leilor. Phil a recunoscut instantaneu animalul. Monstru! Făptură de groază! Prin fața ochilor minții i-a răsărit amintirea unor imagini din vis, pe care le-a recunoscut imediat. Soarele care ardea peste întinderile cu iarbă înaltă, la amiază; bizonul care păștea liniștit. Dintr-o dată iarba înaltă a foșnit la saltul neașteptat al bestiei galbene. Un salt la gâtul bizonului, un strigăt de moarte, un scrâșnet, trosnetul oaselor! Prada îi aparține fiarei. Apoi, altă dată, un loc liniștit de adăpat – cai sălbatici intrați în apă până la genunchi, clipocitul apei sorbite în înghițituri lungi de gâtlejurile însetate. Atunci se apropie din nou el – animalul galben – mereu această fiară înspăimântătoare. O săritură, un nechezat strident, iar calul atacat se clatină și cade în apă. Și iarăși scrâșnetul și trosnetul oaselor. Apoi Phil se vede dintr-o dată într-un amurg în desișul pădurii întunecate, cufundată în liniștea adâncă.

Dintr-o dată, un răget înfiorător curmă liniștea serii, apoi răsună un zbieret căruia îi răspund țipetele înnebunite ale tribului din copaci. Iar el, Phil, se vede tremurând de frică, stând în mijlocul aceluși trib, de stră-strămoși ai neamului omenesc, țipând împreună cu ceilalți.

Acum, la vederea leului închis în cușcă, pe Phil l-a cuprins brusc furia. Umbla prin fața fiarei, încoace și-ncolo, scrâșnind din dinți și mormăind printre grimase înfiorătoare ocări de neînțeles. Leul ațâțat sărea cuprins de furie neputincioasă, lovindu-se de barele de fier ale grilajului. Phil era convins că animalul trebuie să-l fi recunoscut și că furia acestuia provenea dintr-un timp de mult trecut.

A mai văzut și împlânzitorul de șerpi, apoi i-a fost destul cu circul. S-a întors acasă nervos și agitat. Surprinzătoarea apariție în realitate a fapturilor din lumea viselor sale l-a îmbolnăvit de-a binelea. Părinții lui Phil au fost speriați și emoționați.

— Copilul este bolnav, a spus mama lui.

— Este isteric, își dădu cu părerea tatăl. Phil nu le-a spus niciodată adevărul.

El a învățat de timpuriu să tacă, să nu lase să-i scape nimic despre lumea viselor sale, despre viața lui dublă, despre „dedublarea personalității sale”, cum obișnuia să spună mai târziu.

Ciudata lui rețineră era cunoscută printre camarazii săi. Doar o singură dată și-a împărtășit experiențele din vis unui alt băiat. Era cel mai bun camarad al lui și amândoi aveau pe atunci vreo opt ani. Phil i-a înfățișat tovarășului său de joacă câteva imagini din acea lume dispărută a viselor în care trăise și el odinioară, conform convingerii sale. I-a povestit despre spaimetele acelei epoci străvechi, despre „Clăpăugul” și despre năzbâțiile pe care și le făceau unul altuia, despre orele în care stăteau la taclale, despre poporul focului și așezările sale. Drept răsplată pentru asta, prietenul l-a luat în zeflema, râzând de el și a îndrugat ceva despre spiriduși și dansuri macabre nocturne.

Cu cât povestea Phil mai mult, cu atât celălalt râdea mai tare de el, iar asigurările lui sincere că trecuse cu adevărat prin toate acestea nu făceau altceva decât să-l convingă pe prietenul său că Phil este într-adevăr într-o ureche. Urmarea a fost că amicul său a răspândit toate confidențele lui într-o formă mult exagerată și deformată, astfel că ceilalți l-au declarat complet nebun pe Phil.

A fost o lecție amară pentru el, dar a ținut-o minte. El simțea că era altfel decât ceilalți; tovarășii lui nu-l înțelegeau și orice încercare de a se explica se lovea de fiecare dată de o neînțelegere deplină. Prin urmare, a preferat să tacă și zâmbea trist în timp ce poveștile cu spiriduși și fantome circulau din gură în gură. Se gândea la spaimetele lui nocturne; ce erau acele umbre fără viață și acele fantome închipuite față de faptele din visele lui, care chiar avuseseră pe vremuri o existență reală?!

Spiridușii și căpcăunii cei răi nu-i stârneau deloc frica. Prăbușirea de la înălțimea amețitoare a coroanelor arborilor din pădurea străveche, atacul șerpilor lucioși de a căror mușcătură se ferea clănțănind din dinți, lătratul câinilor sălbatici care-l hăituiau prin luminișurile pădurii, da, toate acestea erau spaime concrete, adevărate, nu închipuiri, ci realități vii, din carne, oase și sânge.

Căpcăunii din basme și spiridușii i se păreau camarazi plăcuți în comparație cu acele făpturi îngrozitoare care l-au însoțit la culcare în întreaga-i copilărie și care îl obsedau chiar și acum, când era un om în toată firea.

CAPITOLUL II.

Nici un om modern nu pătrundea vreodată în visele lui Phil, iar el și-a dat seama de asta curând, și cu durere, încă de mic copil, în mijlocul acelor vise încâlcite îi trecea prin minte un gând: „Ah, dacă ar fi fost măcar o singură faptură omenească de felul meu alături de mine, aș fi fost salvat de aceste închipuiri, aș fi avut o pavază față de arătările înfiorătoare care-mi dau târcoale”. Ani de zile l-a urmărit acea idee, noapte de noapte; măcar încă un om în această lume a groazei! I-ar fi fost în același timp pavază și salvare.

Medita asupra modului în care putuse să-i vină un asemenea gând în mijlocul viselor sale. El a presupus că trebuia să existe un punct de contact între cele două laturi atât de fundamental diferite ale personalității sale. Jumătatea cea din visele sale trăia cu mult, mult în urmă, în străvechimea în care nu exista încă nici o urmă a vreunei ființe omenești adevărate; cealaltă, adevărata lui personalitate de fiecare zi se reflecta în visele lui cu toate noțiunile sale moderne.

Este posibil ca psihologii pedanți să fie scandalizați de felul cum utiliza el expresia „dedublarea personalității”. Dar în lipsa unei expresii, a unei formulări mai reușite și mai exacte, el s-a obișnuit cu aceasta și se apăra invocând pretinsa insuficiență a limbii sale materne. Ca tânăr, la universitate, avea să găsească în sfârșit cheia originii viselor sale nocturne. Până atunci totul i se păruse fără sens și fără o legătură cauzală vizibilă. Acum studia teoriile evoluției și psihologia și audia expunerile științifice despre experiențele practice asupra stărilor sufletești anormale. Astfel a aflat el, de exemplu, că acele căderi într-un gol nesfârșit, de la mare înălțime, constituiau o întâmplare foarte obișnuită în vise, care era binecunoscută și juca un rol mai mult sau mai puțin important în visele majorității oamenilor.

Profesorul său explica fenomenul ca pe o moștenire a memoriei de rasă, care provenea de foarte demult, de la stră-strămoșii noștri care trăiau în copaci. Locuitorii copacilor erau permanent în pericol să-și piardă viața printr-o cădere de la acele înălțimi amețitoare; și mulți chiar și-au pierdut-o. Aproape tuturor li se întâmpla din când în când să cadă și doar prinderea rapidă și norocoasă de câte o creangă salvatoare putea să-i ferească de zdrobire. Un asemenea salt mortal din care scăpau nevătămați, producea firește un șoc nervos care determina modificări moleculare în anumite celule ale creierului. Aceste modificări moleculare au fost apoi moștenite de urmași și au devenit o

caracteristică a memoriei de rasă. Acum, când unul dintre oamenii moderni are în vis impresia că a căzut și se trezește puțin înainte de izbitură cuprins de teamă, ei bine, aceasta nu este decât manifestarea unei moșteniri colective, o amintire declanșată de activitatea celulelor creierului nostru.

Faptul nu este mai surprinzător decât moștenirea instinctelor. Un instinct este doar o obișnuință care se transmite ereditar. Astfel se face că în visele noastre căderile nu se termină niciodată cu o izbitură. Lovirea de sol ar însemna de cele mai multe ori moartea instantanee și în acest fel trebuie să-și fi pierdut viața o parte dintre stră-strămoșii noștri care locuiau în copaci. Desigur, și căderea lor era imprimată în celulele creierului, însă moartea ștergea pe dată totul. Noi, oamenii de astăzi, ne tragem din acei strămoși care au scăpat cu bine după un asemenea salt mortal; prin urmare, nu trăim niciodată momentul impactului cu solul.

Aici intervenea Phil cu „dedublarea personalității”. El a observat că în stare de trezie noi nu avem niciodată senzația de cădere. Prin urmare, pentru el asta devenise o realitate incontestabilă – trebuia să mai existe și o altă personalitate fundamental diferită, care trăiește căderea în timpul somnului, o personalitate care să mai fi trecut deja prin asemenea întâmplări, care să fi păstrat amintirea unor experiențe de rasă din timpuri trecute – exact cum propria noastră personalitate din starea de veghe își amintește experiențele zilnice.

Atunci în mintea lui Phil s-a făcut lumină și i s-au limpezit cu o viteză surprinzătoare trăirile lui din vis, atât de înspăimântătoare și aparent nenaturale. Nu, nu eul lui de zi cu zi trăia acele scene din vis, ci o altă personalitate, fundamental diferită, era cea care poseda un stoc de experiențe străvechi, pe care le aducea în vise ca pe niște amintiri vii.

Ce era această personalitate? Când putuse aduna acest „altcineva” asemenea experiențe ciudate și total diferite? Visele lui Phil dădeau răspunsul corect la toate aceste întrebări. Celălalt trăise în străvechimea întunecată, în copilăria Pământului, și anume în perioada geologică cunoscută sub numele de Pleistocenul mijlociu. Pe atunci cădea el din copac fără să se izbească de pământ; pe atunci tremura de spaimă la răgetul vreunui leu; pe atunci îl urmăreau fiarele sălbatice ca pe o pradă gustoasă iar șerpii veninoși se repezeau la el; uneori flecărea în cetele celor de un fel cu el sau făcea cunoștință cu săgețile celor din poporul focului; de aceștia se refugiase într-un ascunziș mai sigur.

Adesea colegii de studii îi reproșau că ideile lui nu sunt întemeiate, căci altminteri ar trebui ca toți oamenii să aibă o a doua personalitate care să apară în visele lor, cu senzații la fel de înfiorătoare ca, de exemplu, căderile din vis. Dar acestor obiecții Phil le replica imediat printr-o întrebare: „De ce există vițeii cu două capete?” Apoi dădea tot el răspunsul: „Un vițel cu două capete este o monstruozitate. Și prin aceasta aveți răspunsul la întrebarea voastră, urma el. Eu am o a doua personalitate distinctă, cu amintirile sale atavice de rasă, fiindcă și eu sunt o anomalie.”

Argumentarea părerii sale putea fi acceptată într-o oarecare măsură. El se referea apoi la amintirile de rasă obișnuite, la căderile din vis. Această a doua personalitate străveche era foarte neclară, reținea foarte puțin în afară de acele căderi. Totuși, unii oameni aveau și alte amintiri colective, mai accentuate.

Urme ale acelei personalități originare, ale celui alt eu, se găsesc la fiecare om, la unii sunt aproape șterse, la alții sunt mai pronunțate, iar unii posedă capacități deosebit de dezvoltate ale memoriei colective.

„Este vorba pur și simplu de gradul de dezvoltare al personalității originare”, încheia el de obicei, „care, la mine, de exemplu, este deosebit de bine dezvoltată, la fel de puternică aproape, ca și personalitatea mea modernă, în această privință eu sunt un monstru, o victimă a unei eredități excepțional de puternice, chiar anormale.”

Această idee a fost pentru el prilejul unei serii de fantasmagorii legate de spirit. De exemplu, el s-a ocupat intens de credința în reîncarnare.

Pentru adepții acestei fantezii este comod să explice anumite apariții, care sunt străine de viața lor reală, amintiri ale unor întâmplări și trăiri mult îndepărtate în timp, prin aceea că trebuie să mai fi trecut vreodată prin ele. Dar prin această ipoteză ei fac o greșală. Ei trec astfel cu vederea „dedublarea personalității”, își închipuie că posedă o singură personalitate, care trece mereu cu aceeași identitate în noi întrupări.

Phil nu era de acord cu această părere. O asemenea reîncarnare nu exista. Doar el avea atâtea viziuni ale lui însuși, ale peregrinărilor lui prin pădurile originare ale preistoriei. Ceea ce vedea el acolo nu era nicidecum eul său modern, din prezent, ci cu totul altul, care prezenta doar o foarte vagă asemănare cu sine, cam în genul celei dintre tatăl și bunicul său.

Acel altcineva era un anume strămoș, un înaintaș îndepărtat al strămoșilor lui mai apropiați, din lungul șir genealogic al rasei noastre, iar acest străbun era la rândul lui urmașul altor înaintași care, cu mult timp în urmă, se cățărau în copaci.

Pe scurt, a rămas că el era un monstru și nu și-a mai permis să discute despre memoria lui colectivă anormală și despre pretențiile lui amintiri legate de înaintașii săi.

— Desigur că este ceva extrem de neobișnuit, recunoștea el, însă nu găsesc deloc că este supranatural.

— Urmăriți demonstrația mea, spunea el convingător. Un instinct este o părticică din memoria de rasă. Noi toți avem asemenea amintiri primite de la tații și mamele noastre și aceștia, la rândul lor, de la părinții lor. În acest scop trebuie să fie disponibil un mediu prin care să poată fi transmise amintirile din generație în generație. Acest mediu a fost denumit de Weismann *1 „plasma germinativă”. El este purtătorul amintirilor privind evoluția rasei. Firește, aceste amintiri sunt în majoritate fără sens și confuze, iar unele impresii s-au pierdut cu totul. Anumite tipuri deosebite de plasmă germinativă sunt, în

schimb, deosebit de încărcate cu asemenea amintiri. Științific vorbind, unii suntem mai atavici decât ceilalți.

Acesta din urmă este și cazul meu. Eu sunt o anomalie a moștenirii ereditare, o ființă atavică. Din partea mea, spuneți-mi cum doriți. Eu sunt așa cum sunt, am carne și oase, mănânc de trei ori pe zi și vă întreb: ce aveți împotriva?

El avea gata pregătit un răspuns și pentru câte un Toma necredinciosul al psihologiei, predispus mereu spre ironie, care încerca să-l convingă de faptul că problemele sale legate de vise ar fi urmarea studiului prea intens, o reflectare inconștientă, prin autosugestie, a cunoștințelor dobândite de el prin studiul evoluției.

— Eu n-am fost niciodată un student zelos, exclama el. La școală eram mereu codaș. Exercițiile de gimnastică îmi erau de zece ori mai dragi și, da, din păcate am jucat biliard cu mare plăcere. Până să intru la universitate nu aveam nici măcar habar de vreo știință a evoluției. Toate aceste experiențe din viața mea anterioară le-am avut deja de mic copil. Așadar, sunteți pe o pistă falsă!

El recunoștea bucuros că abia după ce a avut acces la ideile despre evoluție a putut să-și facă ordine în harababura viselor sale. Știința evoluției a constituit prima lui cheie. I-a oferit lămuririle necesare, i-a adus o ordine sănătoasă în salturile atavice ale creierului său și l-a împăcat cu o soartă care-l obliga să-și petreacă jumătate de existență în întunecata preistorie. Mai presus de orice, el a învățat să înțeleagă că oamenii prezentului nu puteau să fi existat în acea epocă a evoluției, iar asta l-a eliberat de pretenția că în visele sale trebuie să se mai afle alături de el și alți oameni obișnuiți.

CAPITOLUL III.

Pe când era mic, Phil visa cel mai adesea scene din copilăria sa preistorică. Pe atunci se vedea ca o făptură minusculă ghemuită într-un soi de cuib din crăci și ramuri. Stând pe spate, putea urmări ore în șir jocul razelor <nota> 1 August Weismann – zoolog german (1834-1914) adept al darwinismului, autor al unei teorii despre continuitatea plasmei germinative, conform căreia organismul prezintă două părți distincte: germenul – substanța ereditară localizată în celulele sexuale, și soma – corpul ale cărui caracteristici nu se pot transmite pe cale ereditară, (n.tr.) </nota> de soare prin frunzișul care tremura și se unduia în bătaia vântului, însă când vântul puternic făcea să se clatine și cuibul său, avea întotdeauna o senzație nelămurită că sub el se căsca un gol adânc și înspăimântător. Nu putea vedea până jos, căci nu-i plăcea să privească peste marginea culcușului, dar știa că pământul se afla departe și se temea de adâncimea care se căsca sub el ca beregata unui monstru care înghițea totul.

Acest vis, în care stătea nemișcat și care constituia mai degrabă amintirea unei senzații decât a unei acțiuni, era cea mai frecventă imagine a copilăriei lui timpurii. Totuși liniștea era apoi curmată brusc de făpturi ciudate și întâmplări violente, care se învălmășeau fără legătură în vizuinile lui. Tunete și furtuni puternice îl speriau, ca și ivirea unor peisaje necunoscute cum nu

văzuse niciodată în viața sa de toate zilele. Apariția unui cap zbârlit și o scenă violentă constituiau de obicei sfârșitul, astfel încât în cele din urmă nu-i rămânea decât o amintire cețoasă. Lipsea legătura logică.

Mai târziu i-a fost foarte clar că nu visa decât lucruri fără legătură între ele.

La un moment dat se vedea ca un copilăș micuț stând în cuibul său din copac; în clipa următoare se pomenea ca tinerel răsărit, în luptă cu groaznicul „Ochi Roșii”; imediat după aceea se furișa precaut în patru labe, în lumina soarelui de amiază, către locul de adăpat. Evenimente care se aflau la distanță de mai mulți ani, se îngrămădeau în vise în câteva minute sau secunde. Așadar, pentru moment totul rămânea încurcat. Abia după ce a crescut mai mărișor și a visat de mii de ori acele întâmplări străvechi, și-a făcut loc oarecare ordine în încâlceala aceea peștriță. Succesiunea timpului s-a lămurit treptat, întâmplările s-au așezat într-o ordine firească, evenimentele și aventurile lui au căpătat înțeles. Era ca o călătorie a unui om modern în trecutul foarte îndepărtat, în compania celui alt eu al său, mai timpuriu.

După ce a reușit astfel să descâlcească ițele acelor întâmplări stranii, nu i s-a mai părut greu să-și ordoneze vechea lui viață după evenimentele principale și faptele mai importante. Punctele de răscruce au fost prietenia lui cu „Clăpăugul”, dușmănia cu „Ochi Roșii” și dragostea lui cu „Mlădioasa”. Toate acestea contribuiau la lămurirea și înlănțuirea cronologică a istoriei sale îndepărtate.

Mama lui nu ocupa mult loc în amintirile sale. Cu siguranță că cea mai timpurie, cea mai precisă amintire se lega de următoarea întâmplare: Se afla în pădure, era ceva mai mare ca un pui golaș, dar tot neajutorat. Pășea clătănându-se peste frunzele uscate și se juca prin ele, bolborosind încetșor, pentru sine. Se simțea bine și se încălzea în lumina soarelui, în fața lui se întindea un mic luminiș, de jur împrejur creșteau tufișuri și ferigi, iar deasupra se înălța bolta de crengi a arborilor uriași. Deodată a auzit un zgomot. S-a ghemuit repede, ascultând încordat, fără să se miște. Din gâtlee nu-i mai ieșea nici un sunet. Zgomotul se apropia; răsuna ca grohăitul unui porc. Apoi păru că un trup se strecoară printre tufișuri. Ferigile se clătinară și se dădură în lături foarte aproape de el. Deodată i-au răsărit în față doi ochi injectați și un bot lung cu colți albi.

Era un mistreț. Acesta privi curios mica creatură. Grohăi din nou, bătu cu copita în pământ și își scutură capul, făcând să se clatine ferigile. Copilul se ghemui împietrit, lipindu-se de pământ și privi animalul cu ochi înspăimântați și cu o frică de nedescris.

Liniștea și nemișcarea lui a fost inspirată; în ciuda spaimii, copilul și-a înfrânat orice strigăt. Vierul ieși dintre ferigi și pătrunse în luminiș. Expresia de curiozitate dispăru din ochii săi, făcând loc uneia de lăcomie, își îndreptă amenințător capul spre copil și se apropie pas cu pas.

În disperarea lui, copilul scoase acum un strigăt puternic – un țipăt de spaimă ascuțit. Instinctiv, făcuse iar ceea ce trebuia. Din apropiere i-a răspuns imediat alt strigăt Zăpăcit de aceste zgomote, vierul tropăi nehotărât.

Dintre tufişuri ieşi în goană o făptură. Era mama copilului – destul de asemănătoare cu un urangutan mare sau cu un cimpanzeu, însă cu proporțiile trupului evident diferite. Era mai bine legată ca acele maimuțe și avea mai puțin păr, brațele îi erau mai scurte, în schimb picioarele erau mai puternice, în afară de propria-i blană, nu purta nici o îmbrăcăminte. Ochii îi scăpărau de furie. Se apropie fierbând de mânie. Scrâșni din dinți, schimonosindu-se cu grimase înspăimântătoare și scoțând sunete amenințătoare. Apariția ei neașteptată îl intimidă pe vier, acesta se trase fără voie înapoi și își luă o poziție de apărare, cu părul zburlit. Ea se repezi ca un fulger la copil. Profitând de zăpăceala de moment a bestiei, copilul sări spre mama lui, agățându-se de ea cu brațele și picioarele. Chiar și în vis, Phil simțea cum se ținea de blana ei, sub a cărei piele încinsă se mișcau mușchii.

Cu copilul agățat bine de blană, mama sări în sus, apucându-se de o creangă care atârna. Chiar în clipa următoare, mistrețul trecu vâjâind pe sub ei, cu colții sclipind, își revenise între timp din surpriză și s-a repezit înainte cu un guițat strident, ca de trompetă. Guițatul a fost ca un semnal. Din toate părțile, dintre tufişuri și ferigi, au pătruns în luminiș porcii sălbatici, pe puțin douăzeci de animale. Prea târziu. Mama se legăna pe o cracă aflată la vreo patru metri deasupra solului, unde era în siguranță, cu copilul agățat de ea.

Foarte agitată, ea mârâia, scrâșnea și țipa spre turma zbârlită care tropăia dedesubt. Tremurând, copilul privi în jos spre bestiile furioase, încercând să imite după puterile lui strigătele mamei.

Dintre ferigi răsunau acum sunete asemănătoare, dar mai joase, mai degrabă un fel de răgete înfundate. Răgetele deveniră mai puternice și se apropiară; copilul își văzu tatăl apropiindu-se. Cel puțin așa și-a spus Phil, mai târziu, că după toate aparențele acela era tatăl său.

Acest tată nu era o mare frumusețe. Jumătate maimuță și jumătate om, nici maimuță adevărată și nici om. Pe scurt, greu de descris. Nici pe pământ, nici dedesubt nu mai există astăzi asemenea făpturi. Pentru acele vremuri trebuie să fi fost un bărbat puternic, cu o greutate de cel puțin 130 de livre *1. Fața îi era lată și aplatizată. Deasupra ochilor avea sprâncene stufoase. Ochii erau mici, înfundați și apropiați unul de altul. Nasul aproape că nu exista. Ceea ce putea fi considerat drept nas era o mică protuberanță a pielii, aparent fără sept, cu nări care se căscau ca niște găuri în față. Fruntea era foarte teșită. Părul capului începea chiar de deasupra ochilor și ajungea până pe spate. Capul era caraghios de mic, fiind așezat pe un gât la fel de caraghios de scurt și gros. Tot corpul se distingea printr-un aspect extrem de butucănos, care pe vremuri era comun întregii rase.

Cutia toracică era într-adevăr foarte bombată, dar lipseau mușchii umflați, umerii largi, membrele suple și drepte și simetria plăcută a conturului.

Corpul său vădea forță, dar o forță fără frumusețe; o forță sălbatică, primitivă, destinată să înșface, să zdrobească, să sfâșie și să distrugă.

Șoldurile îi erau înguste, picioarele uscățive și păroase erau strâmbe, cu mușchi vânoși. De fapt, semănau mai mult cu niște brațe, căci așa lungi și cioturoase, nu arătau deloc ca cele ale oamenilor de astăzi, îi venea greu să alerge în picioare, deoarece piciorul era adaptat să apuce la fel ca o mână, iar degetul mare nu era în rând cu celelalte, fiind folosit la fel ca și policarul.

Pentru mamă și copil, acea apariție era tot atât de puțin ciudată ca și calea pe care a venit în ajutorul lor. A apărut din coroana arborilor, făcând salturi lungi din creangă în creangă și din arbore în arbore. Patrupedul pârșorea prin copaci urlând de furie. Din loc în loc se oprea și se bătea cu amândoi pumnii în piept, Apoi sărea din nou încă patru-cinci metri, se prindea de o creangă cu o mână iar cu cealaltă se prindea de altele și altele, urmându-și grăbit drumul, fără să ezite asupra mișcării următoare.

<nota> 1130 de livre – aproximativ 60 kg. (n.tr.)

Pentru mamă și copil, acea apariție era tot atât de puțin ciudată, ca și calea pe care a venit în ajutorul lor.

Copilul îl urmărea cu privirea, cu sentimentul unei dorințe de neînfrânt de a putea și el să sară astfel din cracă în cracă. Și o dată cu această dorință, a avut certitudinea că avea și el să fie în stare să-l imite mai târziu, când avea să fie mai mare. De ce nu? Băieții de astăzi privesc și ei cum tații lor izbesc cu toporul pentru a doborî arbori și au sentimentul nedeslușit că într-o zi vor fi și ei în stare de așa o ispravă. La fel s-a trezit și în copilul preistoric speranța de a-și putea imita o dată tatăl, mânat de dorul unor fapte mari prin coroanele bătute de vânt ale pădurii primitive.

Apoi capul familiei ajunse. Era îngrozitor de furios. Cu buza de jos răsfrântă, țipa la mistreții de sub copac. Un timp a mârâit ca un câine, iar copilul privea cu groază la colții mari care-i ieșiseră la iveală.

Comportarea tatălui făcu să crească și mai mult furia mistreților. El rupse rămurele și crăci mai mici, azvârlindu-le în fiarele întăritate. Apoi, ținându-se doar într-o mână, se legănă încoace și-ncolo pe deasupra porcilor, întărâtând și mai mult fiarele care scrâșneau cuprinse de furie. Cu cât grohăiau mistreții mai înfuriați, cu atât mai mult îi ațâța el. De parcă asta nu era destul, a rupt un ciot zdravăn și, stând agățat de cracă într-o mână și un picior, a început să împungă vesel în coaste fiarele furioase și să le pocnească peste bot, spre marea bucurie a mamei și a copilului.

Dar chiar și cea mai frumoasă distracție are un sfârșit. Sătul de joacă, răsând încă răutăcios, capul familiei și-a continuat drumul printre arbori. Sentimentele ambițioase ale copilului dispăruseră între timp; înspăimântat, s-a agățat strâns de mama lui, care se cățara ager și sărea prin aer purtându-și povara. O dată, la un salt mai lung, o creangă s-a rupt sub greutatea ei și la trosnetul crengii, copilul a simțit cu groază cum se prăbușește în gol împreună cu mama sa. Prăbușindu-se, mai păstră încă imaginea tatălui său, apoi totul se scufundă în beznă.

În clipa următoare, Phil s-a trezit în patul său, acoperit de sudoare, tremurând și având o senzație de vomă. Prin fereastra deschisă a dormitorului pătrundea înăuntru aerul rece al nopții. Lămpița de noapte ardea liniștit.

Phil se gândea adesea la aceste căderi în gol și de fiecare dată ajungea la concluzia că nu căzuse pradă porcilor sălbatici și că probabil nici nu se izbise de sol în urma căderii, altfel nu ar fi putut să-și amintească o mie de secole mai târziu de acele peripeții.

În copilărie, Phil suferise mereu asemenea coșmaruri. Era oribil pentru un copil plătând să fie nevoit să-și petreacă fiecare noapte singur în pat cu asemenea imagini de groază și de neînțeles, în viața de fiecare zi nu văzuse niciodată un porc domestic și, cu atât mai puțin, un mistreț. Tot ce știa despre porci era bucata de slănină care sfârâia în tigaie pentru masa de dimineață. Și totuși, porcii sălbatici poposeau în fiecare noapte în visele lui de parcă ar fi fost într-adevăr vii, în timp ce el însuși se legăna împreună cu părinții săi de basm prin coroanele arborilor din pădurea virgină.

CAPITOLUL IV.

Cum Phil vedea în visele sale doar episoade izolate ale vieții sale anterioare, îi venea greu să stabilească ordinea de succesiune a acelor evenimente. Nu știa cât se scursese între două întâmplări, dacă între timp trecuseră doi, patru sau mai mulți ani.

În cele din urmă s-a ajutat în ordonarea evenimentelor de succesiunea lor logică. Era neîndoielnic că aventura înfricoșătoare, când mama lui îl salvase de porcii sălbatici și când căzuse apoi printre copaci, trebuie să se fi petrecut cu mult timp înainte de a face cunoștință cu „Clăpăugul”, tovarășul lui de joacă, între timp trebuie să fi avut loc și despărțirea de mama lui.

Despre tatăl lui nu mai păstrase alte amintiri în afara celei descrise mai înainte; el nu mai apărea niciodată în visele de mai târziu. De aici a dedus că tatăl său trebuie să fi pierit la scurt timp după aventura cu porcii sălbatici. După toate probabilitățile, trebuie să fi fost un sfârșit prematur și violent, care-i curmase viața în floarea vârstei. Nu avea nici o informație despre felul în care murise. Oare bătrânul se înecase în râu? îl înghițise vreun șarpe sau își aflate sfârșitul în burta bătrânului „Colț de Pumnal”, tigrul?

Memoria lui nu păstrase decât faptele pe care le văzuse cu propriii lui ochi, ca om primitiv. Dacă mama lui știuse ceva despre moartea tatălui, ea nu a vorbit niciodată despre asta. Cum ar fi putut s-o facă cu posibilitățile lor limitate de exprimare? Oamenii primitivi aveau cel mult treizeci-patruzeci de sunete care nici nu puteau fi numite cuvinte. Nici nu putea fi vorba de o articulare a vorbirii, cu substantive sau alte cuvinte având un sens stabil, care să fie precizat mai exact prin atribute, în locul acestor mijloace *1 de exprimare, oamenii primitivi scoteau sunete pe diverse tonuri, pe care le repetau la diferite intervale, mai lungi sau mai scurte, pentru a exprima diferite lucruri.

Nu existau categorii gramaticale. Succesiunea timpurilor depindea exclusiv de context. Prin sunete erau desemnate doar noțiuni concrete,

perceptibile prin simțuri, căci nu erau în stare să conceapă decât asemenea gen de lucruri, în rest, ideile principale erau exprimate prin limbajul gesturilor.

Toate gândurile abstracte, generalizatoare, erau aproape cu desăvârșire în afara orizontului lor. Dacă vreunuia dintre ei îi trecea o asemenea idee prin minte, apărea întotdeauna dificultatea de a o împărtăși semenilor săi, în lipsa unor sunete adecvate. Dar chiar și dacă ar fi găsit acele sunete, semenii lui nu le-ar fi înțeles; ar fi trebuit să recurgă atunci la limbajul gesturilor, astfel încât, prin repetarea simultană a sunetelor, să-si poată exprima ideile, atâtea câte erau, și să le facă de înțeles și celorlalți.

Astfel se îmbogățea vocabularul. Cu acele câteva sunete, primitivii au avut posibilitatea să-și dezvolte mai departe gândurile. De aici a rezultat din nou necesitatea unor sunete noi, pentru ca acele gânduri să poată fi împărtășite. Apoi s-a întâmplat din când în când ca un cap ceva mai răsărit, stimulat de îmbogățirea vocabularului, să-și lase gândurile să hoinărească și mai departe, pentru a concepe noi abstracțiuni pe care, desigur, din lipsă de sunete, nu le putea explica populației de rând. Din cauza atâtor piedici, limbajul se dezvolta foarte încet în zorii omenirii. Dar, în ciuda vieții spirituale uimitor de simple a oamenilor de demult, ei puteau face lucruri care celor de astăzi le sunt imposibile. Puteau să-și miște urechile, să și le rotească și să le orienteze după plac; puteau să se scarpine cu ușurință între omoplați și să arunce pietre cu picioarele. Phil făcea asta adesea în visele sale. Și mai era în stare să-și rezeme coatele de pământ, stând ghemuit pe vine. Apoi – culesul de ouă din cuiburi – asta ar fi trebuit să vadă băieții secolului nostru. Desigur, nu exista nici o colecție de ouă pentru scopuri științifice. Ele erau înghițite pe dată. Phil își amintea adeseori de peregrinările cu „Clăpăugul”, cu care se împrietenise după despărțirea de mama lui.

Curând după moartea tatălui, mama lui s-a întovărășit cu alt bărbat. Amintirile despre tatăl lui vitreg erau jalnice și nu-i făceau deloc plăcere. Acel tată vitreg avea ceva ușuratic și nesianos. Limbuția sa era atât de mare, încât pălăvrăgeala lui neîncetată îl călca pe nervi pe Phil chiar și în amintire. Mintea lui era prea nestatornică pentru a urma perseverent un anumit scop. Era un maimuțoi. Mai târziu, când Phil a văzut maimuțe în cușcă, i s-a părut că îl vede în locul lor pe tatăl său vitreg.

Noul soț și-a urât de la început fiul vitreg, iar băiatul a învățat repede să se teamă de tatăl vitreg și să se ferească de glumele lui răutăcioase. Dacă individul se zărea prin apropiere, băiatul se furișa în spatele mamei și se agăța de ea. O dată cu vârsta, puterile micuțului creșteau; acum îndrăzneala să se îndepărteze mai des de maică-sa și rătăcea tot mai departe prin jur. „Palavragiul”, cum îl numea Phil pe tatăl său vitreg, nu numai în vis, ci și în povestirile lui de mai târziu, a profitat de acest prilej favorabil.

În acele timpuri îndepărtate, firește că oamenii în devenire nu aveau încă nume; doar pentru a-i deosebi mai bine, le-a găsit Phil nume diferite fapturilor care-i populau lumea viselor, așa cum și lui însuși și-a dat numele de „Colț Mare” din cauza caninilor neobișnuit de lungi. „Palavragiul” îl chinuia neîncetat

pe copil; ba îl ciupea și îl înghiontea, ba îl mușca. De multe ori intervenea și mama și atunci zburau smocuri de păr din blana lui, spre marea bucurie a micuțului, în cele din urmă izbucnea de fiecare dată o adevărată criză de familie, fără sfârșit, în care el constituia mărunțul discordiei.

Așadar, tânărul nu avea un cămin fericit. „Cămin!” obișnuia să exclame Phil zâmbind, de fiecare dată când povestea despre vremurile de demult. „Niciodată nu am avut un cămin în sensul de astăzi al cuvântului. Căminul meu de atunci consta doar din relații de rudenie, dar nu exista nici o locuință. Trăiau sub oblăduirea grijulie a unei mame, dar fără un cămin. Iar mama trăia la voia întâmplării, acolo unde-și găsea adăpost la căderea nopții.

Mama lui era oarecum de modă veche. Ea rămăsese încă la viața arboricolă, în timp ce membrii mai progresiști ai tribului se trăsese deja în câte o grotă din apropierea râului. Ea însă nu avea încredere în grote și prefera să păstreze tradiția verificată; copacii i se păreau suficient de buni. Firește că cei doi aveau un arbore favorit, în care obișnuiau să-și petreacă nopțile; dar când erau surprinși de căderea întunericului în altă parte, se mulțumeau și cu alți copaci. În copacul ales se pregătea un fel de platformă grosolană din crengi, bețe și plante agățătoare fixate într-o bifurcație adecvată. Totul arăta cam ca un cuib de pasăre, numai că era înjghebat de o mie de ori mai neîndemânatic ca un cuib al vreunei păsări oarecare. Dar avea ceva care-l deosebea și care de obicei nu putea fi văzut la cuiburi: avea un acoperiș.

Desigur, nu un acoperiș de felul celor moderne, nici măcar de felul celor pe care obișnuiau să le înjghebe sălbaticii aflați pe treptele inferioare ale civilizației. Era incomparabil mai stângaci ca cea mai grosolană cârpăceală ieșită vreodată din mâini omenești. Materialele din care se compunea erau aruncate de-a valma, claie peste grămadă. Deasupra crăcii ramificate se îngrămădeau la întâmplare bețe și ramuri. Patru-cinci crengi ramificate apropiate susțineau așa-zisa coamă a acoperișului. Aceasta consta dintr-o creangă de vreo două degete grosime, peste care erau îngrămădite de-a valma crengile mai subțiri. Nici nu se putea compara măcar cu un acoperiș de paie. La o ploaie mai puternică, apa curgea prin acoperiș ca printr-o sită.

„Palavragiul” făcea ca viața mamei și a copilului să devină din ce în ce mai mult un iad. îl pândeau cu dușmănie pe băiat; era aproape singura acțiune care-l putea preocupa mai mult de cinci minute. Cu timpul, nici mama lui nu i-a mai sărit atât de energic în ajutor, în cele din urmă, l-a considerat pe băiat ca pe o povară, ca motivul constant al gâlcevei neîncetate cu „Palavragiul”. Relațiile au devenit atât de rele, încât ar fi plecat din proprie inițiativă dacă tatăl său vitreg nu i-ar fi luat-o înainte și nu l-ar fi azvârlit pur și simplu afară. Ocazia de a-l alunga a venit pe neașteptate. Băiatul rămăsese singur în cuib, în timp ce mama și tatăl său vitreg plecaseră împreună să adune afine.

„Palavragiul” trebuie să-și fi făcut dinainte planul, căci micuțul l-a auzit foarte curând întorcându-se prin pădure și urlând furios. Ca orice reprezentant de sex masculin al rasei sale, el își exprima furia oprindu-se din când în când și bătându-se cu pumnii în piept.

Băiatul și-a dat seama imediat de faptul că era fără apărare și s-a ghemuit tremurând în cuib. „Palavragiul” s-a îndreptat direct spre stejar și s-a cățărat țipând întruna. Când a ajuns la creanga mare, orizontală, pe care se afla cuibul, copilul o zbughise deja de frică; „Palavragiul” s-a repezit după el. Copilul s-a cățărat tot mai sus, până spre cele mai subțiri vârfuri ale ramurilor, acolo unde nu-l putea urma „Palavragiul”. Acesta era prea prudent pentru așa ceva, căci din cauza greutateii sale mari crengile s-ar fi rupt, iar el ar fi căzut.

Josnicul individ știa că nici măcar nu are nevoie să-l ajungă pe copil. Pe chipul slut se citea răutatea; în ochii mici sclipea o bucurie amenințătoare, când a început să scuture încoace și-ncolo creanga pe care era băiatul. S-o zgâlțâie! Iar copilul se agățase chiar în capăt, chiar în vârful ramurilor, la șapte metri deasupra pământului, ținându-se strâns de ramurile care trosneau și se rupeau sub greutatea lui. Bruta scutura tot mai tare creanga, rânjind cu ură spre copil. Apoi a venit deznodământul. Toate patru ramurile de care se ținea s-au rupt aproape în același timp, iar „Colț Mare” s-a prăbușit pe spate în gol, cu mâinile și picioarele strângând încă cioturile rupte, privind spre călăul său. Din fericire, dedesubt nu erau porci mistreți, iar violența căzăturii a fost amortizată de tufișurile elastice. În mod normal, o izbitură ar fi însemnat sfârșitul jalnic al viselor lui Phil. Șocul nervos străbătea într-o clipă sute de secole, iar el se pomenea atunci scaldat în sudoare, în patul său mic, auzind ceasul cu cuc care bătea ora în antreu.

Acest vis era singurul din care, în mod curios, nu se trezea niciodată înainte de final. Cădea de fiecare dată cu un urlet de spaimă printre tufișuri și se izbea de pământ. Rămânea întins acolo unde căzuse, gemând, rănit și zgâriat. Privind în sus, îl putea distinge pe „Palavragiul” prin frunziș, cuprins de o bucurie drăcească și bătând tactul cu un băț. Copilul încetă curând să mai scâncească. Acum nu mai era la adăpost, în copaci, și știa că orice văicăreală putea atrage imediat animalele de pradă.

În timp ce-și înăbușea plânsul a observat cu uimire efectele de lumină pe care le obținea întredeschizându-și pleoapele înlăcrimate. Apoi s-a pipăit peste tot și s-a convins că nu se produsese răni grave, într-adevăr, ici-colo pielea era julită și-și pierduse câteva smocuri de păr. Un capăt ascuțit de creangă îi pătrunsese vreo doi centimetri în antebraț; iar coapsa dreaptă, care trebuie să fi suportat șocul căderii, îl durea insuportabil, însă toate acestea erau doar pierderi neînsemnate. Oasele erau nevătămate iar rănilor acelor semioameni de demult se vindeau mult mai repede și mai bine ca în zilele noastre. Picioarului i-a trebuit ceva mai mult ca să se refacă; aproape o săptămână a șchiopătat. Stând acolo în tufișuri, nenorocit că și-a pierdut căminul și coplesit de singurătate, „Palavragiul” a luat hotărârea de a nu se mai întoarce niciodată la mama lui și la „Colț Mare”, pe care-l ura. Avea să meargă în adâncul pădurii bătrâne, să caute un copac în care să-și poată construi un adăpost. Preocuparea mâncării nu o avea căci, de mai bine de un an învățase să-și poarte singur de grijă; mama lui îl conducea doar și-l apăra.

S-a strecurat ușor printre tufe. O singură dată a mai privit înapoi spre „Palavragiul” care țipa și se agita. Nu era o priveliște plăcută. Micuțul învățase de mult să fie precaut; acum, pomenindu-se singur în pădurea necunoscută era mai prudent ca oricând.

Direcția în care mergea îi era absolut indiferentă. Un singur gând îl mâna: să se îndepărteze de domeniul „Palavragiului”. S-a cățărat din nou într-un copac și a înaintat ore în șir prin frunzișul verde, fără a mai călca pe pământ. Nu păstra o direcție anume și nici nu umbla fără oprire. Nestatornicia era în firea lui, în firea întregii lui seminții. Pe deasupra, el era încă un copil, așa că se oprea adeseori ca să se joace.

Despre întâmplările care au urmat după plecarea sa de acasă, visele lui Phil nu ofereau decât puține informații. Și nici treaz fiind, el nu putea să descâlcească acele vise, astfel încât să obțină o imagine clară a evenimentelor care s-au petrecut între plecarea lui și ajungerea la grote.

Își amintea doar de mai multe luminișuri pe care a trebuit să le străbată. Pentru asta a fost nevoit să coboare pe pământ și să alerge înapăimântat, cât îl țineau picioarele. Zilele ploioase și cele însorite se amestecau în amintirea lui; trebuie așadar să fi colindat destul de mult. Deosebit de neplăcută era amintirea zilelor cu ploaie, a foamei sale de lup și a modului neobișnuit în care și-a potolit-o. A păstrat o amintire vie și despre felul în care a vânat șopârle pe o stâncă golașă. Sprintenele vietăți se strecurau pe sub pietre și cele mai multe îi scăpau; doar rareori, când răsturna repede o piatră, reușea să prindă câte una. A fost izgonit de acolo de șerpi. Nu-i făceau nimic, doar se încălzeau la soare pe pietrele netede, dar spaima lui ereditară de șerpi era atât de mare, încât a fugit ca ars, de parcă ei l-ar fi urmărit.

Mai târziu a ros coaja amară a arbuștilor tineri, își mai amintea ca prin ceață cum s-a ospătat o dată cu niște nuci verzi cu coaja moale și miezul lăptos, își amintea și de durerile de burtă care l-au chinuit mult timp după aceea. Nu se putea lămuri dacă fuseseră cauzate de nuci sau de șopârlele mâncate, știa doar atât, că putea considera un noroc faptul că nu fusese înfulecat de alt animal în timp ce umblase clătănându-se ore în șir pe poteci, chinuit de durerile de burtă.

CAPITOLUL V.

Phil avea clară în fața ochilor imaginea care i s-a înfățișat când a ieșit pe neașteptate din pădurea deasă. Se afla la marginea unui platou întins, deschis, având într-o parte un șir de stânci înalte, abrupte; în cealaltă era mărginit de un fluviu. Malul se povârnea abrupt spre apă și doar din loc în loc, acolo unde pământul era surpat, se vedea o potecă, drumul folosit de locuitorii cavelor spre locul de adăpat.

Nimerise în așezarea principală a oamenilor din caverne, într-un cătun. Spre deosebire de cei din acea așezare, familia lui „Colț Mare” și alți semeni mai retrograzi sălășluiau la periferie, deși erau membrii aceluiași trib. Distanța de la adăpostul său din copaci până aici era relativ mică, dar, deși ar fi putut fi străbătută în linie dreaptă într-o oră, el a rătăcit mai mult de o săptămână.

Din locul unde stătea, el putea observa bine grotelile din stâncă, întregul platou și drumurile către locul de adăpat. Pe câmpul întins a văzut o mulțime de semeni de-ai săi. Inima lui de copil s-a însuflețit la vederea lor; căci nu mai văzuse vreun semen de-al său, fusese singur în fața spaimelor sălbăticiiei, în marea lui bucurie, se repezi imediat spre cei de acolo.

Primirea a fost ciudată. Unul din ceată l-a văzut pe copil și a scos un strigăt de avertisment, într-o clipă, toți s-au împrăștiat înspăimântați, țipând puternic. Au sărit și s-au cățărât pe stânci, dispărând în grabă în gurile cavernelor. Un copil foarte mic a căzut cu ocazia acelei fugi desperate și a rămas la piciorul stâncilor urlând jalnic. Maică-sa s-a repezit imediat afară; copilul a alergat spre ea, agățându-i-se disperat de spate, apoi au dispărut amândoi în gura peșterii.

„Colț Mare” era singur; câmpia întinsă era pustie și acest lucru era de neînțeles pentru el. S-a așezat trist și a început să scâncească. De ce fugiseră toți din fața lui? Mai târziu, după ce a reușit să cunoască mai bine modul de viață al semenilor săi, totul i s-a lămurit. Când l-au văzut repezindu-se atât de repede dinspre pădure, ceilalți trebuie să fi presupus că era urmărit de un animal de pradă. Graba lui mare i-a pus pe goană pe toți.

Stând astfel și privind spre intrările grotelor, a devenit conștient de faptul că și el era observat cu atenție de acolo. Curând a văzut ițindu-se câteva capete; se înțelegeau între ei prin sunete, în graba și zăpăceala lor, nu toți nimeriseră în propriile grotelile, câțiva pui își căutaseră adăpost în alte firide. Acum mamele îi chemau cu strigăte înspăimântate prin care erau recunoscute de copii. Și „Colț Mare” ar fi cunoscut vocea mamei sale din sute de alte voci, la fel cum ea ar fi recunoscut-o pe a lui.

Acele chemări și răspunsuri au ținut destul de mult timp, și o vreme nimeni nu a îndrăznit să iasă afară și să coboare pe câmpie. În cele din urmă, unul dintre ei și-a făcut curaj. Acesta avea să joace un rol important în viața lui „Colț Mare”. După toate aparențele, el dispunea de o mare autoritate în rândul semenilor săi. Datorită ochilor săi roșii, injectați, Phil obișnuia să-l numească în povestirile sale, „Ochi Roșii”. Acei ochi respingători, roșii, erau de altfel, caracteristici pentru el. Erau semnul exterior al sălbăticiiei sale înfiorătoare, a setei sale de sânge. Sufletul său era întunecat. „Ochi Roșii” era un monstru în toate privințele. Corpul său era uriaș, cântărea cel puțin 170 de livre *1. „Colț Mare” nu mai văzuse niciodată un semen de-al lui atât de mare și nici printre cei care trăiau prin arbori, nici printre oamenii focului nu exista altul la fel de puternic. Chiar și un campion modern de box sau un luptător ar fi avut mult de furcă cu „Ochi Roșii”, considera Phil.

<nota> 1 170 de livre – aproximativ 80 kg. (n.tr.)

Printr-o simplă lovitură putea, de exemplu, să smulgă cu degetele sale de fier mușchii de pe brațul adversarului; cu o lovitură de pumn îi spărgea țeasta ca pe o coajă de ou. Printr-o lovitură perfidă de picior îi putea scoate măruntaiele din burtă. O rotire a mâinii era suficientă pentru a-i frânge

grumazul și putea rupe carotida și coloana vertebrală a adversarului dintr-o singură mușcătură a botului său uriaș.

Putea sări de pe loc la o distanță de șapte metri. Alții erau mândri de părul lor rar; „Ochi Roșii” era acoperit de fire groase absolut peste tot, pe brațe și chiar pe urechi. Doar palmele, tălpile și o zonă îngustă dedesubtul ochilor erau lipsite de păr. Era grozav de hâd. Botul lui, care rânjea sălbatic, cu buza de jos atârând monstruos, se potrivea de minune cu ochii înfiorători.

Așa arăta „Ochi Roșii” și așa i se înfățișă acum lui „Colț Mare” pe când se strecura prudent afară din grotă lui, coborând spre câmpie. Fără a-l învrednici nici măcar cu o privire pe copil, el a început să exploreze teritoriul. Mergea cu corpul atât de aplecat, încât la fiecare pas atingea pământul cu articulațiile degetelor de la mâini. Era foarte neîndemânic în această poziție semiverticală, de aceea trebuia să se mai sprijine în mâini pentru păstrarea echilibrului, în schimb, în patru labe era în stare să alerge mai repede ca oricare dintre semenii lui. Pe de altă parte, era un lucru extrem de neobișnuit ca vreunul dintre aceștia să se ajute la mers cu mâinile. Cel care făcea astfel trecea drept înapoiat. „Ochi Roșii” era în mare măsură încă tributar trăsăturilor atavice.

Seminția lor se afla tocmai în treapta de trecere de la viața arboricolă la cea de caverne, evoluție în care erau implicate deja mai multe generații care prin înfățișarea fizică și ținută trecuseră aparent de această cotitură. „Ochi Roșii” reprezenta o stagnare în forma cea mai primitivă a locuitorilor copacilor. Era născut în trib, așadar rămânea împreună cu ceilalți; în realitate, însă, prin caracter și înfățișare, locul lui nu era acolo.

Extrem de precaut și vigilent, el cercetă în lung și-n lat întregul platou. Scrută atent liziera pădurii în căutarea animalului de pradă care, după părerea generală, îl urmărise pe noul venit, în timpul acestei cercetări atente, în timpul căreia nu-i acordă tânărului nici măcar o privire, ceilalți locuitori ai cavelor se iviră în marginea grotelor, privind curioși, în cele din urmă, el s-a convins că situația era lipsită de pericole. A coborât de pe arbuștii din marginea apei, de unde tocmai cercetase locurile de adăpat, și s-a apropiat încet de băiat, fără a-l privi în acest timp, până când a ajuns chiar lângă el. Apoi, fără să scoată vreun sunet, i-a ars deodată nevinovatului copil o lovitură peste gură, incredibil de rapidă și atât de puternică, încât bietul de el a sărit patru metri mai încolo, în nisip.

Pe jumătate asurzit de lovitură, băiatul percepea totuși zarva sălbatică, țipetele și urletele care se înălțau acum din grote. Pentru acele vremuri, așa ceva trecea drept o glumă grozavă.

Astfel a fost primit „Colț Mare” în trib. „Ochi Roșii” nu s-a mai interesat de el, oricât s-a văicărit și a urlat băiatul, în schimb, câteva femei din trib l-au înconjurat curioase, iar el le-a recunoscut pe unele dintre ele. Le mai întâlnise în anii dinainte, când mama lui îl dusesse la tufele cu alune.

Ele au făcut însă loc unei duzini de tineri cicălitari. Aceștia au făcut cerc în jurul lui, arătându-l cu degetul, strâmbându-se la el, înghiontindu-l și ciupindu-l. La început i-a fost frică și a înghițit un timp glumele lor, apoi l-a

cuprins dintr-o dată furia și a sărit să-l muște și să-l zgârie pe cel mai obraznic din grup. Era „Clăpăugul” – Phil l-a numit astfel fiindcă putea să-și ridice doar o ureche; cealaltă atârna bleaga, desigur ca urmare a vreunui accident petrecut mai demult.

Cei doi au început să se încaiere ca niște adevărați huligani. Se zgâriau și se mușcau, smulgându-și părul, rostogolindu-se unul peste altul și trântindu-se la pământ unul pe celălalt.

La început „Colț Mare” a fost avantajat și a crezut că va putea să-și stăpânească adversarul prinzându-l de grumaz, însă bucuria nu a ținut mult. „Clăpăugul” a știut să se descurce și a lovit atât de crunt în trupul adversarului, de parcă voia să-i scoată afară măruntaiele, în cele din urmă amândoi și-au dat drumul.

Dar harța a reînceput curând. „Clăpăugul” era desigur cu vreun an mai în vârstă, însă furia îi dădea lui „Colț Mare” puteri de uriaș. Deodată, „Clăpăugul” a luat-o la goană. „Colț Mare” s-a luat după el, urmărindu-l spre locul de adăpat. Dar celălalt, familiarizat cu terenul, a alergat de-a lungul apei, ieșind dintre tufișuri prin alt loc, a traversat pajiștea și s-a repezit într-o peșteră. „Colț Mare”, mereu pe urmele sale, s-a repezit și el în gaura întunecată. Dar acolo l-a cuprins o spaimă grozavă și a strigat scâncind după adversarul lui. Acesta chicoti batjocoritor, sări nevăzut prin întuneric asupra lui și-l răsturnă. Totuși, nu s-a mai luat la încăierare, ci a șters-o de acolo. „Colț Mare”, care nu mai fusese niciodată într-o peșteră până atunci, a prins curaj și s-a uitat prin jur. Se afla între „Clăpăug” și intrarea în peșteră. Așadar celălalt nu putea ieși afară. Totuși, el dispăruse. „Colț Mare” trase cu urechea, dar nu-l putu descoperi nicăieri. Uimit, el se așeză în gura peșterii, stând la pândă.

Celălalt nu putea să iasă afară, de asta era convins, și după câteva minute îl auzi chicotind foarte aproape. Iarăși se luă după celălalt, care se retrăgea în adâncul grotei, apoi se întoarse din nou la intrare, se așeză și continuă să aștepte. Adversarul său nu ieși nici acum la iveală și totuși, după puțin timp, chicoti din nou foarte aproape de nedumeritul „Colț Mare”, care îl urmări acum pentru a treia oară în adâncul peșterii. După ce acest joc se mai repetă de câteva ori, „Colț Mare” pătrunse și mai adânc în peșteră și-l căută, dar zadarnic. Nu pricepea cum de reușise celălalt să-i scape de fiecare dată. În peșteră nu era, afară nu putuse să iasă și totuși se pomenea dintr-o dată cu el în spate, chicotind. Astfel că până la urmă, răfuiala s-a transformat într-un joc antrenant de-a v-ați ascunselea, care a continuat toată după-amiaza, cu scurte întreruperi, și care a dus în final la o apropiere amicală între cei doi. „Clăpăugul” nu a mai fugit de acolo și în curând amândoi ședeau unul lângă celălalt, ținându-se de mâini. Apoi „Clăpăugul” i-a arătat și secretul peșterii. L-a luat de mână și l-a condus. Peștera răspundea printr-o crăpătură îngustă într-o altă peșteră. Cei doi băieți s-au strecurat pe acolo și au ieșit din nou la lumina zilei prin grota de alături.

Foarte repede au devenit buni prieteni. Când ceilalți derbedei au început din nou hăituiala, „Clăpăugul” a devenit aliatul său la apărare și la atac. Împreună, cei doi s-au apărat reciproc atât de bine, încât de atunci n-au mai fost deranjați. „Clăpăugul” și-a condus prietenul prin toată așezarea. Desigur, nu putea să-i împărtășească decât extrem de puține despre obiceiurile și moravurile lor; pentru asta nu-i ajungea vocabularul. Dar „Colț Mare” stătea cu ochii cășcați, învățând astfel o mulțime de lucruri.

Cei doi au colindat împreună prin câmpia întinsă, apoi prin pădurea din apropiere, unde „Clăpăugul” i-a arătat noului său prieten printre copaci un luminiș unde creșteau un fel de napi cu rădăcina lungă, care puteau fi mâncați. Apoi și-au astâmpărat setea la râu și au urcat din nou cărarea spre peșteră.

Pe drum le-a apărut din față „Ochi Roșii”. „Clăpăugul”, care îl văzuse apropiindu-se, s-a dat repede în lături și s-a ghemuit sub buza râului. „Colț Mare” a făcut, instinctiv, la fel. Privind în jur ca să vadă motivul pentru care se speriasse celălalt, l-a zărit și el pe monstrul care tropăia pe potecă, apropiindu-se cu o expresie întunecată și înfricoșătoare în ochii săi injectați. „Colț Mare” a mai observat că toți ceilalți copii se ascundeau de el, în timp ce adulții aveau grijă să se țină la o distanță prudentă și preferau să-l evite, să-i facă loc să treacă.

La căderea serii, câmpia cea mare a rămas pustie, părăsită. Tribul și-a căutat adăpost pentru noapte în peșteri. „Clăpăugul” i-a arătat prietenului său drumul spre locuința lui. S-au cățărat sus pe stânci, deasupra celorlalte peșteri. Acolo se afla o crăpătură îngustă la piciorul stâncii. „Clăpăugul” s-a strecurat înăuntru, iar „Colț Mare” i-a urmat cu oarecare greutate – atât era de strâmtă intrarea – și s-a pomenit într-o mică grotă. Era extrem de scundă, nici două picioare înălțime, și largă de trei, până la patru picioare. Ajungea exact pentru cei doi băieți. Strâns lipiți, unul lângă altul, cei doi au înnoptat acolo.

CAPITOLUL VI.

Peșterile cu intrări largi erau nelocuite; ele foloseau doar ca loc de joacă al copiilor neastâmpărați. Doar grotelile greu accesibile, cu gurile înguste, erau folosite ca locuințe; cu cât intrarea era mai îngustă, cu atât era mai apreciată grotă, căci fiarele care umblau după pradă le făceau oamenilor zi și noapte viața amară.

„Colț Mare” s-a putut convinge chiar în dimineața următoare de marele avantaj al acestor intrări înguste. O dată cu zorii cenușii, „Colț de Pumnal”, bătrânul tigrul de cavernă, s-a furișat peste câmpie. Doi dintre membrii tribului, care coborâseră deja, au fugit înapoi înspăimântați. Și-or fi pierdut capul din cauza fricii, sau bestia o fi fost prea aproape pe urmele lor, pe scurt, în loc să-și caute adăpost în intrările mai înguste ale grotelor aflate mai sus, ei s-au repezit în peștera largă de la poalele stâncilor, cea în care băieții se jucaseră cu o zi în urmă.

Firește că de sus nu se putea vedea ce s-a petrecut înăuntru. Probabil că cei doi urmăriți s-au strecurat prin crăpătura îngustă în cealaltă peșteră. Tigru

nu putea trece pe acolo, așa că a ieșit din peșteră, mârâind furios. Se pare că vânătoarea sa nocturnă se încheiase fără succes și sperase acum că avea să facă rost fără efort de o hrană gustoasă, între timp, i-a văzut pe cei doi fugari la intrarea peșterii de alături; scrâșnind din dinți, s-a aruncat asupra prăzii îmbietoare. Desigur că cei doi i-au scăpat iarăși prin crăpătura îngustă către cealaltă peșteră, iar tigrul a ieșit din nou la lumină, scrâșnind și spumegând de furie.

<nota> 1 Două picioare – aproximativ 60 cm. (n.tr.)

Atunci a izbucnit o zarvă infernală. Tot tribul ieșise pe versantul abrupt; pe fiecare ieșitură a stâncii și la intrările grotelor se îngrămădeau o mulțime de capete care țipau și urlau pe toate tonurile către animalul de pradă. Toți se schimonoseau înspăimântător, toți erau stăpâniți de aceeași furie. La fel ca și tigrul, oamenii își arătau mânioși colții, numai că la ei furia era însoțită de teamă. „Colț Mare” urmă instinctiv exemplul celorlalți. Striga și vocifera la fel ca ceilalți; părul i se zbârlise și-l cuprinsese o furie sălbatică, irațională.

Tigrul s-a repezit de mai multe ori dintr-o peșteră în cealaltă, desigur fără succes; căci cei doi îi scăpau de fiecare dată prin trecerea îngustă. Intre timp, tribul a trecut la fapte. De câte ori se ivea tigrul, asupra lui cădea de sus o ploaie de pietre. La început desprindeau bolovanii și-i lăsau doar să se rostogolească la vale. Curând însă, bestiei începură să-i șuiere pe la urechi pietre aruncate cu precizie și cu toată puterea spre țeasta sa.

Abia acest bombardament atrase atenția tigrului asupra celorlalți membri ai tribului. El abandonează urmărirea celor doi și încercă acum să se cațere pe stânci, agățându-se cu ghearele de petriș. Această priveliște înspăimântătoare îi făcu pe toți să se repeadă din nou în grote. În timp ce „Colț Mare” a întors capul pentru o clipă, tot versantul s-a golit. A văzut doar tigrul, care-și pierduse echilibrul și se rostogolea în jos.

La strigătul de încurajare al lui „Colț Mare”, membrii tribului au ieșit din nou dintre stânci, într-o clipă, versantul era acoperit iarăși de o ceată care urla, iar acum ploaia de pietre cădea și mai deasă peste tigrul. Fiara era cuprinsă de o furie neputincioasă. Adunându-și toate puterile, s-a săltat spre stâncile abrupte, cățărându-se până la terasa peșterii aflate la cel mai jos nivel, dar fără a reuși să ajungă la intrare. La fiecare atac al lui, tribul era cuprins de panică. Atunci majoritatea săreau înapoi, în adăpostul grotelor, în afară de câțiva dintre cei mai curajoși care rămâneau afară, continuându-și bombardamentul cu pietre, însuflețiți de acest exemplu de curaj ieșeau și ceilalți, luând parte din nou la luptă.

Niciodată nu fusese vreo ființă atât de puternică batjocorită în asemenea măsură. Mândria îi era peste măsură de rănită văzându-se sfidat de un trib de făpturi atât de mici și de slabe. Stătea mârâind pe platou, pufnind și bătând din coadă, ferindu-se neajutorat de pietrele care cădeau pe lângă el. Tocmai când „Colț Mare” a aruncat cu precizie o piatră spre el, tigrul a ridicat privirea în sus. Piatra a lovit fiara chiar în nas. Tigrul a sărit urlând și scheunând de durere. Și-a regăsit din nou demnitatea și a pășit mândru, ieșind din bătaia

pietrelor, în mijlocul platoului s-a oprit privind încă o dată înapoi, setos de răzbunare și flămând, îl supăra că trebuia să-și lase baltă masa îmbelșugată de care fusese atât de sigur. Tribul se amuză de expresia lui; râdeau cu toții disprețuitor, din gât. Râsul lor batjocoritor ațâța din nou mânia tigrului. Se întoarse urlând și se repezi încă o dată spre stânci. Acum însă, tribul nu se mai lăsă alungat în ieșiturile stâncilor – lupta pentru viață devenise un joc, și îi distra grozav să-l întărate iarăși pe tigrul aruncând cu pietre în el. Totuși, de data asta nu a durat mult; pietrele nimereau prea bine și dureau prea tare. „Colț Mare” văzu cu bucurie că un ochi al tigrului era umflat și aproape închis în urma unei lovituri bine țintite. Fiara se retrase în sfârșit, înfrântă. Se opri din nou la marginea pădurii și privi înapoi. Buzele rânjite îi dezgoliseră colții, blana îi era răvășită și bătea nervos din coadă. Cu un ultim mârâit furios, tigrul se repezi în desiş.

Plecarea lui fu salutată cu un strigăt de bucurie; oamenii ieşeau afară din toate grottele. Cercetară sporovăind gălăgios urmele lăsate de ghearele tigrului pe pietriş. Unul dintre cei doi urmăriți de tigrul în peștera dublă era doar un băiețandru, pe jumătate copil, pe jumătate tânăr. Amândoi au ieșit mândri din ascunzătoare, lăsându-se admirați de mulțimea strânsă în jurul lor. Deodată, mama băiețandrului pătrunse în cercul de curioși și-i arse câteva palme răsunătoare, îl scutură și-l înghionti ca o harpie. Era o femelă ciolănoasă, robustă, acoperită de păr des. Loviturile pe care i le trăgea copilului au stârnit entuziasmul tribului. Toți se prăpădeau de răs. Veselia unora era atât de mare, încât dansau și se tăvăleau pe jos.

În ciuda fricii care-l stăpânea, acest popor era amator de veselie. Aveau simțul umorului și-și exprimau buna dispoziție prin râsete zgomotoase, neînfrânate. Cel mai neînsemnat fapt le putea stârni veselia și orice lucru comic îi putea face să plesnească de răs.

Toate animalele care se aventurau în apropierea așezării lor erau tratate la fel ca tigrul „Colț de Pumnal”. Tribul își apăra locul de adăpost și de joacă, astfel încât oricărui animal care le încălca teritoriul, intenționat sau nu, îi făceau viața amară. Chiar și cele mai sălbatice fiare căutau să evite teritoriul lor după asemenea pățanie. Curajul și vitejia le erau străine acestei seminții, puteau fi numiți mai degrabă lași și vicleni, dar tocmai asemenea însușiri innăscute, determinate de teamă, le-au permis să obțină superioritatea în mediul dușmănos și înfiorător al pădurii primitive.

„Clăpăugul”, mai vârstnic decât el cu aproximativ un an, părea să fie orfan; în orice caz, „Colț Mare” nu a văzut-o niciodată pe mama prietenului său. În trib, tații nu erau considerați ca făcând parte din familie. Relațiile dintre soți erau încă foarte primitive și nedezvoltate. Perechile se formau, se certau și se despărțeau iarăși. În zilele noastre căsătoria și divorțul au loc doar prin intermediul legii. Pe atunci nu exista însă lege. Datina era totul, dar tocmai în cazul amintit ea era destul de lipsită de opreliști.

Ici-colo se arătau deja urmele unui soi de monogamie, care mai târziu avea să ajungă la mare cinste și prețuire în rândul seminției. Chiar și pe

vremea lui „Colț Mare” existau perechi fidele și statornice. Acestea trăiau însă în arbori, în apropierea copacului de baștină al lui „Colț Mare”, căci viața în peșteri nu era propice perechilor separate. Acele perechi rămâneau împreună mulți ani, de obicei până la moartea tovarășului de viață. Abia după aceea supraviețuitorul își căuta alt partener.

Încă din primele zile petrecute în mijlocul tribului, „Colț Mare” a observat că toți locuitorii cavernelor erau stăpâniți de o teamă difuză și neprecizată, a cărei cauză trebuia căutată într-un anumit punct cardinal. Aparent, dinspre nord-est pândea un mare pericol. Oamenii priveau în acea direcție mai des și mai temător decât în celelalte.

Când „Clăpăugul” colinda cu prietenul său înspre nord-est ca să se mai înfrupte din napii care creșteau acolo, era de două ori mai prudent ca de obicei. Deși în acel sezon napii erau bine pârguiți și se găseau din abundență, el se mulțumea deseori cu cei mai bătrâni și lemnoși sau mai mici care creșteau în margine, în loc să se aventureze puțin mai departe și să se înfrupte din cei mai gustoși. Dacă „Colț Mare” se aventura mai departe spre locul unde se aflau napii cei mai mari, prietenul său îl oprea și îl muștra. Din jocul gesturilor sale și din sunetele de avertizare, „Colț Mare” a dedus că din acea direcție trebuia să pândească o primejdie cumplită, deși sărăcia de cuvinte a limbajului lor împiedica o explicație mai precisă.

Astfel a reușit „Colț Mare” să se ospăteze pe cinste de câteva ori, în timp ce „Clăpăugul” se văicărea și tremura zadarnic. „Colț Mare” nu înțelegea motivul și nici nu vedea pe nicăieri vreo primejdie, deși era mereu cu ochii-n patru. Ținea tot timpul sub observație distanța dintre el și copacul cel mai apropiat, pentru a putea să ajungă în goană la el în caz că ar fi fost surprins de vreun leu sau de vreun tigr.

Într-o după-amiază s-a stârnit o mare larmă în cătun. Se părea că tot tribul era stăpânit de o teamă puternică. Stânca forfotea de oameni care arătau cu toții spre nord-est „Colț Mare” nu putea pricepe asta, dar se cățără precaut până la adăpostul grotei sale înalte înainte de a privi înjur. Și atunci, pentru prima dată în viața lui, a văzut, departe spre nord-est, de partea cealaltă a râului, Poză ceva misterios – o coloană de fum. Părea a fi cel mai mare animal pe care-l văzuse vreodată. A crezut că este un șarpe uriaș, monstruos care se înălțase peste întinderea de munți și privea în jur, legănându-se încoace și-ncolo.

În curând, el a observat însă din comportarea semenilor săi că nu coloana de fum în sine constituia primejdia, că teama lor fusese stârnită de altceva care era cumva în legătură cu aceasta. Nu putea ghici despre ce era vorba și nimeni nu-i putea explica. Avea să se dumirească totuși în curând. Peste puțin timp avea să constate că exista un dușman mai cumplit decât leii, tigrii sau șerpilor, mai îngrozitor decât orice fiară care amenințase vreodată tribul său.

CAPITOLUL VII.

Alt tânăr care trăia fără familie, ca și cei doi prieteni, era „Știrbul”. Mama lui locuia de fapt în același cătun, dar mai născuse doi copii după el și aceștia îl făcuseră să părăsească familia. Actul final al tragediei lui s-a desfășurat chiar la câteva zile de la evenimentele povestite mai sus, spre marea bucurie a tribului. „Știrbul” nu voia să plece de acasă. De câte ori mama lui părăsea grotă, el se furișa înăuntru. Dacă ea îl găsea acolo la întoarcerea în grotă, urmau scene amuzante. Jumătate din trib aștepta aceste spectacole. De obicei, certurile și ciorovăiala se desfășurau la început în grotă. Apoi răsuna lovitură însoțite de țipetele „Știrbului”, în curând intervenea plânsul copiilor mai mici. Și în cele din urmă, „Știrbul” ieșea din peșteră țâșnind ca din pușcă.

Au trecut câteva zile până ce tânărul să se împace cu izgonirea lui de către familie. Sărmanul rămânea cel puțin câte o jumătate de oră în câmpul deschis, strigându-și jalea către lumea lipsită de inimă. Apoi se cățara până la grotă celor doi prieteni și scâncea acolo ca să fie lăsat înăuntru, încăperea era strâmtă, dar trei băieți puteau să se înghesuie acolo ușor. Excluzul nu și-a putut găsi adăpost la ei pentru mult timp. în orice caz, amintirile lui „Colț Mare” înfățișau un accident petrecut la scurt timp după aceea.

Nenorocirea s-a produs în timpul mesei de la amiază. Dimineața, cei trei prieteni luaseră o gustare compusă din napi. Apoi s-au antrenat într-un joc, astfel că în ciuda prudenței lor obișnuite, au ajuns prin copacii din partea cealaltă a terenului cu napi. Chiar și „Clăpăugul” a uitat de sine. Luați într-un joc vesel de-a prinselea, se urmăreau unul pe altul printre crengi, sus, în coroanele înalte ale arborilor. Săreau cu ușurință pe distanțe de patru-cinci metri. Nu-și făceau nici o grijă dacă li se întâmpla să cadă de la o înălțime de șapte, opt metri, în acele vremuri de demult, oamenii primitivi erau parcă făcuți din cauciuc și arcuri. Abia mai târziu au devenit mai țepeni și au fost nevoiți să fie ceva mai prudenți.

„Știrbul” vădea o îndemânare uimitoare la acest joc. Prietenii lui reușeau doar rareori să-l prindă. Reușea mai ales o săritură dificilă, pe care ceilalți doi nu îndrăzneau să o imite. Se lăsa în capătul unei crengi lungi, la cel puțin douăzeci și cinci de metri de la pământ. La șapte metri dedesubt și la o distanță de cinci metri mai încolo era o altă creangă de care se prindea în cădere. Nu exista nimic altceva care să-i poată amortiza căderea. De câte ori cei doi prieteni se aflau în urma lui pe creanga cea mai înaltă, el începea să o scuture. Firește, astfel îi oprea pe ceilalți, în timp ce sărea pe creangă ca pe o trambulină, el măsura distanța până la creanga de dedesubt. Dacă cei doi prieteni se aflau foarte aproape de el, își dădea brusc drumul. Se răsucea prin aer, se întorcea lateral și ateriza pe creanga de jos cu fața spre trunchiul celuilalt copac. Creanga se arcuia sub greutatea lui. Uneori trosnea amenințător, dar nu se rupea niciodată. Apoi „Știrbul” își întorcea fața rânjind triumfător prin frunziș, către cei doi.

Tocmai se cățara iarăși în vârful. „Colț Mare” era chiar în spatele lui. Deodată, „Clăpăugul” scoase un strigăt înăbușit, de avertisment. „Colț Mare” se uită după prietenul său și-l zări în furca unui copac, lipit de trunchi. Instinctiv

se lipi și el de creanga groasă. „Știrbul” încetă să mai scuture creanga, dar aceasta era în mișcare și continuă să oscileze, astfel încât corpul lui rămase să se legene prin frunzișul care foșnea.

Pe sub copaci trosni un vreasc uscat, în clipa aceea, „Colț Mare” dădu ochi pentru prima oară cu un om al focului. Omul se furișa adus de spate și tiptil printre tufișuri, privind în sus. La prima vedere, „Colț Mare” l-a luat drept un animal sălbatic, deoarece umerii și șoldurile vânătorului erau acoperite de o blană de urs. Apoi i-au ieșit la iveală mâinile și picioarele și s-au distins mai bine trăsăturile obrazului. Arăta foarte asemănător cu seminția lui „Colț Mare”, doar că nu era atât de pârros, iar picioarele semănau mai puțin cu mâinile. De fapt, pielea acestui soi de oameni era aproape lipsită de păr, la fel cum și locuitorii cavernelor arătau mai puțin pârroși decât cei care trăiau prin copaci.

Lui „Colț Mare” îi trecu instinctiv prin minte explicația: aceasta era spaima dinspre nord-est, cea despre care dăduse veste de curând coloana de fum! Dar atunci tânărul se minună din nou. Acel om nu părea cătuși de puțin periculos. „Ochi Roșii” sau oricare dintre cei mai puternici din trib erau desigur mult mai solizi ca acest omuleț. Pe deasupra, omul era bătrân și zbârcit. Șuvițele de păr care-i acopereau fața și capul erau albe. Șchiopăta puternic. Probabil că cei trei prieteni puteau alerga mult mai repede și, cu siguranță, se puteau cățăra mult mai bine. Acel om n-ar fi putut niciodată să-i prindă, asta era sigur.

Omul ținea în mâini o bucată de lemn și o nuia subțire și dreaptă. Era un arc cu săgeată. Dar „Colț Mare” nu cunoștea asemenea lucruri. De unde putea să știe că în acele lemne, unul încovoiat și unul drept, pândeau moartea? Spre deosebire de el, „Clăpăugul” știa asta. După toate aparențele, se părea că mai făcuse deja cunoștință cu poporul focului și le știa obiceiurile. Omul focului privi în sus spre el și înconjură copacul. „Clăpăugul” se dădu după copac pentru a pune iarăși trunchiul puternic și protector între el și vânător. Arcașul ocoli imediat copacul în direcția opusă. „Clăpăugul”, luat pe neașteptate, ocoli și el în direcție opusă, însă înainte ca trunchiul copacului să-i ofere destul adăpost, vânătorul slobozi o săgeată spre el. Săgeta se repezi în sus, trecu pe lângă țintă, se lovi de o creangă și căzu din nou pe pământ. „Colț Mare” țopâi încântat pe creanga lui înaltă. Era un joc! Se părea că omul focului arunca în joacă ceva după „Clăpăugul”, așa cum făcuseră de atâtea ori și cei doi băieți.

Jocul a mai continuat un timp astfel, dar „Clăpăugul” nu s-a mai expus. Omul focului a renunțat la el. „Colț Mare” s-a aplecat mult de pe creanga lui, sporovăind către omul de jos, pentru a-l face să se joace în continuare. Omul trebuia să arunce după el cu acel obiect și să-l nimerască, dacă putea. Aruncându-i în treacăt o privire lui „Colț Mare”, omul se îndreptă spre „Știrbul”. Acesta se legăna încă fără voie în capătul ramurii sale.

Din nou se repezi o săgeată în înalt. „Știrbul” țipă de spaimă și de durere. Săgeata îl nimerise. Acum lucrurile se prezentau cu totul altfel. Lui „Colț Mare” îi trecu dintr-o dată cheful de joacă și se ghemui tremurând pe creangă. O a

doua și o a treia săgeată țâșniră spre „Știrb”, dar nu-l nimeriră. Ele foșniră prin frunziș, descriind un arc prin aer și căzură din nou la pământ. Omul focului își încorda din nou arcul, își schimbă poziția, se dădu înapoi cu câțiva pași și-și schimbă din nou locul. Struna arcului răsună, săgeata se înalță, iar „Știrbul” căzu de pe creangă cu un strigăt înfiorător. Se rostogoli ca o roată, dând din brațe și din picioare. Vârful săgeții îi ieșea prin spate iar coada acesteia prin piept.

Urlând puternic, se prăbuși douăzeci și cinci de metri până la pământ izbindu-se cu zgomot. Oasele îi trosniră. Se mai ridică puțin, apoi se chirci. Totuși se vedea că încă mai trăia, căci zvâcnea și dădea din mâini și din picioare. Omul focului alergă spre el cu un bolovan mare și-i zdrivi țeasta...

În acel moment înfiorător al visului, copil fiind, Phil se trezea întotdeauna urlând, speriat de moarte. De multe ori o vedea pe mamă sau pe guvernantă lângă pătuțul său. îngrijorate și agitate, ele îl dezmierdau cu blândețe și căutau să-l liniștească, asigurându-l că erau lângă el și că nu avea de ce să se mai teamă.

Uneori visa și urmarea. Aceasta începea întotdeauna cu goana lui prin pădure. „Clăpăugul” îl însoțea. Omul focului, „Știrbul” și copacul nenorocirii rămăseseră în urmă. Se strecurau cuprinși de teamă și extrem de precauți prin coroanele arborilor. O durere arzătoare în piciorul drept îl făcea pe „Colț Mare” să șchiopăteze. Nu era de mirare! Una dintre săgețile omului focului îi străpunsese coapsa și rămăsese înfiptă acolo. La fiecare pas săgeata pătrundea în rana dureroasă și-l împiedica pe rănit să țină pasul cu „Clăpăugul”.

În cele din urmă, „Colț Mare” nu a mai putut. S-a ghemuit epuizat în furca unui arbore mai viguros. „Clăpăugul” nu l-a observat și a alergat mai departe. Abia când rănitul a strigat după el a jale, el s-a oprit și s-a uitat înapoi. Apoi s-a întors, s-a cățarat la prietenul său și a cercetat săgeata. A încercat să o tragă afară, dar la unul din capete îl împiedica vârful tăios, iar la celălalt, coada cu pene. Simpla atingere a săgeții îi producea o asemenea durere rănitului încât i-a strâns mâna tovarășului său, oprindu-l.

Un timp au rămas ghemuiți, neajutorați. „Clăpăugul” era agitat și voia să plece. Privea neîntrerupt cu teamă, de jur înapoi. „Colț Mare” scâncea și suspina încet. Deși tremura de spaimă, „Clăpăugul” rămase lângă prietenul său. Astfel se manifesta încă din timpurile străvechi germenul dragostei față de aproape, începutul acelei camaraderii care avea să facă din oameni cei mai puternici dintre toate animalele.

„Clăpăugul” mai încercă o dată să-i tragă săgeata din carne, deși „Colț Mare” îl trase supărat de braț. Apoi „Clăpăugul” se aplecă peste săgeată și începu s-o roadă cu dinții. O ținea nemișcată cu ambele mâini, astfel încât să nu zgândăre rana, iar „Colț Mare” se ținea strâns de prietenul său. Era foarte grăitoare priveliștea oferită de cei doi tineri, strămoși ai oamenilor, dintre care unul rămăsese cu curaj alături de prietenul său, stăpânindu-și sentimentul egoist de teamă iar celălalt, uimit, privea în depărtare cu ochi triști și visători, de parcă ar fi putut vedea ceva din acel viitor, posturile de prim ajutor, surorile

de la crucea roșie, răniții, și alte acțiuni caritabile din vremurile creștinismului. Cine poate ști dacă nu cumva tăria acelor oameni nu se trăgea din cea a lui „Colț Mare”, a „Clăpăugului” și a altor locuitori ai copacilor asemenea lor.

După ce „Clăpăugul” a retezat cu dinții vârful, săgeata a putut fi scoasă cu ușurință. „Colț Mare” s-a ridicat voind să-și continue fuga. Dar acum îl opri prietenul său. Rana sângera puternic. Fuseseră retezate niște artere mici. „Clăpăugul” s-a lăsat până în capătul crengii și a rupt un smoc de frunze verzi pe care le-a îndesat în rană. În curând hemoragia aproape că a încetat. Ceva mai liniștiți, cei doi prieteni și-au urmat fuga și au ajuns pe căi ocolite la adăpostul grotei lor.

CAPITOLUL VIII

„Colț Mare” își amintea clar prima iarnă petrecută după plecarea de „acasă”. Toată viața avea să viseze acele zile reci pe care le-a petrecut tremurând și clănțănind din dinți. El și „Clăpăugul” se strângeau unul în altul, se îmbrățișau cu mâinile și picioarele și priveau tremurând de frig și vineți la față la lumea schimbată de afară. Mai ales spre dimineață se lăsa un frig cumplit, în orele reci ale dimineții, cei doi prieteni dormeau puțin, ghemuiți unul într-altul, amorțiți și posomorâți, așteptând să iasă soarele de la care în sfârșit se puteau încălzi puțin.

Dacă ieșeau pe afară, sub picioare le scrâșnea chiciura, într-o dimineață au descoperit gheață pe suprafața liniștită a apei de la locul de adăpat. Faptul a stârnit multă valvă în rândul tribului. Bătrânul „Oase Rupte”, cel mai bătrân membru al grupului, nu mai văzuse așa ceva. În timp ce studia gheața, în ochi i se citea o expresie jalnică și neajutorată. „Colț Mare” observase o asemenea expresie în ochii tovarășilor săi de câte ori dădeau peste ceva de neînțeles sau când se trezea în ei vreun instinct obscur și inexplicabil. Până și „Ochi Roșii” arăta neajutorat și îngrijorat, pe când atingea gheața. Privi sumbru către nord-est, de parcă i-ar fi considerat răspunzători pe oamenii focului pentru această arătare.

Din fericire, aceea a fost singura dimineață în care au apărut sloiuri pe apă, și de atunci „Colț Mare” nu a fost nevoit să mai îndure vreodată o iarnă atât de aspră. Poate că acea iarnă a fost vestitoarea celor multe care au venit mai târziu, când marea calotă de gheață din nord s-a întins în jos peste suprafața pământului. Dar poporul lui „Colț Mare” nu a apucat nimic din acea glaciațiune. Probabil că au trecut nenumărate generații până ce strănepoții tribului au fost nevoiți să migreze spre sud sau să rămână pe loc, trebuind astfel să se adapteze la noile condiții!

Tribul își ducea zilele la întâmplare. Rareori se făcea câte un plan, care era și mai rar dus la îndeplinire. Mâncau atunci când le era foame, beau când le era sete, se fereau de animalele de pradă, noaptea își căutau adăpost prin peșteri și în restul timpului își petreceau viața jucându-se. Una dintre însușirile lor principale era o mare curiozitate. Se distrau ușor și făceau mereu glume. Erau mai tot timpul puși pe joacă. Doar când erau în primejdie sau supărați deveneau mai reținuți, dar uitau repede și-și schimbau cu ușurință dispoziția.

Erau schimbători și nu aveau hotărârea necesară pentru a urmări îndeplinirea anumitor scopuri, în această privință, poporul focului le era superior. Oamenii focului se distingeau tocmai prin acele însușiri care le lipseau locuitorilor cavernelor. Doar în viața lor sentimentală pățimașă oamenii cavernelor erau capabili și ei de o dăruire mai mare și de durată. La perechile care duceau o viață monogamă, fidelitatea constituia regula. Dragostea statornică a lui „Colț Mare” pentru „Mlădioasa” și dușmănia de moarte cu „Ochi Roșii” indicau predispoziții care aveau să devină înnăscute abia cu multe generații mai târziu.

Cât de schimbător și de zăpăcit era „Colț Mare” în alte privințe se putea vedea zilnic, într-o zi a găsit un dovleac spart, care zăcea cu partea spartă în sus, astfel încât se adunase în el apă de ploaie. Apa era dulce la gust iar el bău din ea. Apoi luă dovleacul să se joace, luă cu el apă din râu și o bău, apoi se distra stropindu-l pe prietenul său, „Clăpăugul”. Iar după ce se convinsese atât de limpede de foloasele dovleacului, îl azvârli cât colo. Nu-i trecu prin minte să umple dovleacul cu apă și să-l ducă în cavernă. Totuși, adeseori îi era sete în timpul nopții, mai ales după ce mânca ceapă sălbatică sau cresson. Dar nimeni din trib nu îndrăznea să iasă pe întuneric din caverne și să meargă la locul de adăpat.

În alt rând a găsit un dovleac uscat în care zuruiau semințele. Asta l-a distrat foarte tare un timp, dar a rămas pentru el doar o jucărie. Nu s-a gândit mai departe de atât. Dar folosirea dovlecilor la păstrarea apei a devenit în curând generală în trib. Cinstea descoperirii nu i-a revenit însă lui „Colț Mare”. Bătrânul „Oase Rupte” a fost autorul excelente inovații. Probabil că experiența de viață îl făcea inventiv pe moșneag.

În orice caz, bătrânul „Oase Rupte” a fost primul din trib care și-a păstrat apa în dovleac. El își păstra o provizie de apă în grotă fiului său, „Golașul”, care-i îngăduia să locuiască într-un ungher al ei. Tribul a văzut cum bătrânul aducea apa la peșteră în dovleacul său. Cum instinctul de imitație era foarte dezvoltat la ei, și-au făcut rost unul după altul de câte un dovleac și l-au imitat pe bătrân, până ce tot tribul s-a deprins să-și păstreze provizii de apă. La un moment dat bătrânul s-a îmbolnăvit și nu a mai putut părăsi grotă. Atunci fiul său, „Golașul” i-a umplut dovleacul pentru el. În curând, „Golașul” a trecut această muncă propriului său fiu, „Buză Lungă”. Până la urmă băiatul a fost nevoit să aducă apă mereu, chiar și când bătrânul nu era bolnav. Cu timpul, această activitate a revenit exclusiv femeilor și copiilor, iar bărbații se ocupau de așa ceva doar în situații deosebite. „Clăpăugul” și prietenul său erau independenți. Aduceau apă doar pentru ei și râdeau de tinerii care fuseseră chemați de la joacă pentru ca să care apă familiilor lor.

Progresul se instaura foarte încet la acest neam. Tineri și bătrâni își petreceau zilele jucându-se. Nici o altă ființă nu se juca atât de mult. Puținele lucruri pe care le învățau le prindeau de obicei din joacă, iar la asta le ajuta mai ales curiozitatea și spiritul ascuțit al observației. Singura mare descoperire

a tribului din timpul lui „Colț Mare” a fost utilizarea dovlecilor, după exemplul lui „Oase Rupte”.

La început s-a păstrat doar apă în dovleci. Dar într-o zi, o femeie și-a umplut dovleacul cu mure și l-a ascuns în grotă. Curând, toate femeile și-au păstrat proviziile de fructe, nuci și rădăcini în dovleci. O dată pusă în mișcare, ideea era dusă neconținut mai departe. Și femeile se dovediră ingenioase. Fiindcă bostanul ei era prea mic, sau pentru că și-l uitase pe undeva, o femeie a prins două frunze laolaltă, le-a înconjurat cu nuiele subțiri și a cărat acasă în acel coș mai multe fructe decât ar fi putut duce într-un dovleac.

După știința lui, posibilitățile de transport nu s-au dezvoltat mai mult de atât în tribul lui „Colț Mare”. Nu le-a trecut niciodată prin minte să-și împletească coșuri din nuiele de salcie. Uneori câțiva membri ai tribului împleteau tulpini ațoase de ferigă și măracini pe care le duceau în grote ca așternuturi pentru culcuș, în vreo zece-douăzeci de generații le-o fi venit probabil și ideea împletirii coșurilor. O dată împletite coșurile, a urmat desigur și împletirea altor țesături pentru îmbrăcăminte, iar o dată cu îmbrăcăminte a venit și simțământul pudorii.

Acestea erau căile ocolite pe care răzbătea progresul în lumea veche. În vremurile lui „Colț Mare”, el avansa foarte încet. Tribul lui abia făcuse primul pas pe calea către civilizație. Nu aveau nici un fel de arme, nici foc și se aflau doar la cele mai primitive începuturi ale vorbirii. Semnele scrisului se aflau pentru trib doar într-un viitor extrem de nebulos.

Însuși „Colț Mare” a fost cât pe ce să facă o dată o mare descoperire. Din păcate, „Clăpăugul” a fost prea lacom și a înăbușit din fașă planurile ambițioase ale prietenului său. Altfel poate că tribul ar fi făcut cunoștință cu domesticirea câinilor încă din vremea lui „Colț Mare”. Prin aceasta, locuitorii cavernelor le-ar fi luat-o înainte chiar și oamenilor focului din nord-est, care încă nu aveau câini domesticiți, în schimb, câini sălbatici erau din belșug prin jur. La vest de peșteri se afla o mare mlaștină iar spre sud se întindea un lanț de dealuri scunde, pietroase. Locuitorii cavernelor se aventurau însă arareori într-acolo, căci în primul rând acolo nu exista hrană potrivită și apoi dealurile erau înțesate de fiare sălbatice.

Într-o zi cei doi prieteni au rătăcit într-acolo și s-au încumetat să urce un deal. Ei s-au lăsat atrași de „Colț de Pumnal”, pe care îl tot tachinau, îl observaseră devreme dimineața în pădure și strigaseră la el de la adăpostul lor sigur din înaltul copacilor. L-au urmărit din creangă în creangă, din copac în copac, în timp ce el le rânjea de jos. Tinerii făceau atâta gălăgie, încât locuitorii pădurii prindeau de veste de apropierea tigrului. Astfel îi zădărniceau vânătoarea și-l înfuriau cumplit. Mârâia, lovea nervos din coadă și, din când în când se oprea privind cu jind în sus, către cei doi, de parcă ar fi socotit cum puteau să se răzbune pe băieți. Aceștia însă râdeau de el și aruncau în el cu bețe și crengi.

Asemenea zgândărire a fiarelor de pradă era un sport foarte apreciat de locuitorii cavernelor. Uneori, jumătate din trib urmărea un leu sau un tigr

care se aventurase pe acolo în timpul zilei. Neamul cavernelor se răzbuna astfel pentru victimele făcute de leu sau de tigru în rândul tribului. Totodată, o asemenea umilire era o lecție pentru multe dintre fiarele de pradă, lecție care le ținea la distanță un timp îndelungat. Pentru trib, era o distracție de căpetenie.

Astfel, „Clăpăugul” și „Colț Mare” s-au ținut mile în șir prin pădure după bătrânul tigru. Până la urmă, el și-a vârât coada între picioare și a părăsit terenul ca un motan bătut. Tinerii s-au străduit un timp să țină pasul cu el sărind prin copaci. Tigru alerga însă atât de repede, încât atunci când ei au ajuns în marginea pădurii, el se vedea doar ca o pată galbenă la orizont.

Băieții se jucară un timp în marginea pădurii. Apoi, roși de curiozitate, se aventură prin terenul deschis către poalele dealului pietros. Nu era foarte departe de pădure, poate cel mult o sută de metri. Furișându-se precauți, ocoliră un colț de stâncă și surprinseră trei cățelandri care se jucau fericiți în soare.

Puii nu observară prezența băieților, care putură astfel să-i privească un timp. Adăpostul câinilor, o crăpătură verticală în stâncă, era chiar lângă locul unde se jucau puii. Dacă ar fi ascultat-o pe mama lor, care plecase după hrană, ei ar fi rămas în vizuină. Dar aceeași poftă de viață care-i mânase pe cei doi băieți, îi scosese afară și pe căței. Dacă s-ar fi întors bătrâna cățea, cu siguranță că i-ar fi pedepsit pe copii.

Cei doi aventurieri se înțeleseseră dintr-o privire și se repeziră spre pui. Surprinși, căței nu știură ce să facă. Băieții le tăiară iradiat retragerea către vizuină. Unul dintre căței încercă să se strecoare printre picioarele lui „Colț Mare”. Băiatul se ghemui repede și-l prinse. Însă cățelul îl muscă cu dinții lui ascuțiți de braț, astfel că de durere și de spaimă, băiatul îi dădu din nou drumul. Într-o clipă, cățelul dispăru în vizuină.

„Clăpăugul”, care se ocupase de al doilea cățel, făcu o față supărată și-i dădu de înțeles prietenului său prin diferite sunete, ce părere avea el despre o asemenea prostie și nepricepere. Ambiționat, el deveni acum mai îndrăzneț, îl apucă pe al treilea de coadă. Cățelul se răsuci imediat și-l mușcă, dar băiatul îl prinse cu mâna liberă de ceafă. Apoi cei doi își ridicară prada, amuzându-se de felul cum se zbăteau căței.

Dar căței lătrau, scânceau și urlau. „Clăpăugul” se potoli brusc. I se păruse că auzise ceva. Cei doi se priviră înspăimântați, căci își dădură seama de situația lor periculoasă. Orice animal este înfuriat la culme când îi sunt atinși puii. Iar acești micuți care făceau atâta gălăgie erau câini sălbatici. Cei doi temerari cunoșteau prea bine acele fiare care alergau în haite și erau spaima animalelor ierbivore. De multe ori băieții văzuseră cum câinii urmăreau turmele de bizoni, pentru a doborî, atunci când aveau o ocazie prielnică, vițeei, pe cei slăbiți de vârstă și pe cei cu infirmități. Nu o dată fusese hăituit chiar și tribul lor de câini. „Colț Mare” văzuse o dată cum o femeie din seminția lui fusese prinsă și sfâșiată pe când ajunsese aproape la adăpostul unui arbore. Dacă n-ar fi fost atât de obosită, s-ar mai fi putut salva în copac. Ea sărise în

sus pe trunchi, dar a alunecat în jos și a căzut la pământ, într-o clipă, a fost sfâșiată în bucăți.

Băieții nu au stat mult pe gânduri. Ca la o comandă, și-au luat prada și au fugit spre pădure. Abia când s-au văzut în siguranță într-un copac înalt și-au ridicat din nou cățeei și au râs satisfăcuți. Tot le venea să râdă, chiar dacă tocmai scăpaseră dintr-un pericol de moarte.

Dar treaba cea mai grea abia urma. Au încercat să-i ducă pe căței la caverne, în loc să-și poată folosi mâinile la cățărare, ei trebuiau aproape tot timpul să și le utilizeze la imobilizarea puilor care se zbăteau. La un moment dat au încercat să alerge pe pământ, dar au fost alungați din nou spre copaci de către o hienă hămesită. Hiena era vicleană. Nu-i scăpă din ochi pe cei doi aventurieri și se luă după ei.

„Clăpăugului” îi veni o idee bună. Își aminti că o dată dusese acasă pentru culcuș smocuri de frunze legate. A rupt niște plante agățătoare ațoase, a legat cu ele picioarele cățelului său, și-a petrecut în jurul gâtului o coardă de care a legat bine câinele și l-a dat peste umăr. Astfel și-a eliberat mâinile și picioarele pentru a se putea cățara. A fost atât de mândru, încât nu și-a mai așteptat prietenul, ci s-a grăbit înainte. Din păcate, avea ceva greutăți cu invenția lui. Cățelul nu rămânea atârnat pe spatele băiatului, ci a alunecat mai întâi pe o parte, apoi în față. Din păcate, nici botul nu-i fusese legat, așa că mușcă pântecul moale și expus al „Clăpăugului”. Băiatul scoase un strigăt puternic, fu cât pe ce să-și piardă echilibrul și se agăță bine cu ambele mâini de o creangă, ca să nu cadă. Coarda din jurul gâtului se rupse, iar cățelul, cu toate cele patru labe legate, căzu la pământ. Hiena rânji și se apropie de bucățica cea grasă.

„Clăpăugul” fu dezamăgit și furios. Țipă energic la hienă și se îndepărtă singur prin frunzișul copacilor. „Colț Mare” nu voia să-și piardă la fel de ușor prada. De fapt nici el nu știa ce voia să facă în grotă lui cu acel pui. Voia doar să-l aibă. El procedă însă mult mai iscusit; nu legă doar labele cățelului, ci îi vârî între colți o nuia și îi strânse botul cu fibre de plante.

Astfel își aduse prada acasă. Trebuie să fi fost mult mai perseverent ca alți membri ai tribului, altfel ar fi renunțat în curând la intenția sa. A fost luat în râs pe când își ducea cățelul în grotă, dar nu și-a pierdut firea. Și-a privit prada mândru și satisfăcut; succesul i-a răsplătit efortul. Cățelul era o jucărie drăguță. Nimeni altul din cătun nu avea așa ceva. Căutarea noului era în firea tribului. Cum cățelul nu voia să se atingă de nici un fruct sau de plante, băiatul îi prindea păsări, veverițe și pui de iepuri. Tot tribul era amator de așa mâncare și totii se pricepeau să le prindă. Cățelul se îndopa cu carne și creștea. Plăcerea a ținut aproape o săptămână. Apoi „Colț Mare” a venit acasă într-o zi cu un cuib plin de pui de fazan și l-a surprins pe „Clăpăug” care tocmai era pe cale să înfulece cățelul ucis. În grotă cea strâmtă a urmat o ceartă urâtă.

Astfel s-a terminat cu o bătaie una dintre cele mai timpurii încercări de a îmblânzi un câine. Băieții și-au smuls părul din cap, s-au zgâriat, s-au mușcat și s-au înghiontit. Apoi s-au mai ciorovăit un timp și în cele din urmă s-au

împăcat, în final s-au înfruptat amândoi din carnea câinelui. Firește, crudă, căci nu știau încă să folosească focul. Pentru trib, apariția artei culinare se afla încă foarte departe în viitor.

CAPITOLUL IX.

Atavismul lui „Ochi Roșii” îl făcea să fie principalul scandalagiu al tribului. Prin natura lui primitivă de fapt nici nu făcea parte din trib, dar ceilalți erau atât de incapabili să gândească, încât le lipsea capacitatea de a-l ucide pe zurbagiu printr-o acțiune comună sau de a-l izgoni dintre ei. El era însă atât de înapoiat, încât nici măcar în acel trib primitiv nu putea trăi fără a constitui o primejdie neîncetată. El reprezenta o rămășiță a unei rase anterioare, s-ar fi potrivit mai bine printre locuitorii copacilor dintr-o epocă mai veche, nu în mijlocul unui trib care trăia primele stadii ale dezvoltării umane.

Cruzimea lui era monstruoasă chiar și pentru acele vremuri, își snopea în bătaie nevestele. De fapt avea câte o singură nevestă la un moment dat, dar acestea se succedau des. Nici o femeie nu putea trăi cu el, dar el le silea. Nu suporta să fie contrazis. Nici un bărbat din trib nu era destul de puternic încât să se ia la ceartă cu el.

„Colț Mare” se gândea adesea la orele liniștite dinainte de căderea serii. Tribul se întorcea în pâlcuri peste câmpia deschisă dinspre locul de adăpat, dinspre terenul cu napi și cu fructe. Nu îndrăzneau să zăbovească mult pe afară; căci în curând avea să se lase întunericul plin de spaime, în care lumea aparținea animalelor de pradă, în timp ce strămoșii omului se furișau, tremurând, în grotle lor.

În câteva minute membrii urmau să se retragă ca tribului să se odihnească în peșteri. Toți sunt obosiți după joaca din timpul zilei și mai schimbă doar câteva cuvinte, cu voce scăzută. Chiar și copiii, care niciodată nu se joacă îndeajuns, sunt mai puțin gălăgioși. S-a pornit briza, umbrele sunt mai lungi, soarele se apropie de orizont.

Dintr-o dată, din grotă lui „Ochi Roșii” răsună un țipăt ascuțit amestecat cu zgomotul unor lovituri înfundate. El își bate femeia. La început tribul păstrează o tăcere apăsătoare. Dar continuarea loviturilor și țipetele îi ațâță pe membrii tribului și toți încep să se agite, cuprinși de o furie neputincioasă. Bărbații sunt supărați de comportarea lui „Ochi Roșii”, dar nu îndrăznesc să se ia la ceartă cu el. În cele din urmă loviturile încetează și vaietul de durere se stinge cu încetul, tribul pălăvrăgește mai departe iar amurgul sumbru se lasă peste peisaj.

Tribul, care de obicei râdea de durerea altuia, nu se veselea niciodată când „Ochi Roșii” își maltrata femeile. Toți știau că amărâta era sortită morții. Nu o dată, trupul însângerat al fostei sale soții era găsit dimineața la poalele stâncilor. După ce o bătea de moarte, el o arunca pur și simplu afară din grotă. Nu-și îngropa niciodată victimele. Membrii tribului urmau să aibă grijă de cadavru, altfel cătunul ar fi fost năpădit de miasme. De obicei, morții erau aruncați în râu, mai jos de adăpătoare.

„Ochi Roșii” nu se mulțumea doar cu uciderea femeilor sale. Ucidea și ca să-și facă rost de femei. Dacă voia o nouă femeie și-i picau ochii asupra uneia care aparținea altui bărbat, îl ucidea fără ezitare pe acesta. „Colț Mare” a fost în două rânduri martorul unor asemenea fapte sângeroase. Tot tribul știa asta dar nu putea face nimic împotriva lui. Desigur că pe atunci nu existau autorități care să fi putut interveni. Anumite datini erau deja respectate, iar violarea lor era pedepsită de întregul trib. Dacă vreunul spurca, de exemplu, locul de adăpat, vinovatul era atacat de către toți cei prezenți. Dacă cineva dădea în glumă o alarmă falsă, respectivul era luat la bătaie. Dar „Ochi Roșii” nu ținea seama de nici o asemenea datină și era atât de temut, încât tribul nu era în stare să decidă pedepsirea vinovatului.

În timpul celei de-a șasea ierni de când se alăturase tribului, „Colț Mare” a observat că el și „Clăpăugul” deveniseră niște tineri bărbați în toată puterea cuvântului. Spațiul grotii lor ajunsese atât de strâmt, încât abia mai aveau loc înăuntru. Asta prezenta anumite avantaje. Din această cauză adulții nu puteau lua în considerare grotă ca adăpost. Ea era însă cea mai grozavă locuință, cea mai sigură, cea mai sus situată pe stâncă, cea mai mică și, deci, cea mai caldă în timpul iernii.

Ar fi fost un fleac pentru cineva să lărgească gura și apoi să-i alunge pe cei doi prieteni. Dar membrii tribului nu erau în stare să gândească atât de departe. Nici cei doi camarazi nu s-au gândit la așa ceva până ce nu au fost obligați de propria lor creștere. Lărgirea fusese necesară spre sfârșitul verii, când cei doi băieți se îngrășaseră din cauza hranei abundente. Au lucrat la lărgire făcând pauze lungi, până ce gaura s-a potrivit exact pe măsura lor.

La început au rupt roca sfărâmicioasă cu degetele, în curând, vârfurile degetelor erau însângerate. Lui „Colț Mare” îi trecu atunci prin minte să se ajute cu o bucată de lemn. Aceasta era o unealtă folositoare, dar le-a adus celor doi și neplăceri, într-o dimineață desprinseseră de la intrare o grămadă destul de mare de pietre. „Colț Mare” a împins mormanul peste marginea stâncii, în momentul următor a răsunat de jos un răcnet furios. Băieții nu au trebuit să cerceteze cauza. Cunoșteau prea bine vocea. Pietrișul îi căzuse în cap lui „Ochi Roșii”.

Băieții se pitiră în grotă lor, nehotărâți în fața atacului. Peste un minut, monstrul se afla în fața lor, privind înăuntru cu ochii injectați și urlând ca un apucat. Dar mărimea lui îl împiedica să pătrundă prin crăpătură până la ei. Pe neașteptate, el s-a îndepărtat. Asta era suspect. De fapt, ar fi trebuit să rămână acolo și să-și manifeste furia. „Colț Mare” se târî până la intrare și privi în jos. Văzu că bestia era pe cale să se cațere din nou pe stâncă, într-o mână avea un băț mare. Până ca băiatul să-i poată ghici intenția, bărbatul furios era din nou sus, împungând sălbatic cu ciomagul în grotă.

Nebunul lovea cu o forță distrugătoare. Dacă i-ar fi nimerit pe băieți i-ar fi omorât. Cei doi s-au lipit speriați de pereții laterali ai grotii unde erau aproape feriți. Acolo el putea doar cu greu să-i atingă uneori. Dar și asta era

destul de periculos. De câte ori îi nimerea, reușea să-i rănească. Dacă țipau de durere, el urla satisfăcut și lovea și mai tare.

Atunci „Colț Mare” a făcut o greșeală. El avea un temperament iritabil și o doză apreciabilă de curaj, chiar dacă acesta semăna mai degrabă cu curajul unui șobolan încolțit. Apucă ciotul cu ambele mâini, dar „Ochi Roșii” era atât de puternic, încât îl trase pe băiat până în gura grotei, încercă să-l înșface repede cu brațele sale lungi. Băiatul sări în ultima clipă înapoi în întunericul protector, dar ghearele bestiei îi lăsaseră deja răni adânci în carne.

Fiara își reluă loviturile cu ciomagul. Băiatul încasă o lovitură dureroasă în umăr. „Clăpăugul” se pare că nu era în stare să facă altceva decât să tremure de spaimă și să țipe când era lovit. „Colț Mare” se uită prin jur după un băț, dar nu găsi decât o bucată de creangă. O aruncă în fața lui „Ochi Roșii”. Nu-i făcu nici un rău, dar faptul că băiatul îndrăznise să-l înfrunte îl înfurie și mai mult pe nebun. Lovi și mai furios cu ciomagul, între timp, „Colț Mare” găsi un bolovan, îl aruncă spre agresor și-l lovi puternic în piept. Asta îi dădu curaj băiatului să se apere mai energic. Furia îl făcu să treacă peste frică. A smuls un bolovan mare și l-a aruncat cu toată forța în obrazul lui „Ochi Roșii”. Lovitura aproape că-l răpuse. S-a răsturnat pe spate, a dat drumul ciomagului fiind cât pe ce să se prăbușească în gol.

Înfățișarea lui era înfiorătoare. Cu fața plină de sânge mârâia și scrâșnea din dinți ca un vier. își șterse sângele de la ochi, încercă să-l vadă pe băiat și spumegă de mânie când îl zări. își pierduse măciuca. Atunci a smuls bolovani, aruncându-i în peșteră, spre băiat. Dar astfel îi furniza acestuia muniție excelentă și asta era în dezavantajul lui „Ochi Roșii”, căci el era pe deplin vizibil, în timp ce băiatul se arăta doar rar, când ieșea din marginea grotei.

Pe neașteptate, „Ochi Roșii” dispăru din nou. „Colț Mare” ieși afară și-l văzu coborând. Tot tribul se adunase afară și-l privea într-o tăcere apăsătoare. Pe când se apropia de platou cei mai sperioși se repeziră în grotele lor. Bătrânul „Oase Rupte” i se feri din cale atât cât îl țineau picioarele șubrede. „Ochi Roșii” sări de pe stâncă de la o înălțime de vreo șapte metri. Ateriza chiar la picioarele unei femei care tocmai se pregătea să se cațere pe stâncă, împreună cu copilul ei de doi ani. Ea țipă cuprinsă de spaimă. Copilul îi căzu din mâinile paralizate și se rostogoli până la picioarele lui „Ochi Roșii”. El și mama copilului se întinseră spre copil în același timp. Ea ajunse prea târziu, în clipa următoare trupul plăpând zbură prin văzduh și se zdrobi de stâncă. Mama cuprinse corpul inform în brațe și se ghemui, jeluindu-se.

„Ochi Roșii” se grăbi spre ciomagul său. Bătrânul „Oase Rupte” i se împletici în cale. Monstrul întinse o labă puternică și-l apucă pe bătrân de ceafă. Toți se așteptau ca bătrânul să se prăbușească cu gâtul frânt. „Ochi Roșii” ezită o clipă. Bătrânul tremura jalnic, lăsase capul în jos și-și acoperise fața cu brațele încrucișate. Bestia înfuriată îl îmbrânci jos, unde nenorocitul rămase cu fața la pământ, tremurând de frica morții. Fiul lui, „Golașul”, se bătu cu pumnii în piept zbârlindu-și părul, dar nu îndrăzni să se apropie de „Ochi Roșii”.

Prin mintea înceată a monstrului trecu alt gând. îl lăsă în pace pe bătrânul care zăcea la pământ și-și înșfăcă măciuca. Fără să se mai intereseze de el, se cățără din nou pe stâncă. „Clăpăugul” care se ghemuise tremurând lângă curajosul său prieten, sări înapoi în grotă. Se părea că fiara era hotărâtă să ucidă în continuare. „Colț Mare” era extrem de agitat, supărat și gata de orice. Cu destul sânge rece, în ciuda furiei sale, alergă pe micul platou și adună pietre pe care le îngrămădi la intrarea grotei. „Ochi Roșii” își trase răsuflarea o clipă și se lăsă după o margine de stâncă, la câțiva metri mai jos de băieți. „Colț Mare” așteptă. Imediat ce capul lui „Ochi Roșii” deveni din nou vizibil, băiatul aruncă spre el un bolovan mare. Nu-și nimeri ținta. Proiectilul se lovi de stâncă și se sfărâmă. Un norișor de praf și pietriș intră în ochii atacatorului, care se retrase degrabă în dosul parapetului de stâncă.

Membrii tribului aflați mai jos chicotiră și râseră, în sfârșit, cineva dintre ei îndrăznea să-l înfrunte pe monstru. Ovațiile și țipetele lor de încurajare îl înfuriară pe „Ochi Roșii”. El se întoarse și mârâi spre ei. îi reduse imediat la tăcere, încurajat de această dovadă a puterii sale, își scoase din nou capul. Pentru a-i intimida pe băieți, se schimonosea amenințător, mârâia și scrâșnea din dinți. Se strâmba atât de înfiorător, încât tot părul de deasupra sprâncenelor se zburli și stătea ridicat ca niște țepi.

Imaginea înspăimântătoare aproape că-i făcu pe băieți să le înghețe sângele în vine. Dar „Colț Mare” își stăpâni teama și amenința bestia cu o piatră. Cu toate acestea, „Ochi Roșii” încercă să se cațere mai sus. Adunându-și toate forțele, băiatul repezi piatra în jos, dar rată ținta, într-o clipă apucă alt bolovan și-l lovi puternic în ceafă pe scandalagiul care urca. Agresorul alunecă și dispăru, iar băiatul văzu cum în cădere dușmanul său căuta cu o mână ceva de care să se apuce, în timp ce se pipăia cu cealaltă la gât. Ciomagul căzu jos, izbindu-se de stâncă.

„Colț Mare” nu-și mai putea zări dușmanul, dar îl auzea cum găfâie, luptându-se să nu se înăbușe. Spectatorii păstrau o tăcere de moarte. Tânărul se ghemui în fața grotei și așteptă. Icniturile și găfâiala încetară treptat. Din când în când mai ajungea sus un horcăit, în curând, „Ochi Roșii” începu să coboare. Se mișca foarte prudent, se oprea des și-și întindea gâtul sau și-l pipăia cu o mână.

Coborârea lui îi puse pe goană pe toți membrii tribului; scoțând țipete puternice, toți se repeziră în pădure. Bătrânul „Oase Rupte” șontăcăia în urma lor. Dar „Ochi Roșii” avea grijile lui. Ajungând la piciorul stâncii, merse de-a lungul ei și se cățără în propria lui grotă, fără să mai scoată capul.

„Colț Mare” schimbă o privire lungă cu „Clăpăugul”. Se înțeleseseră. Se cățărara imediat cu mare precauție și fără zgomot sus, pe stâncă. Din vârful ei priviră încă o dată peste câmpie. Așezarea era părăsită. „Ochi Roșii” nu mai ieșise din grotă, iar tribul dispăruse în adâncul pădurii. Băieții o luară la sănătoasa. Fără să tină seama de șerpii din iarbă, se repeziră prin câmpul deschis, până ce ajunseră în pădure. Umblară prin copaci, ajungând la mai

multe mile de peșteri. Abia acolo se opriră în furca sigură a unui arbore, se îmbrățișară și râseră până ce le dădură lacrimile.

CAPITOLUL X.

După ce se săturară de răs, cei doi băieți ajunseră pe căi ocolite la pajiștea cu afine, unde își luară micul dejun. „Colț Mare” mai vizitase acel loc cu ani în urmă, împreună cu mama lui, pe care între timp o întâlnise doar rareori.

Când ea venea în vizită la peșteri, el era deseori absent, în câteva rânduri îl văzuse pe „Palavragiul” prin preajma așezării. Cu acele prilejuri, băiatul își bătea joc de tatăl său vitreg, făcând tot felul de grimase, și-l întărâta din grotă lui mică și sigură, în afară de asemenea mici amabilități, el nu acorda absolut nici o atenție fostei lui familii. Nu-l interesau câtuși de puțin fostele sale relații și se simțea foarte bine în noul lui mediu.

Cei doi aventurieri mâncară afine până ce simțiră că plesnesc, savurară ca desert două cuiburi de prepelițe pline de ouă pe jumătate clocite și apoi se strecurară prudenți înapoi în pădure, ca să ajungă la râu. Trecând pe acolo, „Colț Mare” făcu o scurtă vizită la pomul unde-și avusese casa. Mama lui locuia încă acolo, între timp, familia crescuse. Un copil mic stătea agățat strâns de mama lui, iar de pe una din crengile de mai jos o fetiță curioasă îi pândea pe cei doi vizitatori. Se părea că era sora vitregă a lui „Colț Mare”.

Mama lui l-a recunoscut, dar l-a avertizat când a încercat să se cațare în copac. „Clăpăugul”, întotdeauna prudent, se trase imediat înapoi și nu se lăsă convins nici în ruptul capului de către prietenul său să se mai apropie, în curând fata cobori din copac și se jucă toată după-amiaza cu cei doi prin arborii din jur.

Dar până la urmă s-a lăsat cu ceartă. Sora vitregă a lui „Colț Mare” semăna cu tatăl său. Era răutăcioasă și se purtă urât cu fratele ei vitreg. Sări la el fără vreun avertisment, îl zgârie cuprinsă de o furie inexplicabilă, îi smulse smocuri de păr și-și înfipse dinții ascuțiți în brațul său. „Colț Mare” își ieși din sărite. Nu îi făcu vreo rană, dar îi trase cea mai strașnică bătaie pe care o primise fata până atunci.

Desigur, ea începu să țipe și să se văicărească îngrozitor. „Palavragiul”, care fusese plecat toată ziua și tocmai se întorcea acasă, auzi zgomotul și se repezi într-acolo, în ajutor. Mama sări și ea în ajutorul fiicei, dar tatăl ajunse primul la fața locului. Cei doi prieteni nu-l așteptară să ajungă acolo, ci o luară la sănătoasa. „Palavragiul” îi hăitui mile în șir, dar renunță în cele din urmă la zadarnica urmărire.

Cei doi băieți râseră, ca de obicei. Dar deodată observară că se apropia însurarea. Noaptea, cu spaimetele ei, bătea la ușă, iar întoarcerea la peșteri era exclusă câtă vreme acolo trăia „Ochi Roșii”. Se adăpostiră triști într-un copac singuratic, pe ale cărui crăci petrecură o noapte rea. În primele ore plouă puternic, apoi se făcu frig și un vânt rece îi chină pe aventurieri. Uzi learcă, tremurând și clățănind din dinți, stăteau lipiți unul de altul. Le lipsea foarte mult frumoasa lor grotă uscată în care s-ar fi încălzit atât de repede.

Zorii zilei îi găsiră nefericiți și ferm hotărâți să nu-și mai petreacă niciodată noaptea într-o asemenea situație nenorocită, își amintiră de adăposturile din copaci ale părinților lor și se apucară să-și încropească un culcuș, înjghebară scheletul unui cuib primitiv din crengi groase și așezară chiar niște bețe de-a curmezișul pentru a face un acoperiș pe ramurile de deasupra. Atunci ieși soarele din nori. Sub razele lui fierbinți, băieții uitară de noaptea cea grea și porniră în căutarea hranei de dimineață. Apoi uitară de adăpost și se cufundară în joc, după firea lor nestatornică. Astfel se întâmplă că o lungiră o lună întreagă cu terminarea adăpostului. Iar când a fost, în sfârșit, gata, nu l-au mai folosit.

A doua zi după ce au fugit din cătun, „Clăpăugul” a ajuns din copac în copac până la fluviu. „Colț Mare” îl urmărea în joacă. Au ajuns la fluviu chiar în locul unde se vărsa un afluent lat dinspre ținutul cu afine. Gura acestui afluent era deosebit de largă, iar curentul era foarte slab. În apele liniștite de lângă vărsare pluteau o mulțime de bușteni îngrămădiți unul peste altul. Unii fuseseră curățați de frunziș și de ramuri în urma rostogolirii prin torente, apoi zăcuseră toată vara pe țărmul nisipos și acum erau bine uscați. De aceea pluteau ușor pe apă și se legănară și se rostogoliră când băieții încercară să se suie pe ei.

Printre trunchiurile învălmășite se aflau ochiuri de apă libere. Acolo apa era limpede, astfel că cei doi prieteni puteau vedea în adânc pești mici, asemănători cu țiparii. Se puseră imediat pe pescuit. Se întindeau de-a lungul unui buștean, rămâneau absolut nemișcați, așteptau până ce peștii se apropiau și apoi băgau mâna după ei cu iuțeala fulgerului. Prada prinsă era înghițită pe loc, așa zvârcolindu-se. Iar lipsa sării nu-i deranja deloc pe băieți.

Le plăcu atât de mult acolo, încât îl aleseră ca loc preferat pentru jocurile lor. Se învăteau pe acolo ore în șir, pescuiau și se jucau pe bușteni. Accidental, aici avu loc și prima lor încercare de navigație. Un trunchi a pornit cu „Clăpăugul”. El se întinsese obosit și adormise. Un vânt ușor împinse trunchiul de lângă țărm. Când „Colț Mare” își dădu seama de situația prietenului său, distanța era prea mare pentru ca acesta să revină pe mal dintr-un salt.

La început situația i-a părut doar comică lui „Colț Mare”. Dar curând l-a cuprins o ușoară teamă. S-a simțit dintr-o dată singur în sălbăticie. „Clăpăugul” era atât de departe acolo, în elementul străin, deși de fapt fusese purtat doar la o distanță de câțiva metri. Strigătul de avertisment al lui „Colț Mare” îl trezi pe prietenul său. Cuprins brusc de spaimă, „Clăpăugul” își schimbă poziția. Trunchiul se rostogoli în apă, iar băiatul se scufundă. El încercă de trei ori să se cațere din nou deasupra, dar căzu tot de atâtea ori în apă. După eforturi îndelungate, reuși în sfârșit să se cațere pe trunchi și rămase acolo neajutorat și scâncind de teamă.

„Colț Mare” nu-l putea ajuta, iar „Clăpăugul” nu știa ce să mai facă. Nu avea habar de înot. Neamul lor era deja prea depărtat de formele de viață mai primitive pentru a ști să înoate din instinct. Și încă nu aveau destulă înțelegere

omenească pentru a redescoperi înotul. „Colț Mare” alerga disperat în sus și-n jos de-a lungul malului, pentru a rămâne cât mai aproape de prietenul său care își continua călătoria împotriva voinței sale. „Clăpăugul” urla și scâncea, astfel încât a fost o minune că nu a adunat acolo toate fiarele de pradă de pe o rază de un sfert de milă.

Orele treceau. Soarele ajunse la zenit și începu să coboare către asfințit. Bătea o briză ușoară. „Clăpăugul” ajunsese la vreo treizeci de metri pe oglinda liniștită a apei. Dar, dintr-o dată, „Clăpăugul” făcu pe neașteptate, fără să știe nici el cum, o descoperire surprinzătoare, își cufundă mâinile în apă și începu să vâslească. La început nu a avansat decât foarte încet și nu putea păstra o anume direcție. Apoi îndreptă încetul cu încetul bușteanul cu un capăt către mal și vâsli din toate puterile, apropiindu-se tot mai mult. „Colț Mare” stătea pe vine pe mal și, în așteptare, privea minunându-se până ce prietenul său sări pe uscat. „Clăpăugul” învățase ceva nou. Prietenul lui nu pricepea asta. Ceva mai târziu, în cursul după-amiezii, „Clăpăugul” porni intenționat de la mal, vâslind pe bușteanul său. După un timp, îl convinse pe prietenul lui să vâslească împreună cu el. Amândoi învățară astfel arta vâsli-tului și-și petrecură următoarele trei zile pe apă cu acest sport. Au fost atât de prinși de frumosul lor joc, încât aproape că au uitat de mâncare. Nici măcar noaptea nu se îndurau să plece de acolo și dormeau într-un copac din apropiere. Amintirea lui „Ochi Roșii” li se șterse complet din minte. Băieții foloseau mereu alte trunchiuri. Astfel au observat că puteau înainta mai repede cu un buștean mic decât cu unul mare. Totuși, trunchiul mai mic avea dezavantajul de a se răsturna mai ușor, trântindu-i în apă. Acest joc le rezerva multe surprize, într-o zi, fiecare vâslea pe trunchiul său către celălalt. Pe când buștenii pluteau unul lângă altul, au constatat că fiecare dintre ei puteau sta cu o mână și un picior pe bușteanul celuilalt. Asta a dus la descoperirea binevenită că atunci trunchiurile nu se mai rostogoleau și că fiecare putea vâsli cu mâna și cu piciorul liber. Și în cele din urmă au constatat că puteau folosi bușteni și mai mici pentru a vâsli mai repede, dacă alăturau două trunchiuri. Deocamdată, descoperirile lor nu au mers mai departe. Inventară cea mai simplă plută fără să-și dea seama. Nu le-a trecut niciodată prin minte să lege două trunchiuri cu nuiele. S-au mulțumit să le țină laolaltă cu mâinile și cu picioarele.

Abia după ce s-a stins primul entuziasm al călătoriilor pe apă și-au căutat iarăși locuința din copac, înnoptând acolo, în apropierea noului lor culcuș au întâlnit-o într-o zi pe „Mlădioasa”. „Colț Mare” a observat-o primul, pe când culegea ghinde tinere din crengile unui copac din apropiere. Era foarte sperioasă. La început a rămas nemișcată. Dar când a observat că fusese descoperită de către băieți, a sărit jos din copac și a fugit de acolo iute ca vântul. De atunci tinerii au întâlnit-o zilnic, dar ea se ținea la distanță. Cei doi prieteni s-au obișnuit să se oprească și să se uite după ea pe când colindau încoace și-ncolo între râu și culcușul lor.

Intr-o frumoasă zi ea nu s-a mai îndepărtat, ci i-a lăsat pe băieți să se apropie, salutându-i cu sunete blânde. Totuși nu i-a lăsat să ajungă chiar

foarte aproape. Când ei încercau să se apropie prea mult, ea fugea ceva mai departe și apoi îi ademenea din nou cu vocea ei dulce. Asta a durat câteva zile. A trecut mult până ce tinerii să o cunoască mai bine. Dar, cu timpul, au reușit, iar ea a început apoi să se joace cu cei doi.

„Colț Mare” s-a simțit de la început atras de ea. În ochii lui, ea apărea foarte drăguță și îi deveni dragă. I se părea că nu mai văzuse niciodată ochi atât de blânzi, în această privință, „Mlădioasa” se deosebea în bine de alte fete și femei din neamul ei, care erau niște scandalagioaice înnăscute. Niciodată nu scotea sunete aspre sau furioase. Se părea că natura ei o îndemna să se țină deoparte de scandaluri și certuri și să evite mai degrabă toate neînțelegerile, întreaga ei făptură părea să radieze blândețe. Expresia chipului și mișcările ei dădeau această impresie. Avea ochii mai mari ca suratele ei, și nu atât de înfundați în cap, iar genele erau mai lungi și mai dese. Nasul nu era atât de diform și turtit ca la cele mai multe femei. Puntea nasului ieșea vizibil înainte iar nările se deschideau dedesubt. Dinții din față nu erau foarte lungi. Nici buza de sus nu avea forma aceea proeminentă dizgrațioasă. Fata avea doar puțin păr pe corp, numai exteriorul brațelor și al picioarelor era acoperit de o blană deasă, la fel ca și umerii. Coapsele ei erau suple iar încheieturile erau bine proporționate.

Un observator mai atent și mai instruit decât „Colț Mare” ar fi bănuit la vederea acelei fete că ea putea fi înrudită cu poporul focului. Tatăl sau mama ei se trăgea poate din acel neam mai evoluat. Asemenea excepții se mai întâlneau ocazional în acele timpuri străvechi, după cum câte un locuitor al cavernelor se întorcea din nou la neamul celor care trăiau în copaci.

Poză.

„Colț Mare” vedea că „Mlădioasa” se deosebea de toate femeile pe care le cunoscuse, iar asta o făcea să i se pară și mai atrăgătoare. Deosebit de plăcute îi se păreau blândețea și firea ei pașnică. Niciodată nu se certa cu băieții și se apăra de ieșirile lor violente fugind cu sprinteneală. Cei doi prieteni nu puteau niciodată să o prindă, în timp ce ea putea să-i ajungă cu ușurință de câte ori voia. Pe lângă sprinteneală, ea mai avea și o capacitate incredibilă de a aprecia corect distanțele la sărituri, în ochii băieților, aceasta părea adesea o cutezanță de necrezut. La o ființă altminteri atât de sperioasă, asemenea îndrăzneală a săriturilor dintr-un copac în altul era de neînțeles. „Colț Mare” și „Clăpăugul” păreau greoi și neîndemânatici.

Ea părea să fie orfană. Băieții nu vedeau niciodată pe altcineva pe lângă ea. Desigur, nu se putea ghici cât timp trăise astfel singură. Trebuie să fi învățat din fragedă copilărie că nu-și putea găsi siguranța decât fugind ca vântul. Așadar, era destul de pățită și, de aceea, atât de reținută. Acum cei doi băieți își dădeau osteneala să-i descopere locuința. Trebuia să aibă pe undeva un culcuș pentru noapte, culcuș care nu putea fi prea departe. Dar deși și-au folosit toată iscusința, cei doi nu l-au putut descoperi niciodată, în timpul zilei, ea se juca cu mare plăcere cu cei doi camarazi, dar păstra cu grijă pentru sine secretul copacului în care dormea.

CAPITOLUL XI.

Bineînțeles că această descriere a „Mlădioasei” se baza pe impresiile avute în vis de Phil, ca om modern, atunci când o privea cu ochii lui „Colț Mare” pe „Mlădioasa”, impresii care îi rămâneau în memorie la trezire și erau prelucrate în creierul omului modern. Desigur, în persoana lui „Colț Mare” el nu-și făcea prea multe gânduri legate de superioritatea noii sale tovarășe de joacă. Meditația și cumpănirea nu erau treaba lui. Era prea simplu pentru așa ceva. El trăia evenimentele fără să mediteze prea mult de ce sau cum se petreceau ele; asta era caracteristic pentru stadiul său de dezvoltare.

Ca și al nostru, somnul acelor oameni era întrerupt de vise. Pentru oamenii moderni, speriați de coșmaruri, apare întotdeauna gândul consolator că totul nu a fost decât un vis. Această convingere nu exista la ființele din vechime. Dacă erau tulburați de coșmaruri, urlau în somn. Phil, omul modern, se cufundase atât de mult în lumea viselor sale, încât nu numai că visa și el visele lui „Colț Mare”, dar se și gândea la ele. În situația lui, cu personalitatea sa dedublată, el era ambele: personaj participant și spectator. Așa cum tânărul Phil visa acum despre strămoșul său „Colț Mare”, la fel acesta trăia adesea în vis scene din viața strămoșilor săi îndepărtați. El visa despre ținuturile șopârelor înaripate, despre luptele sălbatice cu dragonii, despre viața ascunsă a unor rozătoare obscure, despre fundul mîlos al mării primitive.

Firește, „Colț Mare” nu posedea judecata lui Phil, el nu vedea lucrurile cu ochii unui filozof. Vedea trăsăturile „Mlădioasei” doar ca pe niște impresii trecătoare, nu ca pe dovada unei superiorități la care ea renunțase conștient. Pentru el, ea era doar fata cu fire blândă și voce dulce și care nu se certa niciodată. Se juca bucuros cu ea fără să se lămurească asupra acestei atracții. De multe ori își căutau împreună hrana și împărțeau conținutul cuiburilor de păsări. Ea i-a împărtășit prietenului său câteva lecții valoroase privind cățărutul în copaci. Avea multă experiență, era foarte puternică și nu era stânjenită în mișcări de îmbrăcăminte.

În acea perioadă s-au arătat la „Clăpăugul” semnele unui soi de infidelitate. El își luase obiceiul să facă plimbări de unul singur în direcția copacului de baștină al camaradului său. Pe scurt, se îndrăgostise de sora vitregă cea neastâmpărată a lui „Colț Mare”, iar „Palavragiul” se obișnuise să-l suporte prin preajmă, în plus, prin împrejurimi mai locuiau și alți tineri, copii ai unor locuitori singuratici ai copacilor, iar el se juca și cu acești vecini.

„Mlădioasa” nu s-a lăsat convinsă niciodată de „Colț Mare” să facă cunoștință cu acei vecini. Imediat ce el pleca în vizită într-acolo, ea rămânea în urmă și se făcea nevăzută. După ce a încercat zadarnic de mai multe ori s-o ia și pe ea în vizită, el s-a lăsat păgubaș. Ea obișnuia să arunce după el priviri îngrijorate, să se întoarcă și să strige după el din vârful unui copac. Așa că el renunță până la urmă la gândul de a-l mai însoți pe „Clăpăug” în vizitele sale și rămase cu ea. Dar oricât de buni camarazi au devenit, „Mlădioasa” nu i-a arătat totuși ascunzișul ei. Dacă n-ar fi intervenit altceva, ei s-ar fi împreunat desigur în curând, căci atracția lor era reciprocă. Dar avea să se întâmple altfel.

Într-o dimineață, când „Mlădioasa” nu a venit să se joace, cei doi băieți s-au dus la râu, să se distreze vâslind. Abia apucaseră să iasă pe apă vâslind la întâmplare, când au auzit un urlat furios care le-a tulburat bucuria. Pe țarm stătea „Ochi Roșii”. El se cățăraseră pe cel mai ieșit dintre trunchiurile răsturnate și-i privea pe tineri cu ochi plini de ură. La început prietenii au fost speriați de moarte; căci acolo nu exista vreo grotă strâmtă în care să-și fi putut găsi adăpostul. Dar în curând au constatat că cei șapte metri de apă care-i despărțeau de bestie le ofereau deocamdată apărare, iar aceasta le dădu din nou curaj.

„Ochi Roșii” se ridică și se bătu cu pumnii în pieptul păros. Cei doi camarazi își țineau buștenii lipiți unul de celălalt, stăteau ghemuiți deasupra și râdeau de dușmanul lor. La început râsul lor era încă amestecat cu teamă, dar cu cât deveneau mai conștienți de neputința lui, veselia lor devenea tot mai gălăgioasă. „Ochi Roșii” era acum cu adevărat înfuriat și scrâșnea neputincios din dinți. Băieții, nechibzuiți și neprevăzători ca mai totdeauna, îl batjocoreau tot mai mult, încrezători în siguranța lor. Dar aveau să regrete în curând.

Dintr-o dată, „Ochi Roșii” încetă să se mai bată în piept și să mai scrâșnească din dinți. Sări cu pași mari peste bușteni, înapoi spre mal. Veselia băieților se transformă imediat în nedumerire. Era ceva neobișnuit ca „Ochi Roșii” să renunțe atât de ușor la răzbunare. Așteptară tremurând îngrijorați ceea ce avea să vină. Nu le trecu prin minte să vâslească imediat ca să se îndepărteze. Celălalt reveni în salturi lungi peste bușteni, cu labelle mari pline de pietre rotunjite de apă. Băieții se bucurară că el nu găsisese proiectile mai grele, căci se aflau doar la șapte metri depărtare de el. Cu o piatră cântărind câteva kilograme i-ar fi omorât cu siguranță.

Chiar și pietrele mai mici erau destul de periculoase. O piatră șuieră pe deasupra capetelor lor. Se ghemuiră și vâsliră îndepărtându-se în grabă. Din nou șuieră o piatră. „Clăpăugul” țipă. Proiectilul îl nimerise în spinare. Imediat fu lovit și „Colț Mare” și scoase un urlat. Din fericire, provizia de muniție a lui „Ochi Roșii” se epuiza curând. Trebui să alerge înapoi pe mal să-și mai aducă alte pietre. Intre timp, băieții apucară să vâslească ceva mai departe.

Astfel ieșiră încet din raza lui de acțiune. Totuși, el reîncepu un bombardament intens asupra lor și alergă repede înapoi pentru a-și aduce iarăși muniție, în larg, în mijlocul râului, curentul era ceva mai iute. În agitația lor, băieții nu observară că erau purtați de curent către fluviul cel mare. Ba chiar vâsleau și ei în acea direcție. Dușmanul lor alerga de-a lungul malului, în linie cu ei. Până la urmă el găsi și pietroaie mai mari, cu care putea lovi mai departe. Un bolovan de trei kilograme lovi bușteanul chiar lângă „Colț Mare”. Lovitura fu atât de violentă încât un pumn de așchii se înfipseră în piciorul băiatului, ca niște ace înroșite în foc. Dacă piatra și-ar fi atins ținta, el ar fi fost ucis pe loc.

Acum intrară însă în curentul fluviului. Ei vâsliseră cu atâta disperare încât nici nu-și dăduseră seama. „Ochi Roșii” fu cel care observă primul. Urletul său de triumf atrase atenția băieților asupra situației lor. Acolo unde

firul curentului principal se întâlnea cu cel al afluentului existau mai multe vârtejuri și bulboane, care prinseră buștenii groși și-i învârtiră în loc. Tinerii încetară să vâslească, având de furcă amândoi cu menținerea alăturată a buștenilor, între timp, „Ochi Roșii” își reluă bombardamentul. Pietrele cădeau în apă în jurul băieților, udându-i din cap până-n picioare și constituind o primejdie de moarte. Fiara urla sălbatic, bucurându-se de sfârșitul lor sigur.

Râul principal făcea chiar în locul unde se vărsa afluentul un cot ascuțit, astfel încât curentul principal se îndrepta spre malul opus. Băieții se apropiau repede de acest mal, în timp ce erau purtați de curent în josul apei. Cel puțin, curentul îi scosese din raza de acțiune a urmăritorului lor. În cele din urmă îl văzură pe o limbă de pământ, în depărtare. Țopăia acolo, urlând un cântec de victorie.

Pe moment, băieții nu puteau face altceva decât să-și țină la un loc cele două trunchiuri. Se resemnaseră cu soarta lor și își așteptau sfârșitul, când observară că malul nordic părea să se fi apropiat mai mult. În curând se afla doar la o distanță de treizeci de metri. Vâsliră bucuroși într-acolo. Întâmplător, curentul făcea o curbă către sud. Vâslind energic, ei reușiră să traverseze curentul acolo unde era mai rapid și, înainte de a-și da seama, se îndreptară către un vârtej molcom.

Rotindu-se ușor, buștenii fură purtați către mal și în curând atinseră nisipul de pe plajă. Prietenii se târâră pe uscat. Eliberați de greutatea lor, buștenii fură luați din nou de vârtej și duși de curent în jos. Prietenii se priviră zăpăciți. Nu prea mai aveau chef de râs. Se aflau pe un teren străin și nu le dădu în gând că s-ar fi putut întoarce acasă pe aceeași cale pe care ajunseseră acolo.

Învățaseră să traverseze un fluviu, dar nu erau conștienți de importanța experienței lor. Nici un alt membru al tribului lor nu trecuse, după câte știa ei, prin așa ceva. Și, după câte aveau să observe mai târziu, ei erau singurii membri ai neamului lor care puseseră piciorul pe acel mal al fluviului. Desigur, în vremurile de mai târziu și alți temerari aveau să facă aceeași experiență. Dar incursiunea poporului focului și fuga ulterioară a supraviețuitorilor din rândul locuitorilor cavernelor au întrerupt și au împiedicat timp de secole această evoluție.

În lipsa oricăror indicii, desigur că nimeni nu poate spune ce urmări nefaste a avut incursiunea poporului focului asupra dezvoltării ulterioare a locuitorilor grotelor. Din amintirile lui „Colț Mare” reieșea că aproape întregul trib fusese nimicit atunci. Se părea că doar câțiva indivizi izolați supraviețuiseră catastrofei și se mutaseră în alte ținuturi.

CAPITOLUL XII.

Mult timp, „Clăpăugul” și „Colț Mare” au rătăcit la întâmplare pe malul nordic al fluviului ca niște marinari naufragați pe o insulă pustie. Când se gândeau la casa lor și la posibilitatea de a se întoarce acolo, li se părea că sunt exilați pe viață. Dar îi cuprinsese dintr-o dată dorul de ducă. S-au îndepărtat de fluviu și s-au aventurat în sălbăticie, colindând săptămâni și luni în șir, fără să

dea peste vreun semen de-al lor. Amintirile lui „Colț Mare” despre acele hoinăreli erau de multe ori foarte neclare, dar anumite scene rămăseseră totuși proaspete și vii până în vremurile actuale, în care Phil Adams visa viața lui „Colț Mare”.

Firește că în peregrinările lor au suferit uneori de foame, așa cum li se întâmplă tuturor exploratorilor care se aventurează în ținuturi necunoscute. Deosebit de neplăcută a fost trecerea peste un lanț muntos care se înălța între două lacuri, suferind de lipsa hranei, până ce într-o zi au surprins în tufișuri un vițel care dormea. Sau amuzat mult de o scurtă întâlnire cu locuitorii copacilor care trăiau în pădurea dintre lacul mai mare și ținutul muntos și avid. Goniți de acest neam, aveau să ajungă la celălalt lac, trecând peste lanțul de munți pietroși.

La scurt timp după ce s-au îndepărtat de fluviu, s-au îndreptat către apus, până ce au ajuns la un râu mai mic, care șerpuia prin câmpia mlăștinoasă. De acolo s-au îndreptat spre nord, ținându-se mereu pe lângă marginea mlaștinii, până ce au ajuns din nou la primul lac. Au petrecut câteva zile plăcute pe țărmul aceluiași lac, unde se găsea hrană din abundență. Abătându-se prin pădurea din apropiere, au ajuns în ținutul locuitorilor copacilor. Acele ființe nu erau decât maimuțe sălbatice. Dar, ca înfățișare, nu erau foarte deosebiți de neamurile lui „Colț Mare”, din caverne, în orice caz, erau foarte păroși. Picioarele le aveau mai strâmbe și musculatura lor era diferită, ochii ceva mai mici, ceafa mai groasă și mai scurtă, nările erau mai degrabă niște găuri în suprafața feței. Fața era însă lipsită de păr, la fel ca palmele și tălpile. Graiul se asemăna cu cel al lui „Colț Mare”, în general, existau deci foarte multe asemănări cu locuitorii cavelor.

„Colț Mare” a dat peste un ins foarte bătrân care ședea la rădăcina unui copac. Era pipernicit, uscat, fără vlagă și hodorogit, cu obrazul zbârcit și ochii triști. Deasupra, pe crengile de sus, băieții zăriră un culcuș prăpădit care era desigur, adăpostul lui. Vederea lui nu le stârni nici simpatie, nici milă celor doi aventurieri. Chiar și între membrii aceluiași neam, sentimentele afectuoase nu apăreau decât arareori, între neamurile diferite nu exista la început nici un fel de simpatie. Acel bătrân le picase tocmai bine, îl considerau o pradă potrivită.

„Colț Mare” se înțelese dintr-o privire cu „Clăpăugul” și amândoi se repeziră la bătrân. El încercă să se cațare în copac, dar fu mult prea încet în mișcări. „Colț Mare” îl apucă de picior și-l trase iarăși în jos. Apoi se porni distracția. Îi ciupeau, îl trăgeau de păr și de urechi, îl loveau cu crengi. Râseră până ce le dădură lacrimile. Furia bătrânului neajutorat era prea comică. El le oferea un spectacol caraghios pe când încerca să-și trezească la viață puterile tinereții stinse de mult, pentru a fi din nou un adversar de temut, așa cum fusese în anii săi de glorie. Ceea ce ar fi trebuit să fie un chip înspăimântător era acum doar o strâmbătură jalnică. Scrâșnea din măselele lui tocite și se bătea cu pumnii lipsiți de vlagă în pieptul fleșcăit.

Cuprins de agitație, pe bătrân îl mai apucă și tusea. Gemea, se îneca și-i curgeau balele. De câte ori încerca să se cațare în copac, era tras din nou în jos

de către cei doi băieți neobrazăți, în cele din urmă se lăsă din cauza slăbiciunii în voia soartei, se ghemui resemnat și izbucni în lacrimi. Cei doi zurbagii se lăsară și ei pe vine, ținându-se în brațe și râseră din toată inima de starea lui jalnică.

Lacrimile lui mute se transformară cu încetul în oftaturi, iar acestea se transformară în urlete care se ridicară brusc într-un strigăt ascuțit. Dar cu cât își dădeau ei silința să-l reducă la tăcere, cu atât țipa el mai disperat, în cele din urmă, din adâncul pădurii se putu distinge un răspuns. Suna ca un fel de „Goac! Goac!”...în curând îi răspunseră și alte voci, din toate direcțiile. De la o depărtare mai mare se auzi un sunet adânc, de bas. Totodată, de jur împrejur răsuna un „Huh! Huh!” amenințător. Peste o clipă începu hăituirea celor doi băieți de către locuitorii copacilor. La început s-a desfășurat prin copaci, dar aici urmăritorii erau avantajați. Băieții săriră jos pe pământ, unde puteau înainta mai bine decât urmăritorii lor înzestrați pentru viața arboricolă. Fugarii se îndreptară spre nord. Urmăritorii se țineau urlând după intruși, în luminișuri băieții luau avans, dar acolo unde tufișurile le stăteau în cale, ei pierdeau iarăși acel avantaj. De multe ori se părea că erau pe cale să fie ajunși din urmă și prinși. Vânătoarea aceea nu mai era o glumă, asta o vedeau și cei doi băieți. Nu avuseseră milă pentru bătrân iar acum poporul cel primitiv nu avea nici o milă față de ei.

Hăituiala continuă ore în șir. Pădurea părea să nu aibă sfârșit. Băieții căutau atât cât puteau luminișurile, dar fiecare luminiș părea să se termine într-o pădure și mai deasă. Din când în când se resemnau cu gândul de a fi în sfârșit prinși și se ghemuiau jos ca să răsufle. Dar imediat ce-și trăgeau răsufierea, răsunau iarăși acele strigăte oribile „Huh! Hun!” și înfiorătorul „Goac! Goac!”. Din urmă se auzea uneori un „Ha, ha, ha, ha, haaaa!” înfiorător.

Au ținut-o tot așa până spre seară. Locuitorii copacilor erau întărâtați și foarte perseverenți. În cele din urmă ajunseră pe un teren ceva mai înalt, cu copaci mai rari. Apoi se întinseră înaintea lor dealuri acoperite cu iarbă. Aici băieții reușiră să ia un avans considerabil, iar locuitorii copacilor renunțară la urmărire și se întoarseră înapoi, în pădure.

Ceva mai sus munții erau pietroși și neospitalieri. De trei ori încercară aventurierii în acea după-amiază să se întoarcă în pădure. Dar locuitorii copacilor se aflau în margine și i-au alungat de fiecare dată. Tinerii și-au petrecut noaptea următoare într-un copac pipernicit, înalt abia cât un tufiș din pădure. Acolo nu erau deloc la adăpost. Dacă ar fi trecut prin preajmă vreo fiară, băieții ar fi fost o pradă ușoară.

În dimineața următoare au pornit din nou la drum. Nu au îndrăznit să se aventureze înapoi în pădure din respect față de locuitorii copacilor. Așadar, au fost nevoiți să se îndrepte spre munți. S-au cățarat mai departe, fără a avea vreun plan. Frica de locuitorii copacilor îi mâna în direcție opusă. Zile în șir au umblat pe creste pietroase de munte. Nu se simțeau deloc în siguranță. Totul le era nefamiliar și neplăcut, mai ales când i-a cuprins frigul și foamea.

Era un ținut neospitalier, plin de stânci, cu torente înspumate și cascade care vuiiau. Băieții trebuiau să coboare prăpăstii adânci pentru a se cățăra în partea cealaltă pe pereți abrupti. De pe fiecare vârf vedeau o panoramă nesfârșită de munți pietroși care se succedau ca un decor de teatru. Noaptea dormeau în grote și crăpături, iar o noapte rece și-au petrecut-o strâns îmbrățișați pe vârful unei stânci ascuțite în formă de turn, care se înălța ca un trunchi de copac singuratic.

Sleiți de foame, au ajuns în sfârșit, într-o amiază fierbinte, la cumpăna apelor. De pe acea stâncă înaltă au zărit, spre nordul lanțului de dealuri tot mai mici, oglinda unui lac îndepărtat care sclipea în soare, în jurul său se aflau câmpii acoperite cu iarbă, iar mai departe, spre răsărit, se distingea linia întunecată a unei păduri întinse.

A mai durat încă două zile până ce pribegii slăbiți de foame să ajungă la acel lac. Dar au avut noroc. Chiar când au pus piciorul pe țărnamă au dat peste un vițel care adormise la soare. Nu a fost o treabă ușoară să sfâșie animalul, căci erau oboșiți, slăbiți de foame și nu aveau alte instrumente în afara mâinilor goale. Dar trebuiau să se descurce. Au mâncat până ce au simțit că plesnesc, apoi au târat resturile animalului în pădurea din apropiere, unde le-au ascuns într-un copac. Deși și-au dat atâta osteneală cu proviziile, nu au apucat să și le termine, deoarece râul prin care se scurgeau apele lacului colcăiau de somoni care ajungeau până aproape de mal.

La vest de lac se întindeau câmpii pe care pășteau turme mari de bizoni și vaci sălbatice. Băieții nu se aventurau prea mult prin acele câmpii deoarece haite de câini sălbatici urmăreau ierbivorele și pe acolo nu creșteau copaci. Astfel că cei doi aventurieri s-au ținut pe malul estic al lacului și de acolo s-au îndreptat spre nord. Zile în șir au hoinărit în acea direcție. Apoi, dintr-o dată, au schimbat fără intenție direcția către est și umblând prin pădurea întinsă, au ajuns la un râu mare.

Nu știau că era chiar râul de lângă care plecaseră mai demult. Rătăciseră prea mult timp pentru a mai avea idee de direcția în care merseseră. Erau copiii întâmplării. Acela era râul lor, dar nu și-au putut da seama după semnele care li se înfățișau. Nici măcar după ce au recunoscut râul, n-au căzut de acord dintr-o dată să treacă pe celălalt mal. Desigur că le fusese deseori dor de cătunul lor. Lui „Colț Mare” îi fusese dor de fata sprintenă care-l ademenea cu sunetele ei blânde, cu care se împăcase bine și care trăia acum din nou singură în locuri îndepărtate. De câte ori se gândea la acea fată, „Colț Mare” avea o senzație ca de foame, senzație care nu dispărea nici după ce mânca pe săturate.

Și lângă acel râu exista hrană din abundență. Fructele și rădăcinile erau deosebit de succulente. Celor doi prieteni le plăcu atât de mult pe mal, încât petrecură multe zile acolo cu vechile lor jocuri.

Într-o zi „Colț Mare” observă că prietenul său „Clăpăugul”, era preocupat de un gând nou, care i se putea citi pe chip. Expresia din ochii „Clăpăugu-lui” era întrebătoare și plângărească, iar el era agitat. Apoi ochii îi deveneau tulburi,

de parcă-și pierdeau din nou firul gândurilor care-i încolțiseră. Curând după aceea, ochii lui căpătau din nou expresie obișnuită, căci îl cuprindeau iarăși gândurile. Băiatul își privea prietenul, apoi râul și malul opus. încercă să vorbească, dar îi lipseau cuvintele potrivite. Ieși o boloboroasă caraghioasă care îi stârni râsul lui „Colț Mare”. Asta îl enervă pe „Clăpăugul” și atunci se repezi la prietenul său și-l trânti la pământ. Desigur, se ajunsese la păruială. Până la urmă, „Colț Mare” își fugări prietenul într-un copac, de unde acesta îl lovea cu o creangă uscată de câte ori făcea vreo încercare de a se sui la el.

Astfel se pierdu ideea care-i încolțise în minte „Clăpăugului”. „Colț Mare” nu o aflase, iar celălalt o uită. Abia în dimineața următoare își aduse din nou aminte de ea. Desigur, dorul de casă fusese cel care-l răscolise și care i-a readus în minte gândul din ziua precedentă, mai clar și mai puternic. „Clăpăugul” își conduse prietenul de-a lungul malului, unde zăcea un trunchi de copac răsturnat. „Colț Mare” credea că tovarășul său voia să se joace, așa cum se jucaseră demult, în gura râului. Când „Clăpăugul” împinse prin apă încă un buștean, această părere deveni și mai clar conturată.

Unul lângă celălalt, după vechiul lor obicei, ei vâsliră spre centrul curentului. Abia când au ajuns în mijlocul apei, „Clăpăugul” s-a putut face înțeles. El se opri din vâslit și arătă spre celălalt mal. Apoi își reluă vâslitul scoțând strigăte puternice și vesele. „Colț Mare” înțelese dintr-o dată și se străduiră cu forțe unite să ajungă către malul opus. Curentul mai puternic îi prinse, îndreptându-i spre malul sudic dar, înainte de a putea să debarce, curentul îi duse din nou în direcție opusă, aruncându-i tot spre malul nordic.

Atunci se produse o divergență de păreri. „Colț Mare” văzu apropierea malului nordic și vâsli într-acolo. „Clăpăugul”, mânat în continuare de ideea lui, încercă să vâslească spre sud. Buștenii se învârteau în cerc și, între timp, curentul îi purta repede în jos, astfel că pădurea trecea în viteză prin fața ochilor lor. La bătaie nu s-a putut ajunge deoarece băieții trebuiau să se țină bine de bușteni cu mâinile și picioarele. De aceea țipau și mai tare unul la altul până ce curentul își schimbă din nou direcția și-i aduse aproape de malul sudic. Acest mal deveni atunci țelul lor și vâsliră amândoi într-acolo împăcându-se din nou. Cu ajutorul unui mic vârtej ajunseră pe uscat și se cățărară imediat în copaci ca să se orienteze.

CAPITOLUL XIII în prima noapte de după debarcarea pe malul sudic, cei doi prieteni au dat peste oamenii focului. O ceată de vânători pribegi si-a așezat tabăra chiar lângă locul unde se opriseră cei doi pentru noapte. Pe jumătate adormiți, băieții auziră mai multe voci și când priviră speriați în jos în lumina slabă, zăriră grupul inamic, în curând, cei de jos aprinseră un foc de tabără. Atrași de foc, băieții se furișară mai aproape, într-un copac de unde puteau urmări ceea ce se petrecea dedesubt focul ardea vesel în mijlocul luminișului, în apropierea apei. O jumătate de duzină de oameni ai focului se așezaseră în jur ca să se încălzească.

„Clăpăugul” îl atinse deodată tremurând pe prietenul său. „Colț Mare” privi mai atent și-l recunoscu pe bătrânul vânător, mic și olog, care-l omorâse

cu ani în urmă pe sârmanul „Știrb”, trăgând cu săgeți în el. Bătrânul se ridică și aruncă vreascuri noi peste jarul strălucitor. Tot mai șchiopăta, deci infirmitatea lui era permanentă. Arăta și mai sfrijit și mai bătrân ca înainte, iar barba îi era complet albă.

Ceilalți vânători erau tineri. Arcurile și săgețile zăceau chiar lângă ei, pe pământ. „Colț Mare” recunoscuse imediat armele. Oamenii focului purtau piei de animale în jurul soldurilor și umerilor; brațele și picioarele erau dezgolite. Nu aveau încălțări. Pielea lor cu păr rar strălucea în lumina focului, iar forma capului și trăsăturile feței erau foarte asemănătoare cu ale celor care-i observau de sus.

Dar la mersul în picioare se descurcau mai bine decât oamenii cavernelor, în schimb, mișcările lor erau mai puțin elastice. Șira spinării lor părea mai țeapănă, iar soldurile și genunchii mai puțin mobili. Și brațele erau mai scurte. „Colț Mare” nu a văzut niciodată vreun om al focului care, mergând în poziție verticală să se fi slujit de brațe ca să se sprijine. Deosebit de vizibilă la oamenii focului era forma mai bine rotunjită a mușchilor. Simetria membrilor se potrivea și cu trăsăturile mai frumoase ale feței. Nasul era mai bine dezvoltat iar nările erau îndreptate în jos. Buzele nu erau atât de rășfrante iar caninii nu arătau chiar ca niște colți, în rest, nu erau însă mult diferiți ca înfățișare de locuitorii cavernelor. Mai ales în zona soldurilor nu erau atât de dezvoltați în comparație cu neamul celor din peșteri, într-un cuvânt, oamenii focului se deosebeau mai puțin de cei ai cavernelor decât se deosebeau aceștia de locuitorii copacilor. Desigur, toate trei neamurile erau rude apropiate, de sânge.

„Colț Mare” și „Clăpăugul” erau absolut fascinați de foc. Șezură ore în șir în copacul lor, urmărind flăcările și fumul. Spectacolul devenea și mai interesant când se aruncau vreascuri noi peste jar. Atunci se înălța o jerbă de scânteii. Băieții s-ar fi apropiat cu mare plăcere de foc ca să-l privească mai bine, dar asta nu se putea. Și așa erau destul de aproape, chiar în marginea luminișului, și la cea mai mică mișcare sau foșnet ar fi putut fi descoperiți.

Oamenii focului stăteau ghemuiți în cerc în jurul flăcărilor și dormeau cu capul sprijinit pe genunchi. Nu dormeau foarte adânc. Urechile li se mișcau în somn și erau agitați. Din când în când, unul sau altul se ridica să mai arunce lemne în foc. Dincolo de cercul de lumină, la adăpostul întunericului mișunau animale de pradă. Cei doi băieți puteau ghici soiul fiarelor după sunetele pe care le scoteau. Mai ales câinii sălbatici și hienele erau ușor de recunoscut. La un moment dat s-a auzit un schelălăit și niște mârâieli care i-au făcut pe oamenii focului să sară imediat în picioare.

Apoi a venit sub copac un leu și o leoaică și au privit cu ochii scăpărând și cu coama zburlită spre cei care dormeau în jurul focului. Leul rânjea lacom spre ei și abia reușea să se înfrâneze, căci prada gustoasă îl ademenea irezistibil. Leoaica era mai prudentă. Ea adulmecă aerul cu nasul în vânt și-i descoperi pe cei doi prieteni pe craca de deasupra ei. Fiarele iscodiră în tăcere cu nările fremătând, către băieții aflați sus. Cele două mari feline scoaseră un mârâit ușor. Priviră încă o dată spre foc și se retraseră fără zgomot în pădure.

„Colț Mare” și „Clăpăugul” rămaseră încă multă vreme treji, continuându-și supravegherea. Din când în când auzeau cum treceau prin desiș animale mari. Din întunericul de dincolo de cercul luminat de foc sclipeau ochi de fiară. În depărtare răgea un leu. Se auzi de undeva țipătul unui animal încolțit și clipocitul apei la locul de adăpat. Dinspre fluviu răzbăteau răgetele rinocerilor.

În cele din urmă, pe cei doi îi cuprinse somnul. Când se treziră era lumină. Focul mai pâlpaia printre tăciuni, dar oamenii focului dispăruseră. Băieții se apropiară de foc, apoi făcură prudenți un ocol mare până ce se convinseră că vânătorii plecaseră. Pe urmă alergară înapoi la focul care strălucea. „Colț Mare” voi să vadă ce era de fapt acolo și apucă între două degete un tăciune aprins. Strigătul său de spaimă și de durere îl făcu pe camaradul său să se refugieze în copac. „Colț Mare” dădu drumul tăciunelui și fugi după celălalt. După ce-și reveni din sperietură se întoarseră precauți lângă foc. De data asta nu mai atinseră jarul. Preferară să imite comportamentul oamenilor focului. Se ghemuiră lângă foc, își lăsară capetele pe genunchi și se prefăcură că dorm. Apoi imitară limbajul vânătorilor, întreținându-se într-o păsărească lipsită de sens. „Colț Mare” își aminti că bătrânul vânător răscolise focul cu un băț. Băiatul răscoli și el jarul, făcând să se ridice scânteii și vălătuci albi de cenușă. Era un joc grozav. În scurt timp erau acoperiți din cap până-n picioare cu praf alb de cenușă.

Firește că în curând le trecu prin minte să ațâțe din nou focul. Mai întâi încercară cu bucățele mici de lemn. Succesul îi încântă. Lemnul luă foc și trosni, iar băieții țopăiră de bucurie, sporovăind agitați. Apoi aruncară crengi mai mari în foc. Îngrămădeau mereu lemne, până ce făcură un morman mare, care ardea puternic. Agitația lor crescuse și aduseră în continuare combustibil. Flăcările se ridicau tot mai înalte, coloana de fum se desfăcea deasupra coroanelor arborilor. Focul trosnea și vuia. Era o treabă pe cinste, pe care o făcuseră cu mâinile lor și erau foarte mândri de ea. „Și noi suntem oameni ai focului”, gândeau ei, dansând ca doi gnomi în lumina flăcărilor.

În curând, focul se întinse în jur. Iarba uscată și tufișurile se aprinseră. Băieților nu le păsa deloc de asta. Pe neașteptate însă, luă foc un copac mare, de la marginea luminișului. Băieții se priviră nedumeriți. Dogoarea devenise atât de puternică, încât trebuia să se dea înapoi, în momentul următor flăcările cuprinseră un al doilea copac. Focul se întinse repede și, cât ai clipi, arseră șase copaci. Atunci pe băieți îi cuprinse frica. Se ghemuiră îngroziți, privind la elementul dezlănțuit. Focul înghițea copacii în jurul lor, întinzându-se și amenințând să-i înconjoare, în ochii „Clăpăugului” apărură acea expresie jalnică de nedumerire care era întotdeauna semnul că nu știa ce să mai facă. Și „Colț Mare” era la fel de descumpănit. Se prinseră în brațe și se ghemuiră la pământ, până ce dogoarea deveni insuportabilă și simțiră miros de păr pârlit. Atunci se repeziră spre vest, în pădure. Nu se opreau decât rareori, să-și tragă răsuflarea sau să privească înapoi, izbucnind în hohote de râs.

Către amiază ajunseră pe o limbă de pământ. După cum aveau să descopere mai târziu, peninsula se formase datorită unui cot mare, aproape circular, al fluviului. Peninsula era traversată de un fir de dealuri scunde, parțial împădurite. Prietenii urcară acele dealuri. Pădurea din spatele lor se transformase într-o mare de foc pe care vântul o împingea către est. Băieții se grăbiră mai departe, spre vest, ținându-se de-a lungul malului. Până să-și dea seama, se pomeniră în mijlocul așezării oamenilor focului.

Cătunul fusese așezat acolo cu un ascuțit simț strategic. Se afla pe cel mai bun teren al peninsulei, apăsător de apă din trei laturi. Doar dintr-o parte era accesibil pe uscat, iar acolo lanțul de dealuri constituia o fortificație naturală. Izolați astfel de restul lumii, oamenii focului trebuie să fi trăit acolo în pace mulți ani, netulburați de nimeni. Probabil că necesitatea tot mai mare de resurse de hrană a locuitorilor a determinat în principal marea migrație a acelei seminții, aducând astfel o mare urgență pe capul locuitorilor cavernelor, în cursul expansiunii, oamenii focului i-au gonit pe locuitorii cavernelor de pe pământurile lor, pentru a le ocupa peșterile și a le lua în stăpânire teritoriul.

poză.

Dar „Colț Mare” și „Clăpăugul” nici nu visau la așa ceva când s-au pomenit dintr-o dată pe teritoriul inamicului. Primul lor gând a fost s-o ia cât mai repede la sănătoasa. Se traseră ușor la o parte și priviră curioși în urmă, spre satul dușmanilor lor de moarte. Văzură pentru prima oară femeile și copiii oamenilor focului. Copiii alergau despuiți de colo-colo, iar femeile purtau piei de animale.

Oamenii focului locuiau în peșteri, la fel ca și seminția lui „Colț Mare”. Un platou întins din fața peșterilor cobora lin către apă. Numeroase focuri mici ardeau în mijlocul satului. Focurile erau desigur folosite la gătit, dar băieții nu își putură da seama cu acea ocazie de obiceiurile lor culinare. La fel ca și locuitorii cavernelor, și oamenii focului cărau apă de la râu în doveci scobiți. O mare mulțime forfotea încolo și-ncoace prin sat, iar femeile și copiii făceau multă zarvă. Numeroși copii se jucau și se comportau exact la fel ca cei din așezarea lui „Colț Mare”. Copiii din neamul oamenilor focului semănau mult mai mult cu cei din peșteri decât adulții.

„Colț Mare” și „Clăpăugul” nu zăboviră mult. Câțiva băiețandri din neamul focului exersau cu arcuri și săgeți. Cei doi prieteni se furișară înapoi în pădure și se îndreptară iarăși spre apă. Acolo găsiră o mică plută, o plută adevărată, desigur opera unor oameni ai focului. Cele două trunchiuri de copac erau mici și drepte și erau ținute laolaltă prin lemne puse în curmeziș și fibre tari din rădăcini de plante.

La vederea acelei imagini binevenite, celor doi aventurieri le veni aceeași idee. Voiau să fugă din ținutul oamenilor focului. Cum puteau să o facă mai bine dacă nu trecând apa cu pluta? Săriră pe bușteni și porniră. Dar ceva le opuse brusc rezistență, trăgând din nou pluta către țarm. Șocul fusese atât de neașteptat și de puternic, încât băieții fură cât pe ce să cadă în apă. Pluta

fusese legată de un copac printr-o frânghie confecționată din fibre răsucite. Cei doi o dezlegară repede și porniră pentru a doua oară.

Până să ajungă în mijlocul apei fuseseră purtați atât de departe de curent, încât ajunseseră chiar în dreptul satului. Ei erau atât de ocupați cu vâslitul și cu privitul spre malul opus încât nici nu-și dădură seama de situația lor periculoasă până ce nu le atrase atenția un strigăt puternic din spatele lor. Se întoarseră repede. Erau oamenii focului. Stăteau în grupuri mari pe mal, gesticulând energic și arătând spre cei doi aventurieri. Veniră și alte pâlcuri dinspre grote. Prietenii uitară de vâslit și priviră mulțimea. De pe mal se înălța un zgomot puternic. Câțiva oameni traseră cu săgeți spre băieți. O parte din ele căzură în apropierea plutei, dar distanța era prea mare ca să îi atingă.

Fusese o zi plină de evenimente pentru cei doi temerari. La est, pădurea incendiată de ei acoperea jumătate din cer cu fum negru. Iar acum ședeau acolo, în deplină siguranță, pe pluta lată, și se îndepărtau de așezarea fortificată a oamenilor focului, îi cuprinse un râs irezistibil pe când se lăsau purtați de curent. Se îndreptară către sud, apoi către sud-est, apoi din nou către est, sud-est, sud și vest. Fluviul făcea acolo o mare curbă dublă, care aproape că forma un nod.

În curând, oamenii focului dispărură din vedere. Peisajul se schimbă. Și apoi băieții abia își crezură ochilor, împrejurimile le părură dintr-o dată cunoscute, într-adevăr, acolo se afla vechiul lor loc de adăpat, de unde observaseră atât de des animalele sălbatice care ieșeau din pădure să bea apă. În partea cealaltă, știau bine, se afla câmpul cu napi, iar mai încolo, și mai departe, în josul fluviului, erau peșterile și vechea lor așezare. Apoi apărură chiar și câteva femei și copii din trib, care beau apă din dovleci. La vederea aventurierilor de pe plută, toți fugiră de acolo, lăsând un șir de dovleci aruncați în urma lor.

Băieții debarcară. Desigur, în graba lor, uitară să lege pluta, care porni săltând vesel la vale. Ei porniră pe potecă, foarte precauți. Tribul se ascunsese în grote. Doar ici-colo se putea zări în semiîntunericul intrărilor câte un chip. Nu se vedea nici urmă de „Ochi Roșii”. Băieții se furișară spre mica lor grotă. Mai întâi trebuiră să arunce afară de acolo doi băieți cu chef de hartă care o luaseră în stăpânire între timp. Apoi se instalară comod în casa lor și adormiră în sfârșit în siguranță, pentru prima oară după lunga lor peregrinare, în vechea și comoda lor locuință.

CAPITOLUL XIV.

Lunile veneau și treceau. Fără să-și facă griji pentru amenințările viitorului, băieții culegeau nuci și trăiau de pe o zi pe alta. În acel an nucile se făcuseră deosebit de bune. Adunau nuci, care erau puse în scobituri de stâncă și sparte cu pietre, apoi erau mâncate.

Era toamnă atunci când „Colț Mare” și „Clăpăugul” s-au întors acasă, la tribul lor, după lunga pribegie. Iarna care a urmat a fost blândă. „Colț Mare” se repezea adesea către copacul unde-și avusese pe vremuri căminul și cutreiera prin împrejurimi în căutarea „Mlădioasei”. Nu reuși să o găsească nici măcar pe

pajiștile cu afine și nici la vărsarea râului în fluviu. Nu reuși să descopere nicăieri vreun semn al ei. Dispăruse cu desăvârșire. Iar el îi simțea lipsa, îl mâna acea foame inexplicabilă pe care o mai simțise de atâtea ori, chiar și după ce mâncase pe săturate. Dar căutările lui erau zadarnice.

Desigur, viața în sat nu era chiar monotona. „Ochi Roșii” era tot acolo și-i ținea sub tensiune pe cei doi prieteni. Ei nu se simțeau nici o clipă în siguranță, decât atunci când se aflau în grotă lor. Deși lărgiseră intrarea atât cât să le fie comod să o folosească, „Ochi Roșii” tot nu putea să se strecoare înăuntru. De fapt nici nu a mai încercat vreodată să le ia cu asalt grotă. Primise o lecție care îl costase scump, căci tot restul vieții a rămas cu o umflătură mare la ceafă, acolo unde îl lovise „Colț Mare” cu piatra. Acea gălmă se vedea de la distanță. Băiatul se bucura adesea la vederea ei. Uneori, când știa că nu este observat, râdea chiar în hohote de ea.

Este adevărat, membrii tribului nu au avut niciodată curaj să sară în apărarea celor doi băieți când au fost atacați din nou de „Ochi Roșii”. Dar tot satul era de partea lor. Poate că astfel își arătau cel mai ușor ura lor față de „Ochi Roșii” și-și găseau satisfacția în zădărnicierea planurilor lui. În orice caz, ei îi avertizau pe cei doi prieteni de câte ori își făcea apariția „Ochi Roșii”. Oriunde se aflau, în pădure, la adăpat, pe platou sau în altă parte, băieții erau avertizați din timp. Astfel că mulți ochi se puseseră în slujba celor doi în lupta lor cu monstrul primitiv.

O dată el a fost cât pe ce să-l prindă pe „Colț Mare”. Era în zorii zilei și tribul nu se trezise încă. „Colț Mare” fusese surprins de „Ochi Roșii” jos. Retragerea către mica lui grotă fusese tăiată. Fără ezitare, băiatul se repezi în marea peșteră dublă ale cărei compartimente comunicau printr-o crăpătură, unde „Clăpăugul” îl tachinase prima dată, iar „Colț de Pumnal” se făcuse de răs atât de rău. „Colț Mare” observă la trecerea prin gaura de comunicare că „Ochi Roșii” nu se luase după el. În schimb, furiosul îi ieși în față chiar în clipa când scoase capul din crăpătură. Băiatul se strecură imediat înapoi, iar „Ochi Roșii” alergă ca posedat dintr-o peșteră în cealaltă. O jumătate de zi l-a ținut astfel captiv pe băiat. După această experiență, băieții nu și-au mai dat osteneala să se cațare până-n propria lor grotă atunci când, fugind de „Ochi Roșii” puteau ajunge la peștera dublă. Dar aveau grijă ca în caz de primejdie să aibă deschisă calea de retragere.

În timpul iernii, „Ochi Roșii” își omori din nou femeia cu care stătea, după ce o maltratase mult timp. Din acest punct de vedere nu era primitiv. Dimpotrivă. Strămoșii acelor oameni nu-și maltratau niciodată femeile. „Ochi Roșii” trebuie deci să se fi plasat în această privință pe o treaptă superioară a umanității, căci doar oamenii moderni își chinuie femeile.

După cum era de așteptat, bestia își căută curând o nouă femeie. Alegerea sa se opri asupra „Cântăreței”. Ea era nepoata bătrânului „Oase Rupte” și fata „Golașului”. Era o făptură tânără, iar în amurg îi plăcea să se ghemuiască la intrarea peșterii și să cânte. De curând trăia împreună cu „Picior Strâmb”, un ins liniștit, care nu deranja pe nimeni și nu se certa niciodată cu

vecinii lui. De altfel, nu era un luptător. Era mic și slab și ceva cam nesigur pe picioare.

A fost cea mai oribilă faptă făcută vreodată de „Ochi Roșii”, într-o seară liniștită tribul se adunase pe platou. Dintr-o dată „Cântăreața” veni în goană dinspre apă. „Ochi Roșii” o urmărea. Căutând ajutor, ea se aruncă în brațele bărbatului ei. Sărmanul „Picior Strâmb” era speriat de moarte. Dar era un erou. Știa că înfruntă moartea dar nu-i dădu prin minte să fugă de acolo, îl înfruntă pe monstru, rânjind și cu părul zburlit.

„Ochi Roșii” urlă furios. Dacă cineva din trib îndrăznea să i se împotrivescă era crimă, întinse labele după „Picior Strâmb” și-l prinse de gât. Micuțul mușcă imediat cu sete brațul uriașului, în clipa următoare, sărmanul zăcea la pământ, zvâcnind cu gâtul rupt. „Cântăreața” țipă și se jelui. „Ochi Roșii” o târi după el, fără să-i pese de pietrele ascuțite.

Tribul era nebun de furie. Bărbații se băteau cu pumnii în piept, aveau părul zburlit și scrâșneau din dinți; peste tot se formau grupuri. Simțeau chemarea instinctului de turmă, dorința de a se uni într-o acțiune comună. Acest impuls era însă foarte obscur la ei. Ei nu aveau nici un mijloc de a pune în practică acel instinct, căci le lipseau expresiile prin care să se facă înțeleși. Nu se repeziră cu toții uniți împotriva lui „Ochi Roșii”, fiindcă le lipsea limbajul prin care să se înțeleagă. Ideile pentru care nu aveau mijloace de exprimare se înfiripau foarte vag.

În lipsa unui limbaj căutară să-și împărtășească gândurile obscure prin sunete. „Golașul” strigă tare. El voia să-și exprime astfel ura față de „Ochi Roșii” și dorința de a-l ucide pe monstru. Până aici se putea face înțeles de trib. Dar dacă vreunul încerca să le explice celorlalți că trebuiau să-l alunge pe zurbagiu din trib acționând împreună, sunetele scoase de ei deveneau o pălăvrăgeală fără sens.

„Spate Lat” fu de acord cu prietenul său, „Golașul”, și țipă și el, bătându-se totodată energic cu pumnii în piept. Unul după altul, toți se antrenară în acel cor al furiei. Doar bătrânul „Oase Rupte” mormăia și dondănea cu vocea stinsă și buzele uscate. Cineva ridică un băț și lovi un trunchi de copac. Curând ajunse la un oarecare tact și, absolut inconștient, urlatul de furie urmă acest ritm. Ritmul înlânzi spiritele. Furia lor scăzu. Strigătele furioase se transformată într-un chicotit și, până să-și dea seama, uitară de furie și de motivul ei, iar chicotitul era în toi.

Acele partide de chicotit erau exemple grăitoare ale nestatorniciei și inconsecvenței lor. Apariția întâmplătoare a unui ritm primitiv alungă furia tribului și le stârnea un răs în care uitau de toate. Tribul era sociabil, iar adunările în care cântau și râdeau erau distracții binevenite. Așa arătau, la începuturile lor cele mai primitive, marile conferințe naționale sau internaționale și adunările oamenilor evoluți. Când strămoșii noștri îndepărtați se adunau în număr mare, începea un adevărat turn Babel cu pălăvrăgeala lor și numai câte un ritm apărut din întâmplare mai aducea o oarecare armonie în acel vuiet.

Mult timp nu dura nici unul din acele ritmuri întâmplătoare. Un asemenea tact se pierdea repede, apoi domnea iarăși zarva până ce spiritele erau domolite din nou de alt ritm întâmplător. Uneori ritmuri diferite se luptau în același timp pentru întâietate și atunci se formau grupuri care căutau să acopere cu tactul lor pe ceilalți.

În intervalele fără armonie, fiecare pălăvrăgea, urla, țipa și țopăia în legea lui, mânat de dorința de a acoperi manifestările de temperament ale celorlalți. Atunci fiecare individ era pentru sine centrul universului, izolat vremelnic de ceilalți care țopăiau și urlau în jurul lui. Dacă se auzea un ritm, unul bătea din palme. Altul lovea cu un băț într-un trunchi găunos. Alții li se alăturau. Câțiva săltau în ritm și-i antrenau și pe ceilalți. Se întâmpla ca vreunul să țipe mai tare ca toți ceilalți, repetând aceleași sunete până ce restul cedau și tot tribul i se alătura.

La fel era și în seara aceea. Toți țopăiau, se învârteau, se purtau de parcă ar fi fost beți, cântau și dansau în amurgul care se lăsa, uitau de griji, se antrenau la unison într-o surescitare senzorială. Furia lor față de „Ochi Roșii” se stinse sub influența aceluși soi de activitate artistică. Fascinați, continuară corul de chicoteli până ce întunericul le aminti de spaimile nopții. Atunci se furișară în grotle lor, despărțindu-se unul de altul cu sunete blânde, în timp ce stelele răsăreau iar întunericul nopții se lăsa.

Teama le era stârnită doar de întuneric. Nu aveau nici cea mai vagă idee despre religie. Nu-i tulbura niciodată gândul unei lumi nevăzute, în fața lor se întindea doar lumea reală, teama lor putea fi stârnită doar de lucruri reale, doar primejdiile reale și fiarele adevărate le făceau viața amară. Și doar din cauza primejdiilor reale se temeau de noaptea în care erau stăpâne fiarele de pradă. La adăpostul întunericului fiarele ieșeau din vizuinile lor și săreau asupra oamenilor neajutorați care fuseseră surprinși de căderea serii fără a-și fi pregătit un adăpost sigur.

Poate că, mai târziu, din teama lor de lucruri reale s-a ivit și credința în cele imaginare, din care apoi generațiile de mai târziu au construit universuri ale umbrelor. O dată cu creșterea forței imaginației a crescut și teama de moarte, până ce oamenii de mai târziu au populat lumea cu spirite. Este posibil ca neamul focului să fi posedat deja germenii unei asemenea năluciri. Dar locuitorii cavernelor din neamul lui „Colț Mare” se furișau în grote la căderea întunericului doar pentru a fi la adăpost de tigri, lei, șacali, câini sălbatici, lupi, de toate carnivorele flămânde din acele vremuri.

CAPITOLUL XV

„Clăpăugul” s-a mutat împreună cu o femeie. Aceasta s-a petrecut pe neașteptate, în a doua iarnă de după revenirea din lungă lor călătorie. Nu îl prevenise câtuși de puțin pe prietenul său. Pentru „Colț Mare” totul a venit ca o surpriză, când s-a cățărat într-o noapte spre grotă lui. S-a strecurat prin deschizătură mai departe, dar nu a putut pătrunde. Spațiul era deja ocupat. „Clăpăugul” și femeia lui ocupaseră camera, iar femeia nu era alta decât sora vitregă a lui „Colț Mare”, fiica „Palavragiului”.

„Colț Mare” căută totuși să pătrundă înăuntru. Dar spațiul ajungea doar pentru doi adulți, iar aceștia erau în avantaj față de el. îl zgâriară și-l scârmănară atât de nemilos, încât el se retrase.

Noaptea aceea și încă alte câteva și le-a petrecut în crăpătura care făcea legătura între cele două peșteri. El considera suficient de sigură acea scobitură în stâncă, din moment ce nici tigrul și nici „Ochi Roșii” nu reușiseră să treacă prin ea și credea că va putea scăpa la fel de ușor acolo și de alte fiare. Dar uitase de câinii sălbatici. Aceștia erau destul de supli pentru a putea trece pe oriunde ar fi trecut el însuși, într-o noapte l-au încolțit în crăpătură. Dacă ar fi pătruns deodată prin ambele peșteri, l-ar fi înhățat. Dar ei au intrat doar dintr-o parte în crăpătură. El a fugit imediat prin cealaltă peșteră. Afară pândeau ceilalți câini sălbatici. El sări cu iuțeala fulgerului pe stâncă, dar câinii se luară după el, iar o bestie slabă și flămândă îl mușcă de picior chiar în mijlocul saltului. Animalul fu cât pe ce să-l tragă jos «pe băiat. Coltii înspăimântători nu se mai descleștară, iar băiatul nu făcu nici o încercare de a se scutura de câine, ci căută în schimb din toate puterile să ajungă din nou sus, în siguranță. Abia acolo își îndreptă atenția asupra durerii violente din coapsă. Aflat deasupra haitei care lătra și încerca zadarnic să ajungă sus la el, „Colț Mare” îl apucă pe câine de beregată și-l ștrangulă. A durat mult. Animalul îl zgâria furios cu labele dinapoi și se zbătea atât de tare, încât fu cât pe ce să-l arunce jos pe băiat în ultima clipă.

Doar aflat în ghearele morții, câinele își descleștă fălcile. Băiatul târi câinele mort la intrarea vechii lui grote, unde-și petrecu noaptea, căci „Clăpăugul” și sora lui vitregă nu-l lăsară înăuntru. Din toate găurile, membrii tribului se răsteau la el, căci le stricase liniștea somnului. Ca să se răzbune, el îi ținu pe toți treji. Când haita de câini de la poalele stâncii se mai liniștea, el dădea drumul unei pietre să cadă, stârnind din nou urletele lor. Câinii începeau din nou să latre spre el. în dimineața următoare el împărți cu „Clăpăugul” și nevasta lui câinele mort. în zilele următoare cei trei nu se atinseră de plante și fructe.

„Căsnicia” „Clăpăugului” nu a fost fericită și pentru el a fost un noroc faptul că nu a durat mult. în acea perioadă, nici unul dintre prieteni nu a avut parte de prea multe bucurii. „Colț Mare” se simțea singur și suferea din cauza lipsei de confort, fiind nevoit să înnopteze afară, în fața grotei sale calde; nu putea nici să se împrietenească destul de bine cu alt tânăr pentru a-și găsi un nou adăpost. Prietenia atât de îndelungată cu „Clăpăugul” îi devenise obișnuință.

Desigur, „Colț Mare” ar fi putut să se însoare. Chiar ar fi făcut-o dacă n-ar fi fost lipsă de fete tinere. De lipsa lor era vinovat chiar „Ochi Roșii”, care în această privință, ca și în multe altele, era un adevărat pericol pentru trib. Pe deasupra, amintirea „Mlădioasei” era încă vie în mintea lui „Colț Mare”.

Așa că, în perioada căsniciei prietenului său, el pribegea, fără casă, fiind în primejdie în fiecare noapte să fie mâncat de fiare. Un bărbat din sat a murit iar femeia lui a fost dusă în grota altuia. Un timp, „Colț Mare” a pus stăpânire

pe grota părăsită, dar intrarea era foarte largă și după ce „Ochi Roșii” a fost cât pe ce să-l înhațe într-o noapte, băiatul și-a petrecut iarăși nopțile în scobitura dintre cele două peșteri. Când a venit anotimpul cald el și-a făcut un nou adăpost într-un copac din apropierea locului de vărsare a râului în fluviu și deseori nu apărea prin sat săptămâni în șir.

Fiica „Palavragiului” îi făcea viața iad bărbatului ei. În nici o altă grotă nu aveau loc atâtea scandaluri și certuri. „Ochi Roșii” era un Barbă Albastră, „Clăpăugul” era, dimpotrivă, ținut sub papuc. „Colț Mare” își dorea uneori ca „Ochi Roșii” să se fi îndrăgostit de femeia prietenului său, dar probabil că bătăușul era prea viclean pentru așa ceva.

Din fericire pentru „Clăpăug”, femeia sa își găsi în curând un sfârșit neașteptat. Spre sfârșitul verii aceluia an avu loc o întâmplare cu totul neobișnuită. Cea de-a doua recoltă era succulentă și fragedă, astfel încât câmpul cu napi a devenit pentru un timp locul preferat al multor membri ai tribului, într-o dimineață devreme se aflau acolo la micul dejun vreo patruzeci de oameni ai cavernelor. Alături de „Colț Mare” stătea pe vine „Golașul”. Lângă el ședeau fiul și tatăl său, „Buză Lungă” și „Oase Rupte”, în partea cealaltă, „Clăpăugul” și femeia lui erau adânciți în gustarea lor, ea fiind chiar lângă „Colț Mare”.

Nenorocirea s-a produs fără vreun avertisment. Deodată, „Golașul” și fiica „Palavragiului” scoaseră un urlet și săriră în sus. În același timp, „Colț Mare” văzu săgețile. Cei loviți căzură gemând și zbatându-se la pământ. Ceilalți se repeziră spre copaci. O săgeată trecu pe lângă „Colț Mare” și se înfipse în iarbă. Coada cu pene zbârni în urma loviturii. Băiatul făcu un salt lung, lateral.

„Clăpăugul”, care alerga chiar în urma prietenului său, căzu greu la pământ. O săgeată îi străpunsese pulpa și-l făcuse să cadă. Încercă să alerge mai departe, dar săgeata îl împiedică și-l făcu să cadă pentru a doua oară. Se ghemui la pământ și strigă jalnic după prietenul său. Acesta se grăbi să se întoarcă. Rănitul arătă spre săgeată. Prietenul o apucă și încercă să o tragă afară, dar durerea era atât de mare, încât rănitul îl prinse de mână, oprindu-l. O săgeată zbură printre cei doi. O alta lovi o piatră, se frânse și căzu. Era insuportabil. „Colț Mare” trase afară săgeata cu o smucitură puternică. „Clăpăugul” urlă și își lovi supărat camaradul. Dar, în clipa următoare, cei doi își reluară goana.

De la o depărtare sigură, „Colț Mare” privi înapoi. Bătrânul „Oase Rupte”, părăsit de toți și rămas mult în urmă, șchiopăta încă în cursa lui cu moartea. Uneori era gata să cadă și o dată chiar a căzut. Dar nici o săgeată nu mai zbură spre el. Se ridică din nou, încet, în picioare. Bătrânețea îl apăsa greu, dar tot nu voia să moară. Cei trei oameni ai focului care apărură atunci în luminiș l-ar fi putut prinde cu ușurință, dar nu-i acordară nici o atenție. Poate că el era prea bătrân și ațos pentru ei. Alergară spre cei doi răniți, „Golașul” și fata „Palavragiului”, și le zdrobiră țestele cu pietre. Unul dintre vânători era bătrânul care șchiopăta.

Camarazii lui „Colț Mare” se refugiară în goană nebună prin pădure, către grottele lor. Înaintea lor fugeau micile vietăți ale pădurii, iar gaițele țipau fără încetare. Acum, că pericolul trecuse, „Buză Lungă” își aștepta bunicul. Cu generația intermediară pierdută, cei doi se retrăgeau în ariergardă.

Astfel, „Clăpăugul” deveni din nou celibatar. Cei doi prieteni își petrecură din nou noaptea împreună în mica grotă și de atunci vechea lor prietenie reîncepu. Pierderea femeii se părea că nu-l preocupa prea mult pe văduv, în orice caz, el nu lăsă să se observe vreun semn vizibil al durerii sale. Se pare că rana din picior era mult mai dureroasă și trecu mai mult de o săptămână până ce-și recăpătă întreaga mobilitate.

„Oase Rupte” era singurul bătrân din trib. El era o rară excepție, în general, oamenii acelui neam nu ajungeau prea bătrâni. Chiar și cei de vârstă mijlocie erau destul de rari. Cei mai mulți erau răpuși mai devreme de o moarte violentă. Ei mureau așa cum murise tatăl lui „Colț Mare”, cum își găsisse sfârșitul „Știrbul”, sau așa cum pieriseră de curând fiica „Palavragiului” și „Golașul”. Pe neașteptate, moartea brutală îi surprindea în floarea vârstei, în deplinătatea forțelor. Acel neam nu cunoștea moartea naturală, cea violentă le era mult mai obișnuită.

Niciodată vreun membru al tribului nu murea de bătrânețe. „Colț Mare” nu cunoștea nici un asemenea caz. Nici măcar bătrânul „Oase Rupte” nu a murit liniștit în grotă lui, deși el ar fi fost singurul pe vremea lui „Colț Mare” care ar fi avut această posibilitate. O infirmitate gravă, un accident serios sau o invaliditate trecătoare însemna o moarte rapidă. De regulă, nu existau martori care să supraviețuiască acelor tragedii. Câte un membru al tribului dispărea pur și simplu și nu mai era văzut. Plecau dimineața din sat și nu se mai întorceau. Dispăreau acolo unde dispărea orice carne, în beregata flămândă a fiarelor.

Năvălirea oamenilor focului în câmpul cu napi a fost începutul sfârșitului. Dar oamenii cavernelor nu aveau încă habar de asta. Vânătorii din neamul focului veneau frecvent pe acolo. Veneau câte doi sau câte trei, se strecurau prudenți prin pădure și-și trimiteau săgețile în zbor la distanțe mari chiar și înspre cei mai înalți copaci, fără a trebui ei înșiși să alerge sau să se cațare până acolo. Era de parcă și-ar fi alungit monstruos mâinile și picioarele, apucându-și astfel victimele de la o distanță de patruzeci de metri sau chiar mai mare. Astfel că erau mult mai periculoși decât bătrânul „Colț de Pumnal”, în plus, erau și mult mai vicleni decât cel mai periculos prădător. Puteau și să vorbească, împărtășindu-și unul altuia gândurile, astfel că era posibilă o cooperare, ceea ce nu era cu puțință oamenilor cavernelor.

De atunci, neamul lui „Colț Mare” a devenit mult mai precaut prin pădure. Vigilența și încordarea mai mare, mai multă teamă au fost urmările nemijlocite ale faptului că arborii nu le mai ofereau un adăpost sigur. Frumoasele vremuri în care tribul se putea refugia de animalele carnivore în copaci trecuseră, căci oamenii focului erau și ei carnivori. Ghearele și colții lor

ajungeau până la patruzeci de metri. Nici un alt dușman din acea vreme nu era atât de înspăimântător.

Într-o dimineață, înainte ca tribul să se ducă în pădure, s-a stărnit panică printre cei care aduceau apă și cei care se aflau la adăpat. Toată ceata se repezi înapoi la grote, „întâi fugi, apoi privește” era regula în asemenea cazuri. Tribul aștepta în semiîntinericul intrărilor în grote, privind atent în jur. După un timp, un om al focului păși precaut pe platou. Era bătrânul vânător care șchiopăta. Rămase mult timp în picioare, observând tribul speriat și măsură cu ochi ageri, de sus până jos, stânca plină de grote. Urcă poteca dinspre locul de adăpat, apoi urmă altă potecă, pe povârniș. Se opri din nou, privind în jur un timp. Pe urmă se întoarse șchiopătând în pădure. Membrii tribului priviră întrebător în urma lui și încercară să se înțeleagă prin sunete jalnice.

CAPITOLUL XVI

„Colț Mare” o întâlnește din nou pe „Mlădioasa” în „apropierea pajiștilor cu afine, acolo unde locuia mama lui și unde ei și „Clăpăugul” își construiseră, pe vremuri, primul lor adăpost, întâlnirea s-a produs pe neașteptate. Tocmai se oprise sub un copac mare când a auzit deodată binecunoscuta ei voce dulce, își ridică surprins privirea. „Mlădioasa” ședea pe o creangă, se legăna și-i zâmbea.

„Colț Mare” rămase ca trăznit și nu-și crezu ochilor. Era foarte fericit să o vadă. Dar curând în fericirea lui se amestecă și o anumită neliniște și durere. Se cățără în copac, însă ea se retrase, tachinându-l. El o urmări, dar chiar atunci când credea că este gata să o prindă, ea sărea în copacul de alături și privea la el prin frunziș. Apoi îl ademenea din nou cu vocea ei blândă. El sărea spre ea, vânătoarea continua și în curând situația se repeta. Ea îi scăpa iarăși și-i zâmbea, tachinându-l din coroana arborelui următor.

„Colț Mare” fu conștient că în el se schimbaseră ceva față de zilele de joacă de demult. Dorea cu ardoare prezența ei și era conștient de aceasta. Pesemne că și ea observase. De aceea, nu-l lăsa niciodată să se apropie îndeajuns. El uitase cu desăvârșire că ea era de fapt „Mlădioasa”, cea care îl învățase să se cațăre. O urmărea fără odihnă, dintr-un copac într-altul, iar ea se ținea mereu la distanță, deși îl privea prietenos, îl ademenea și țopăia încolo și-ncolo, acolo unde el n-o putea ajunge. Cu cât ea îl ținea la distanță, cu atât el o urmărea mai pătimaș. Dar umbrele lungi ale după-amiezii îl ajunseră în timp ce el își continua încă vânătoarea zadarnică.

În pauzele aceluia joc de dragoste, „Colț Mare” a avut destule ocazii să o observe pe „Mlădioasa” din copacul alăturat, în orice caz, și ea se schimbaseră. Era mai mare, mai grea și arăta mai coaptă. Formele ei se mai rotunjiseră, mușchii îi erau mai plini. Avea ceva nelămurit care-i dădea lui de știre că este coaptă, ceva nou care-l ațâța. Se scurseseră trei ani de când dispăruse, cel puțin trei ani; poate că fuseseră chiar patru. „Colț Mare” nu putea socoti atât de precis. Dar schimbarea ei era vizibilă.

Desigur, „Colț Mare” nu a putut afla unde fusese ea, de ce dispăruse și ce i se întâmplase cât lipsise. Ea nu-i putea împărtăși aceste bucurii, la fel cum

nici el și nici „Clăpăugul” nu putuseră povesti celor din trib prin ce trecuseră în timpul lungii lor călătorii. Poate că și ea făcuse o călătorie la fel de plină de aventuri ca și cei doi băieți, îl urmase cumva de una singură, pe același drum? Este posibil și ca ea să fi fugit de bestialul „Ochi Roșii”. Poate că monstrul o zărise pe față pe când colinda prin împrejurimi și se luase după ea. Desigur că acesta ar fi fost un motiv întemeiat pentru a părăsi ținutul. Cu timpul, trăind alături de „Mlădioasa”, „Colț Mare” a ajuns la concluzia că ea rătăcise departe, spre sud, trecând peste un lanț muntos și ținându-se de-a lungul unui râu necunoscut, departe de cei din neamul ei. Pe acolo trăiau mulți oameni ai copacilor și se pare că ea se întorsese către acele meleaguri natale.

Umbrele deveneau tot mai lungi în timp ce el ședea acolo și o privea cu dor. Oricât de zelos își continuase urmărirea, nu o putuse ajunge. Ea dădea impresia că făcea eforturi disperate să îl atragă pe urmele ei, dar în același timp se ținea cu ușurință la distanță, atât cât să nu fie ajunsă de el. În cele din urmă, „Colț Mare” uită de toate – de timp, de apropierea nopții, de animalele de pradă. Era beat de dragoste și în același timp supărat că ea nu-l lăsa să se apropie. Furia și dragostea puseseră stăpânire pe el și în cele din urmă furia îi ațâță și mai mult dorința.

Devenise indiferent la toate primejdiile, în goana lui nebună printr-un luminiș a sărit în mijlocul unui cuib de șerpi. Asta nu l-a interesat câtuși de puțin. Sângele îi clocotea. Șerpii se repeziră la el, dar scăpă neatins și alergă mai departe, într-un copac se întâlnește cu un piton mare, care în împrejurări obișnuite l-ar fi făcut să se cațare țipând până în vârf, dar acum, nu. „Mlădioasa” părea să fi dispărut. El sări la pământ cu un salt care altădată poate că l-ar fi făcut să-și frângă gâtul. Șarpele aproape că-l înhăță. Vechiul lui dușman, hiena, se afla tot pe acolo, își dădu seama din comportarea lui „Colț Mare” că se petrecea ceva deosebit și se ținu după el ore în șir. La un moment dat, cei doi îndrăgostiți au dat peste o turmă de mistreți care le întrerupseră goana. „Mlădioasa” făcu un salt lung dintr-un copac în altul. „Colț Mare” nu îndrăzni să sară după ea și pentru a o urma pe pământ trebuia să treacă de mistreți. El nu ezită nici o clipă. Sări jos chiar lângă unul dintre mistreți și întreaga turmă se luă după el, îi tăie calea de câteva ori și-l sili să-și urmărească din nou iubita prin copaci, pe căi ocolite, în cele din urmă trebui să-și continue iarăși urmărirea pe pământ. Traversă în goană un luminiș în timp ce întreaga turmă grohăia și scrâșnea din dinți, cu țepii zburliți, pe urmele lui. Dacă s-ar fi oprit sau ar fi căzut, s-ar fi zis cu el. Dar nu căzu; reuși să scape cu bine, fără să se piardă cu firea, în starea care-l cuprinsese l-ar fi înfruntat chiar și pe bătrânul „Colț de Pumnal”. Da, nici măcar o trupă de oameni ai focului, cu arcuri și săgeți, nu l-ar fi stânjenit. „Mlădioasa”, dimpotrivă, își păstra calmul. Ea era mai abilă. Nu făcea eforturi inutile, în timp ce „Colț Mare” era hăituit de mistreți ea nu se îndepărtă prea mult, ci așteptă până ce el putu din nou s-o urmeze nestingherit. Și între timp, păstra mereu aceeași direcție.

În cele din urmă se lăsă înserarea. „Mlădioasa” își conduse iubitul peste umărul acoperit cu mușchi al unui perete abrupt care se înălța în spatele copacilor. Apoi urmă un mărăciniș des în care el se agăță și se zgârie. Ea trecu nevătămată, căci știa drumul, în mijlocul desișului se înălța un stejar bătrân. „Colț Mare” era chiar în urma alesei sale când ea se cățără în acel copac. Sus, în furca stejarului, o ajunse din urmă. Ea ședea zâmbind în cuibul pe care el îl căutase zadarnic atâta vreme.

Hiena se postă curând sub copac, se ghemui acolo, privind în sus cu ochi pofcioși și plescăind din gură. Firește că cei doi își bătură joc de ea până ce, mârâind furioasă, hiena se făcu nevăzută în desiș.

Venise primăvara. Prin noapte răsunau tot soiul de zgomote. Ca de obicei în acel anotimp, aveau loc lupte între animale. Din copacul lor, cei doi puteau auzi nechezatul și fornăitul cailor sălbatici. Elefanții trâmbețau prin pădure, lei urlau în vale. Apoi răsări luna, aerul era călduț iar cei doi erau împăcați și fără griji.

În dimineața următoare, „Colț Mare” surprinse doi cocoși de munte care se repezeau unul la celălalt cu penele înfoiate. Erau atât de prinși în încăierarea lor încât nu l-au simțit când s-a apropiat, iar el a reușit să-i înhațe de gât. Așa că s-a întors la mireasa lui cu o bucățică grasă pentru ospățul de nuntă. Cocoșii aveau un gust excelent. În perioada de împerechere era întotdeauna ușor să prindă păsări, în noaptea următoare cei doi însurăței văzură doi elani care se luptau la lumina lunii. O pereche de lei se furișă neobservată de animale, sări și le sfâșie.

Era plăcut să locuiești în adăpostul cald al „Mlădioasei”. Perechea n-ar fi părăsit niciodată de bunăvoie acel copac. Dar într-o zi, în absența lor, un trăznet a lovit copacul. Crăcile groase au fost rupte iar cuibul distrus. El a vrut să construiască un nou adăpost în același copac, dar „Mlădioasa” nici nu voia să audă de așa ceva. Se temea foarte tare de fulgere, iar „Colț Mare” n-a reușit s-o convingă să locuiască în continuare în acel copac. Așa s-a făcut că după luna lor de miere s-au întors înapoi în cătun și și-au căutat acolo o locuință. La fel cum „Clăpăugul” își alungase pe vremuri prietenul din mica lor grotă, acum a fost alungat el de către „Colț Mare”. Acesta s-a instalat comod cu femeia lui în camera caldă, iar „Clăpăugul” a trebuit să se mulțumească cu crăpătura de trecere din peștera dublă.

Reîntoarcerea în sat le-a adus ghinion. „Ochi Roșii” avusese multe alte femei de la moartea „Cântăreței”. Toate acestea, în afară de ultima, avuseseră același sfârșit. Femeia lui de atunci era o făptură delicată, care scâncea și se văicărea în permanență, iar sfârșitul ei era doar o chestiune de timp. Încă înainte ca ea să moară, „Ochi Roșii” începuse să se intereseze de „Mlădioasa”. Ea a trebuit să se folosească de toată agerimea și cutezanța pentru a scăpa din ghearele lui. „Colț Mare” nu-i putea fi de mare ajutor. Monstrul era atât de puternic, încât l-ar fi putut rupe în bucăți pe tânăr, încercarea de a-și apăra femeia de bestie i-a adus lui „Colț Mare” un umăr scrântit care a rămas pentru

totdeauna ceva mai țeapăn și îi provoca dureri puternice când vremea era ploioasă.

Când s-a întâmplat accidentul, „Mlădioasa” era bolnavă. Trebuie să fi avut vreo criză de malarie, care se abătea din când în când asupra neamului lor. Se simțea toropită și greoaie. Astfel că mușchii ei nu mai erau la fel de elastici ca de obicei atunci când i-a ieșit în cale „Ochi Roșii”, în apropiere de dealul cu câini, la câteva mile spre sud de sat. În împrejurări obișnuite, ea l-ar fi ocolit, ar fi fugit de el și ar fi ajuns în siguranță în grotă ei. Dar acum nu putea alerga așa mult. Era prea obosită și toropită.

poză.

Dacă n-ar fi fost atât de bolnavă ar fi scăpat cu ușurință de urmărirea lui. Acum însă trebui să-și folosească întreaga pricepere și agerime. Din fericire, ea putea sări mai departe ca el, și se putea cățăra pe crengi mai subțiri. Simțul distanțelor mai ascuțit și instinctul de a evita crengile uscate i-a fost desigur de folos.

A fost o cursă lungă. Hăituiala a continuat în cercuri tot mai mari, încoace și-ncolo. Tribul a devenit atent și urmărea cu înfrigurare ceea ce se întâmpla. Printre ei se auzeau strigăte, care deveneau cu atât mai puternice cu cât „Ochi Roșii” era mai departe. Tribul era, ca de obicei, neajutorat. Femeile țipau și se văicăreau, bărbații se băteau cu pumnii în piept, cuprinși tot de o furie neputincioasă. Deosebit de întărit era „Spate Lat”, care nu tăcea nici măcar atunci când „Ochi Roșii” ajungea în apropierea lui.

„Colț Mare” nu a jucat vreun rol deosebit de eroic. Știa și el că în acel caz nu se putea juca de-a eroul. La ce ar fi folosit? „Ochi Roșii” era monstrul atotputernic, iar un conflict cu el nu s-ar fi putut sfârși decât prin moartea tânărului. Așa ceva nu i-ar fi ajutat cu nimic „Mlădioasei”. Dimpotrivă, l-ar fi întărit și mai mult pe monstru. Nici măcar moartea lui „Colț Mare” nu i-ar fi deschis „Mlădioasei” drumul spre mica grotă. Așadar, bărbatul ei nu putea decât să privească furios și neajutorat, să se dea la o parte și să tacă atunci când următorul ei ajungea în apropierea lui.

Orele treceau; în curând se lăsă înserarea iar urmărirea continua. „Ochi Roșii” își pusese în minte să pună laba pe „Mlădioasa”. Ea dădea semne că obosise. Goana ei deveni mai înceată. Acum se ținea doar de cele mai subțiri crengi, acolo unde „Ochi Roșii” nu o putea urma. Ea încerca astfel să-și tragă sufletul. Dar „Ochi Roșii” era înfuriat. Cum nu o putea urma pe crengile subțiri, el le scutura de jos. Zgâlțâia cu toată greutatea creanga în sus și-n jos, până ce o silea să facă un salt lung mai încolo. O dată, ea s-a salvat apucându-se de crengile altui copac. Altă dată căzătura i-a fost amortizată de către ramurile de dedesubt. O a treia oară, scuturătura a fost atât de puternică, încât a aruncat-o în alt copac. De fiecare dată ea se salva printr-o siguranță miraculoasă a mișcărilor. Nu alegea crengile subțiri decât când nu mai avea altă soluție. Dar în cele din urmă a fost atât de obosită, încât nu i-a mai rămas altceva de făcut. Hăituiala părea să se prelungească la nesfârșit. Tribul țipa, se bătea în piept și spumega de furie. Deznodământul se produse abia pe înserat. Tremurând și

gâfâind, trăgându-și cu greu răsuflarea, „Mlădioasa” atârna cu greu de o creangă subțire. Se afla la cel puțin zece metri înălțime. Dedesubt se căsca un gol. „Ochi Roșii” scutura energic creanga în sus și-n jos. Ea se balansa ca un pendul, din ce în ce mai tare. Dintr-o dată, „Ochi Roșii” schimbă ritmul, pe când creanga ajunsese jos. „Mlădioasa” își pierdu echilibrul și căzu urlând în gol. În timp ce cădea se întoarse în aer și atinse pământul cu picioarele.

În împrejurări normale, ar fi amortizat șocul căzăturii de la asemenea înălțime prin încordarea mușchilor. Dar era epuizată. Nu se mai putea încorda. Picioarele i se îndoieră fără vlagă, neputând atenua complet șocul și se prăvăli într-o parte. Totuși nu se vătămase grav, dar rămase un timp fără suflu. Zăcea acolo neajutorată, gâfâind.

„Ochi Roșii” se repezi la ea și o înșfăcă. El răsuci pe degetul său noduros părul ei lung, se ridică și urlă triumfător și provocator. Tot tribul privea din copaci, descurajat.

În acel moment, pe „Colț Mare” îl cuprinse o furie nebunească. Lăsă de o parte orice prudență. Uitase de dorința de a supraviețui, în timp ce urlatul 'de triumf al lui „Ochi Roșii” vibra încă în aer, „Colț Mare” se repezi pe neașteptate asupra lui. Atacul fusese atât de neașteptat încât îl aruncă la pământ pe monstru. Tânărul îi sări la ceafă și-l cuprinse disperat cu brațele și picioarele, străduindu-se din răspuț să se țină de el. „Ochi Roșii” nu se putea apăra fără a-i da drumul „Mlădioasei”, îmbărbătat de exemplul lui „Colț Mare”, „Spate Lat” îi sări și el în ajutor, îl prinse pe monstru și-l mușcă de braț, apoi îl zgârie pe față. Atunci ar fi fost momentul potrivit pentru ca ceilalți bărbați să-și unească forțele și să-i curme viața lui „Ochi Roșii”. Dar lașii nu îndrăzniră să coboare din copaci.

„Ochi Roșii” s-ar fi descotorosit repede de ambii agresori. Dar „Mlădioasa” îi stânjenea mișcările, își regăsise suflul și i opunea. El nu voia să-i dea drumul, astfel că era în dezavantaj. Totuși îl prinse pe „Colț Mare” de braț și-l trase într-o poziție care să-i permită să-l muște de gât. Botul diform era larg căscat și rânjea. „Colț Mare” se zbătea cu putere, dar monstrul îl trăgea mai departe, răsucindu-i brațul din umăr.

Tânărul tocmai se credea pierdut, când se petrecu o nouă minune. Un corp puternic căzu peste cei patru adversari. Aceștia se desprinseră și se rostogoliră. „Spate Lat” scoase un strigăt pătrunzător. „Colț Mare” simți miros de tigru și se ridică repede în picioare. Din mers o ajută pe „Mlădioasa” să se ridice. Amândoi își căutară adăpost în copacul cel mai apropiat.

Ea își încolăci brațele în jurul lui „Colț Mare” gemând încet. El o strânse la piept. De jos se auzea mârâitul unui tigru și trosnet de oase. Era „Colț de Pumnal”, care se ospăta cu rămășițele lui „Spate Lat”. Profitând de gălăgie, tigru se furișase neobservat și sărise asupra celor care se luptau.

„Ochi Roșii” privea cu ochii injectați dintr-un copac alăturat. Văzuse o fiară mai puternică decât el. „Colț Mare” și femeia lui o șterseră de acolo, spre mica lor grotă. Tribul se strânse în jurul tigrului strigând din copaci la vechiul

dușman. Acesta mârâia și bătea din coadă, fără a se lăsa deranjat câtuși de puțin de la ospăț.

Astfel a fost salvată tânăra pereche. A fost de fapt o pură întâmplare. Dacă „Colț Mare” ar fi sfârșit în labelle lui „Ochi Roșii”, n-ar fi putut să-și lase moștenire vreunui strănepot amintirile din vremuri străvechi, iar nepotul nu ar fi putut să retrăiască în vis vremurile de demult pentru a povesti toate acele întâmplări în epoca viselor și a electricității.

CAPITOLUL XVII.

La începutul toamnei anului următor s-a abătut o mare nenorocire asupra tribului. După atacul ratat asupra „Mlădioasei”, „Ochi Roșii” își alesese altă femeie. În mod miraculos, ea încă mai trăia. Și mai ciudat era faptul că făcuse cu el un copil. Era primul urmaș al lui „Ochi Roșii”. Femeile lui dinainte nu trăiseră niciuna destul de mult pentru a-i naște un copil. Fusese un an prielnic pentru trib. Vremea fusese destul de blândă, hrana foarte abundentă. Napii și nucile se făcuseră deosebit de bine, iar prunele sălbatice erau mai mari și mai dulci ca de obicei.

Fusese un an de aur în toate privințele, dar acum lucrurile luară dintr-o dată o întorsătură îngrozitoare. Nenorocirea s-a produs chiar pe când se crăpa de ziuă, încă înainte ca toți membrii tribului să se fi trezit. Locuitorii se treziră în lumina rece a zorilor în grotle lor, pentru a-și găsi aproape imediat moartea. „Colț Mare” și „Mlădioasa” fură treziți brusc din somn. O larmă drăcească îi aduse dintr-o dată la realitate. Grota lor era cea mai înaltă de pe stâncă și le oferea o priveliște bună și sigură. Din gura grotlei priviră în jos cu inima strânsă. Tot platoul așezării era înțesat de luptători din neamul focului, care răspundeau cu strigăte puternice țipetelor locuitorilor cavernelor. Toți acționau după un anumit plan și la comandă, în timp ce oamenii cavernelor se luptau separat. Fiecare om al cavernelor se lupta de capul lui și avea grijă doar de sine. Nici unul dintre ei nu putea înțelege rostul incursiunii care se abătuse asupra tribului. Până să se hotărască ei să reacționeze printr-un bombardament intens de pietre, oamenii focului ajunseseră în grupuri ordonate la piciorul stâncii. Prima salvă de bolovani a nimerit câteva capete, iar trei luptători rămaseră zăcând acolo, în timp ce agresorii se retraseră puțin din zona unde cădea ploaia de pietre. Cei trei zăceau la pământ, zbatându-se. Unul încercă să se târască. Dar oamenii cavernelor nu mai produsese multe pierderi în rândul dușmanilor. Ei abătură asupra răniților o grindină de pietre și-i alungară pentru o clipă pe toți cei care voiau să le vină în ajutor celor căzuți. Dar aceasta îi întărită cu atât mai mult pe oamenii focului să nimicească tribul.

Deveniți mai prevăzători în urma primei experiențe, ei se ținură apoi la o distanță suficientă de piciorul stâncii, astfel încât să fie la adăpost de pietre. De acolo trimiseră o ploaie de săgeți bine țintite asupra stâncii. Aceasta puse curând capăt ploii de pietre. După ce o jumătate de duzină de oameni ai cavernelor au fost uciși, iar un număr și mai mare răniți, restul s-au retras în grotle lor. „Colț Mare”, stând la intrarea în grota sa, nu era chiar în afara

bătăii săgeților, dar totuși se afla destul de sus față de platou încât să le poată feri. Oamenii focului nu irosiră multe săgeți asupra lui. Astfel el putu să-și satisfacă aproape nestânjenit curiozitatea. „Mlădioasa” rămase tremurând de frică în grotă ei sigură și-l chema cu glas plângăreț, dar el nu voia să vină. Instinctul îl mâna să observe evoluția lucrurilor.

Între timp, intensitatea atacului se mai reduse. Se ajunsese la un moment de acalmie. Locuitorii cavernelor rămaseră în adăposturile lor, iar oamenii focului se sfātuiau cum să-i scoată afară din ascunzișuri, încă nu aveau curaj să se aventureze în grote iar cei mai mulți din cei dinăuntru nu aveau curaj să mai iasă afară. Doar ici-colo mai arunca unul dintre ei câte o piatră, când un atacator se apropia prea mult de stâncă. Acei îndrăzneți erau, aproape fără excepție, străpunși de săgeți. Un timp, acest stil de luptă a mai scos în bătaia săgeților câțiva oameni ai cavernelor, dar în curând nici unul dintre ei n-a mai îndrăznit să se aventureze afară iar lupta încetă cu totul.

În spatele rândurilor de luptători, „Colț Mare” îl văzu pe bătrânul vânător șchiop, care părea să dirijeze atacul. Ei ascultau de el și se mișcau după ordinele lui. O mică ceată merse în pădure și se întoarse curând cu legături imense de liane și iarbă uscată. Apoi întreaga trupă se regrupa. O linie de arcași se plasă astfel încât să poată trage asupra grotelor dacă vreunul dinăuntru ar fi îndrăznit să se aventureze afară. Alt detașament așeză iarbă și vreascuri uscate în fața intrărilor de la primul rând de grote. Din aceste materiale foarte uscate au iscat ca prin farmec acel monstru înfiorător, focul. La început s-a înălțat o coloană subțire de fum. Apoi „Colț Mare” văzu limbile roșii ale focului ridicându-se ca niște șerpi subțiri dintre vreascuri.

Fumul devenea tot mai gros și mai dens; în curând întreaga stâncă fu învăluită. „Colț Mare” nu era afectat prea tare, acolo la înălțime, unde era destul aer, dar în curând ochii începură să-l usture atât de tare, încât încercă să-și ușureze senzația frecându-se cu palmele.

Bătrânul „Oase Rupte” fu primul scos afară de fum. O pală ușoară de vânt risipi pentru scurt timp fumul, astfel încât „Colț Mare” putu să vadă clar desfășurarea evenimentelor. Bătrânul, scos afară de fum, călcă pe un tăciune fierbinte, urlă de durere și încercă să se cațăre mai sus pe stâncă. O ploaie de săgeți porni asupra lui. Se opri pe următoarea platformă și se agăță de o ieșitură a stâncii, gâfâind, strănutând și dând din cap. Pe jumătate înăbușit, se clătină încoace și-ncolo. Cozile unei duzini de săgeți îi ieșeau din corp. Oricât de bătrân era, nu voia încă să se despartă de viață. Se clătină tot mai mult, genunchii îi cedară și gemu tare. Mâna i se desprinse și se prăvăli înapoi, în cădere trebuie să-și fi rupt niște mădule. Gemu și făcu încă o încercare amarnică de a se ridica din nou în picioare, dar un războinic al focului sări la el și-i zdrobi țeasta cu o măciucă.

Alți membri ai tribului fură ajunși, unul după altul, de aceeași soartă. Nu mai puteau suporta fumul înecăcios, ieșeau afară din grote și piereau sub ploaia de săgeți. Câteva femei și copii rămaseră în grote, înăbușindu-se acolo, dar cei mai mulți și-au aflat sfârșitul afară.

După evacuarea etajului inferior de grote, oamenii focului făcură pregătiri pentru repetarea aceluiași procedeu la nivelul următor, în timp ce aduceau iarăși materiale inflamabile la grote, fură ceva mai puțin prevăzători și avură câteva clipe de neatentie, crezând desigur că nimeni nu se va aventura afară din grote până ce fumul nu avea să devină insuportabil. „Ochi Roșii” se folosi de acel prilej, își mână înainte femeia de care se agăța disperat copilul, și apucă să urce sus pe stâncă înainte ca arcașii să-l poată ajunge cu săgețile. Ajuns sus, se răsuci și se bătu în piept, urlând provocator către dușmanul de jos. Răspunsul fu o ploaie de săgeți, care însă căzură prea aproape, iar „Ochi Roșii” se îndepărtă neatins.

„Colț Mare” privi cum fu afumat și al treilea etaj și, imediat după el, al patrulea. Când și când, unii membri ai tribului reușeau să scape, dar cei mai mulți erau răpuși de săgeți. Așa pieri și „Buză Lungă”. „Colț Mare” îl văzu încercând să se cațare spre el. Gemea jalnic. O săgeată i se înfipse în spate. Coadă cu pene îi ieșea dintre omoplați iar vârful din os, prin piept. Se prăbuși de la galeria superioară, cu un șuvoi gros de sânge țâșnindu-i din gură.

poză.

În acel moment, toate etajele superioare se goliră ca la comandă. Aproape toți cei care nu fuseseră afumați se repeziră sus pe vârful stâncii. Această fugă în masă însemnă pentru mulți salvarea. Oamenii focului nu puteau trage destul de repede încât să-i nimerească pe toți cei care fugeau. Ploaia lor de săgeți doborî o mulțime de fugari, dar o bună parte din ei ajunseră sus și scăpară nevătămați sau doar ușor răniți.

Instinctul de conservare al lui „Colț Mare” era totuși mai puternic decât curiozitatea sa. Între timp, ploaia de săgeți încetase. Ultimii membri ai tribului păreau să fi fugit. Desigur, poate că mai rămăseseră câțiva ascunși în grotele de sus, dar „Colț Mare” nu i-a mai așteptat. O strigă pe „Mlădioasa” și urcară împreună în vârful stâncii. Apariția lor fu salutată cu strigăte puternice de către oamenii focului. Vederea „Mlădioasei” se pare că a produs o mare agitație. Ei arătau cu degetul spre ea și vorbeau între ei agitați. Nu traseră nici o săgeată. Strigară după ea, chemând-o și încurajând-o. „Colț Mare” se întoarse și privi în jos, dar ea se temea și scânci după el. Așa că el se grăbi după ea și amândoi dispărură peste vârful stâncii. De acolo se îndreptară în fugă spre copaci.

„Mlădioasa” era desigur înrudită îndeaproape cu oamenii focului. Poate că se pierduse de poporul focului printre care se născuse și fusese prea mică pentru a-și mai aminti de aceasta mai târziu. Altfel nu s-ar fi temut de cei de un neam cu ea. Era de asemenea posibil ca ea să se fi născut în pădurea sălbatică din legătura vreunui om al focului cu o locuitoare a copacilor, și să nu fi trăit niciodată în satul oamenilor focului. Asemenea lucruri se mai întâmplau uneori.

Ziua de groază părea să nu mai aibă sfârșit. Cei mai mulți supraviețuitori fugiseră spre pajiștile cu afine și se ascunseseră în pădurea din apropiere. Dar

nici acolo nu avură parte de tihnă. Cete de vânători bântuiră toată ziua prin pădure, doborându-i pe oamenii cavernelor acolo unde îi găseau.

Pentru trib, asta a însemnat sfârșitul lumii. Una după alta, familiile erau descoperite în copaci, fiind înconjurate și doborâte. „Colț Mare” și „Mlădioasa” văzură numeroase incidente în acea baie de sânge. Ei nu rămâneau niciodată mult timp în același copac, astfel că scăpară de încercuire. Dar nici un loc nu mai părea să fie sigur. Dușmanii se iveau din toate colțurile pădurii și, de câte ori puteau, îi ucideau pe fugari, în goana lor de colo-colo, tinerii văzură numeroase asemenea fapte sângeroase.

„Colț Mare” nu mai găsi nici o urmă a mamei sale dar fu martor la doborârea „Palavragiului” din vechiul lor copac de baștină, în ciuda împrejurărilor sângeroase, nu-și putu învinge un sentiment de satisfacție văzându-l sfârșind astfel pe cel care-l chinuise.

Nu tot atât de pe gustul său se desfășură despărțirea de „Ochi Roșii”. Acesta fusese înconjurat, împreună cu femeia lui, într-un copac. „Colț Mare” și „Mlădioasa”, bine ascunși în desișul mlaștinii din apropiere, fură martorii episodului.

Sub copacul lui „Ochi Roșii” se adunaseră cel puțin douăzeci de vânători care trăgeau în sus cu săgeți. Dacă săgețile cădeau din nou pe jos, vânătorii le adunau și trăgeau din nou cu ele. Din ascunzătoarea celor doi, „Ochi Roșii” nu putea fi văzut, dar urletele lui răsunau clar până la ei. De la o vreme vocea lui răsună mai înfundat. Desigur că se vârase în trunchiul găunos al copacului. Femeia lui nu apucă să se adăpostească acolo. O săgeată o doborî. Ea se aplecă ocrotindu-și puiul, care se strânsese lângă ea, și cerși cu voce jalnică îndurare. Oamenii focului o înconjurară și râseră de ea, exact la fel cum răsuseră la vremea lor „Colț Mare” și „Clăpăugul” de bătrânul maimuțoi. Ei o împunseră cu capetele arcurilor în coaste, o hărțuiră și o întărâtară. Dar ea nu le făcu pe plac și nu opuse nici o rezistență. Se aplecă deasupra copilului și ceru îndurare pentru el. Un om al focului se apropie cu o măciucă. Ea înțelese, aplecă liniștită capul, privindu-și copilul până ce căzu lovitura ucigașă.

„Ochi Roșii” era ferit de săgeți în scorbura copacului. Vânătorii își apropiară capetele și se sfătuiră. Apoi unul dintre ei se cățăără în copac. Din ascunzătoarea lor fugarii nu văzură ce s-a petrecut acolo, sus, dar îl auziră țipând pe vânător și observară agitația celor rămași jos. În curând, vânătorul se prăbuși din copac și rămase nemișcat la pământ. Camarazii săi îl priviră și-i ridicară capul, dar acesta căzu moale pe spate. „Ochi Roșii” arătase de ce era în stare.

Vânătorii se înfuriară. Unul dintre ei arătă spre o gaură de la rădăcina copacului. Ei adunară lemne și iarbă și le dădură foc. Tânăra pereche, strâns îmbrățișată, observă ce avea să urmeze. Vânătorii aruncară în foc crengi verzi și frunziș din care se ridică un fum gros și înecăcios.

Deodată, vânătorii se îndepărtară de copac, dar nu fură destul de iuți. „Ochi Roșii” ateriza chiar între ei. Era îngrozitor de furios și lovea în jur cu brațele sale lungi de parcă ar fi fost aripile unei mori de vânt. Cu o lovitură a

degetului său cioturos îi sfâșie literalmente obrazul unui vânător. Altuia îi sfărâcă ceafa dintr-o mușcătură. Oamenii focului se dădură înapoi din fața atacului său dezlănțuit, apoi se repezîră din nou spre el cu strigăte furioase.

El îi smulse măciuca din mâna unui vânător și-i sfărâcă țeasta ca pe o coajă de ou. Ceilalți se dădură îngroziți înapoi. Repede ca fulgerul, el profită de acea clipă, și cu un salt lung se făcu nevăzut în desiș. Câteva săgeți zburară zadarnic în urma lui.

Tânăra pereche se strecură fără zgomot mai departe. Abia se aventurară afară din desiș și se pomeniră din nou față în față cu oamenii focului. Următorii îi mână ră pe cei doi înapoi, spre pajiștea cu afine. Ei cunoșteau acolo o mulțime de poteci ocolite care duceau printre copaci, spre mlaștină. Terenul deveni prea moale pentru vânători, astfel că trebuiră să renunțe la urmărirea celor doi. Perechea ajunsese în curând pe o fâșie de pământ între pajiștea cu afine și marea mlaștină, care se întindea departe, spre apus. Acolo îl întâlniră pe „Clăpăugul”. Nu reușiră să lămurească felul în care reușise el să scape. Poate că nici măcar nu-și petrecuse noaptea în grote.

Acea fâșie îngustă de pădure dintre două mlaștini le oferî un adăpost sigur; cei scăpați se odihniră acolo și simțiră că este cazul să-și construiască niște adăposturi temporare. Dar oamenii focului nu-și lăsară treaba neterminată. În cursul după-amiezii ajunsese acolo o altă pereche de refugiați, fără să-i observe pe primii veniți. Ei alergau repede și fără zgomot și dispărură la fel de iute pe cum apăruseră. Pe chipurile lor se citea întipărită teama. Din direcția de unde veniseră răsunau țipete și gălăgie. Se auziră strigătele vânătorilor și urletul de durere al unui urmărit. Așadar, vânătorii găsiseră o potecă spre mlaștină.

Cei trei fugari amărâți o luară din nou la picior și dispărură în aceeași direcție ca cealaltă pereche, în curând ajunseră la marginea mării mlaștini, unde se opriră un timp, descumpăniți. Nu cunoșteau o potecă mai sigură. Acel ținut fusese învăluit dintotdeauna în teamă și mister. Nici unul nu se aventurase vreodată până acolo, or, dacă o făcuse, nimeni nu se mai întorsese. Dar trebuiau să se grăbească, în curând se auziră dinspre pădure vocile vânătorilor. Prima pereche care apăruse în fața celor trei prieteni căutase zadarnic o cărare. Acum bărbatul nu mai zăbovi. Sări în mocirla moale a mlaștinii și ajunsese cu bine pe o ridicătură de pământ mai tare, acoperită cu stuf, care se afla la o depărtare de vreo doisprezece metri de mal. Femeia lui nu îndrăzni să se ia după el. Ea încercă temătoare, dar ezită în fața suprafeței înșelătoare și se ghemui la pământ, tremurând.

„Mlădioasa” era mai îndrăzneată. Fără a-și aștepta bărbatul, sări în mlaștină și înainta câteva sute de metri către alt mal pe care se afla o ridicătură mai mare. Când „Colț Mare” și „Clăpăugul” își croiră în sfârșit drum până la ea, printre copaci apărură deja primii urmăritori. Abia atunci se repezi în mlaștină și cealaltă femeie, înnebunită de spaimă. Dar alerga orbește și fără chibzuială și se scufundă în noroiul mlaștinii. Câteva săgeți ale vânătorilor puseră capăt chinurilor ei. Între timp, bărbatul ei ajunsese la cei trei prieteni și

toți cei patru supraviețuitori se repeziră acum fără țință în mlaștină, adâncindu-se tot mai mult în sălbăticia neospitalieră.

CAPITOLUL XVIII.

Refugiații rătăciră săptămâni în șir prin mlaștină. Viața lor devenise o existență înfloritoare, de strigoi. Rătăcirea epuizantă fără sfârșit și fără țință prin mlaștină lipicioasă, printre împletiturile de tulpini de pe care picura apa, avea un efect deprimant și nimicitor. Șerpii veninoși se ițeau la tot pasul, fiarele de pradă dădeau târcoale, mlaștină clefăia sub picioarele lor și li se lipea de tălpi, iar umezeala îi pătrunsese până la oase.

Până la urmă s-au adunat laolaltă vreo duzină de exilați în pădurea mlăștinoasă. Nu se putea închipui ceva mai trist decât mica lor ceată rătăcind prin acele ținuturi. Din mocirla neagră se înălțau arbori uriași, plini de licheni și de liane. Rădăcinile aeriene se încolăceau ca niște șerpi uriași în jurul trunchiurilor umede și alunecoase formând o împâslitură de fire. De jur împrejur era un noroi moale prin care se ridicau neconținut bășici de gaze din fundul mlaștinii.

Slabi, epuizați, cu pielea zbârcită și chipuri palide, micul grup rătăcea prin sălbăticia întunecată. Se țineau aproape cu voci plângărețe și înăbușite, având în ochi aceeași întrebare.

Așa ar arăta desigur o mână de supraviețuitori după sfârșitul lumii.

Timpul se scurgea aproape fără nici un eveniment, până ce, după o veșnicie, supraviețuitorii au ajuns la capătul mării mlaștini și au zărit în față un șir de dealuri printre care își croise drum un râu. Ei nu știau că era chiar râul lor, care străbătuse mlaștina pentru a se vărsa în ocean. Pe malul sudic al râului, supraviețuitorii găsiră o mulțime de grote scobite în stâncile din gresie, înspre vest, marea se izbea de țărmul nisipos care se întindea perpendicular față de gura râului. Locul părea ospitalier și poposiră acolo.

Din când în când dădeau și de alți fugari din mica lor ceată. Câte unul, câte doi, câte trei, aceștia apăreau târându-și picioarele dinspre mlaștină, mai mult morți decât vii, adevărate schelete, până ce se strânseseră vreo treizeci de inși. Atâția erau cei care reușiseră să scape într-acolo. Din fericire, „Ochi Roșii” nu-și făcu apariția. Nici un singur copil nu supraviețuise îngrozitorului marș.

Locul pe care și-l aleseseră pentru noua așezare nu era deosebit de prielnic. Aerul era umed și rece. Răcelile deveniseră obișnuite. Clima nu le pria. Rămaseră acolo mai mulți ani și se născură chiar copii, dar noii născuți erau de obicei slabi și mureau de timpuriu. Nașterile nu țineau pasul cu numărul morților.

Schimbarea radicală a hranei nu le fu nici ea prielnică. Plantele și fructele erau rare. Tribul fu nevoit să-și găsească salvarea în pescuit. Scoicile, melcii uriași, crabii mari din mare erau aruncați de furtună pe plajă. Chiar și anumite soiuri de alge erau comestibile. Dar schimbarea alimentației le-a produs tulburări digestive și nici unul dintre ei nu s-a îngrășat. Toți erau slabi și bolnăvicioși, încercând să desprindă un melc uriaș de mare de pe o stâncă, „Clăpăugul” și-a pierdut viața. A găsit melcul la vremea refluxului și a fost

destul de neprevăzător încât să-și vâre degetele în spațiul dintre animal și stâncă. Melcul s-a lipit imediat de stâncă, i-a prins degetele și l-a ținut acolo până ce a venit fluxul și s-a înecat. A fost găsit în dimineața următoare de către prietenii săi; ei nu au uitat niciodată lecția. Pe viitor au fost mai prevăzători.

„Mlădioasa” și „Colț Mare” au zămislit un fiu. Dar nu-i mergea bine în clima aceea. Cu siguranță că ar fi pierit acolo dacă, într-o zi, nu ar fi apărut oamenii focului. Ei au venit acolo într-o pirogă primitivă, pe firul râului. „Colț Mare” văzu trei vânători care vâsleau în barcă, iar unul dintre ei era bătrânul care șchiopăta. Au acostat mai jos de grote, iar bătrânul a coborât pe țarm șchiopătând și i-a măsurat cu privirea.

După câteva minute, vânătorii au plecat iarăși, dar „Mlădioasa” era speriată de moarte. Și ceilalți membri ai micii colonii se temeau. În orice caz, ea era mai agitată decât ceilalți. Toată noaptea scânci și se văicări. „Colț Mare”, ca și copilul, petrecură o noapte agitată, în zorii zilei ea își luă copilul, vorbi hotărâtă cu bărbatul ei și îl îndemnă prin gesturi să o urmeze. Aproximativ opt supraviețuitori rămaseră pe loc. Situația lor era fără speranță. Chiar dacă oamenii focului nu ar fi revenit curând acolo, acel mic grup ar fi pierit în scurt timp. Clima de coastă era nefastă pentru ei.

„Colț Mare” se grăbi spre sud împreună cu familia lui și colindă zile în șir pe marginea mării mlaștini, fără să pătrundă în ea. Au traversat dealurile de pe coastă către vest, urcând spre creste. Dar ținutul era sterp și aspru și nu le plăcu. Câteva zile mai târziu au ajuns în sfârșit la marginea sudică a mlaștinii și s-au îndreptat mai departe spre sud-est. Peisajul devenea mai prietenos. Aerul era sensibil mai cald decât cel de pe coastă și în curând pădurea îi luă din nou sub oblăduirea sa pe fugari. Ceva mai târziu traversară iarăși un șir de dealuri și dădură în partea cealaltă de păduri încă și mai întinse. Cu cât se îndepărtau mai mult de coastă, cu atât aerul devenea mai cald; colindară mai departe, până ce un fluviu mare le tăie calea.

„Mlădioasa” părea să cunoască acel fluviu. Poate că fusese pe acolo în cursul îndelungatei sale absențe. Traversară fluviul pe trunchiuri de copac și ajunseră pe celălalt mal sub o stâncă înaltă. Sus, pe acea stâncă, își găsiră noul lor adăpost. Era o peșteră spațioasă, uscată, foarte greu accesibilă și ascunsă oricărei priviri de jos.

Aici „Colț Mare” și „Mlădioasa” întemeiară o mică familie. Nu au mai fost nevoiți să plece vreodată în pribegie. Astfel că acolo a fost și locul de naștere al băiatului care a moștenit de la „Colț Mare” materialul viselor lui Phil.

Nu se cunoaște dacă această familie s-a dezvoltat în cele din urmă până la nivelul unor oameni mai evoluți sau dacă urmașii lor s-au împerecheat cu oamenii focului. Pe una dintre căi, amintirea acelor timpuri străvechi a ajuns până la Phil.

Într-una din plimbările sale prin acel ținut, „Colț Mare” s-a abătut o dată mai departe, către est. Atunci i-a ieșit din nou în cale un grup de locuitori ai copacilor. El s-a pitit în desigur și a privit la jocul lor. Era o adunare în care toți râdeau, țopăiau ca nebunii în cerc și țipau tare în cor.

Dintr-o dată, cântecul se curmă, încetară să danseze și se traseră speriați înapoi, căutând cu grijă o cale pe unde să se retragă. Din întunericul pădurii se ivi o arătare sălbatică. Era „Ochi Roșii”. Ei se feriră din calea lui, temându-se vizibil de el. Dar el nu-i atacă, fiindcă era de-al lor. În spatele lui venea noua sa soție, o bătrână locuitoare a copacilor, care se clătina pe picioarele ei subțiri și strâmbe și nu se putea ține dreaptă decât cu greu. El se așeză în mijlocul copacilor. Se pare că acela era într-adevăr locul lui. Se ghemui încruntat și se scărpină pe burtă cu laba lui monstruoasă, așa cum obișnuiau locuitorii copacilor. Aici, printre cei de-un fel cu el, „Ochi Roșii” nu părea deloc primitiv.

„Colț Mare” se furișă în liniște spre grota sa și trăi de atunci încolo fericit și netulburat, printre cei asemeni lui.

SFÂRȘIT